

Europeiska gemenskapernas officiella tidning

ISSN 1024-3046

C 180

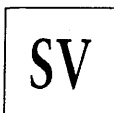
41:e årgången

11. juni 1998

Svensk utgåva

Meddelanden och upplysningar

<u>Informationsnummer</u>	Innehållsförteckning	Sida
	I <i>Meddelanden</i>	
	
	II <i>Förberedande rättsakter</i>	
	Regionkommittén	
	Marssessionen 1998	
98/C 180/01	Yttrande från Regionkommittén om "En hållbar transportstrategi för regionala och lokala myndigheter och Europeiska unionen"	1
98/C 180/02	Yttrande från Regionkommittén om "Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén: Transeuropeiska godskorridorer (freeways) för järnvägsfrakt"	17
98/C 180/03	Yttrande från Regionkommittén om "Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén: Ett europeiskt initiativ inom elektronisk handel"	19
98/C 180/04	Yttrande från Regionkommittén om "Miljöpolitik i städer och kommuner"	22
98/C 180/05	Yttrande från Regionkommittén om "Förslag till rådets förordning (EG) om ändring av förordning (EEG) nr 1210/90 av den 7 maj 1990 om inrättande av Europeiska miljöbyrå och Europeiska nätverket för miljöinformation och miljöövervakning"	32

Pris: 19,5 ecu

(Fortsättning på nästa sida)

<u>Informationsnummer</u>	Innehåll (<i>Fortsättning</i>)	Sida
98/C 180/06	Yttrande från Regionkommittén om ”Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén — En gemenskapsstrategi för att främja kraftvärme och undanröja hinder för dess utveckling”	34
98/C 180/07	Yttrande från Regionkommittén om ”Förslag till rådets direktiv om upprättande av en ram för gemenskapsåtgärder på området för vattenpolitik”	38
98/C 180/08	Yttrande från Regionkommittén om: — ”Meddelandet från kommissionen ‘Att främja lärlingsutbildning i Europa’”, och — ”Förslaget till rådets beslut om främjandet av europeiska banor för varvad utbildning och lärlingsutbildning”	43
98/C 180/09	Yttrande från Regionkommittén om ”Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén — För ett kunskapens Europa”	49
98/C 180/10	Yttrande från Regionkommittén om ”Ideella föreningars roll — ett bidrag till ett europeiskt samhälle”	57
98/C 180/11	Yttrande från Regionkommittén om ”Kultur och kulturella skillnader och deras betydelse för Europas framtid”	63
98/C 180/12	Yttrande från Regionkommittén om ”Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om inrättandet av ett gemenskapsinitiativ till förmån för evenemanget ‘Europeisk kulturhuvudstad’”	70
98/C 180/13	Yttrande från Regionkommittén om ”Förslag till rådets direktiv om ramavtalet om deltidsarbete undertecknat av UNICE, CEEP och EFS”	72

II

(Förberedande rättsakter)

REGIONKOMMITTÉN

Yttrande från Regionkommittén om "En hållbar transportstrategi för regionala och lokala myndigheter och Europeiska unionen"

(98/C 180/01)

BAKGRUND

- Regionkommitténs presidiebeslut av den 15 januari 1997 att i enlighet med artikel 198c fjärde stycket i EG-fördraget avge ett yttrande om "En omfattande och sammanhängande transportstrategi för regionala och lokala myndigheter och Europeiska unionen" och att ge utskott 3 "Transporter och kommunikationsnät" i uppdrag att bereda yttrandet.
- Utkastet till yttrande (CdR 255/97 rév. 3) som utskott 3 antog den 13 november 1997 (föredragande: Toby Harris och Göran Färm).

Regionkommittén antog vid sin 22:a plenarsession den 12-13 mars 1998 (sammanträdet den 12 mars) föreliggande yttrande.

INLEDNING

1. Regionkommittén har sedan dess inrättande 1994 antagit en rad yttranden om EU:s transportpolitik. Det är emellertid angeläget att förbättra samordningen av transportpolitiken i EU:s olika medlemsstater. Det är viktigt för att uppnå de vinster den inre marknaden kan ge utan negativa sociala, ekonomiska och miljömässiga konsekvenser.

2. I ljuset av Amsterdamfördraget i juni 1997, i vilket Regionkommitténs rådgivande funktion utsträcktes och gemenskapskompetensen rörande transporter förstärktes, är det ännu viktigare att Regionkommitténs åsikter är väl sammanhållna för att kunna förse gemenskapens institutioner med tydliga ställningstaganden. De olika politiska nivåerna på europeisk, nationell, regional och lokal nivå måste samarbeta för att kunna utveckla transportpolitiken. Fortlöpande samråd är nödvändigt för att kunna garantera att alla parter arbetar mot samma mål.

3. Slutligen tror Regionkommittén liksom kommissionen och Europaparlamentet att det finns ett mervärde i att länderna i Central- och Östeuropa, de nya oberoende staterna som tidigare var delar av Sovjetunionen och länderna i Medelhavsområdet tillsammans kommer överens om principer och mål för en alleuropeisk transportpolitik för att därigenom kunna bidra till att det skapas en balanserad infrastruktur för transporter på kontinenten.

4. Under 1997 har Regionkommittén organiserat en seminarierie för att studera olika transportpolitiska aspekter som påverkar de lokala och regionala myndigheterna i Europa. Dokumentet har utarbetats parallellt med dessa seminarier för att slutsatserna från varje evenemang skulle kunna arbetas in i yttrandet. Information om bakgrunden till seminarierien, samt utförliga redogörelser för slutsatserna från vart och ett av seminarierna, bifogas detta yttrande.

5. Dessutom sammanför detta dokument tidigare yttranden från Regionkommittén för att få ett uttömmande och sammanhängande policydokument om ett

hållbart europeiskt transportsystem. I dokumentet redogörs också för europeiska lokala och regionala myndigheters åsikter, dels så att andra europeiska institutioner kan ta hänsyn till dessa när de fattar beslut, dels som underlag för framtida yttranden från ReK. Utan en sådan stödjande strategi riskerar man till följd av olika politiska strategier en fragmentiserad situation med negativa konsekvenser för arbetet med att förse Europa med ett hållbart transportsystem.

6. Följande principer föreslås ligga till grund för Regionkommitténs transportstrategi:

- a) EU och de regionala och lokala myndigheterna, i partnerskap med medlemsstaterna, har en ledande roll att spela i utvecklingen av en hållbar europeisk transportpolitik. Samtliga nivåer har en klar och tydlig roll vid formuleringen och genomförandet av målen transportpolitiken. Som den nivå som står medborgarna och transportanvändarna närmast bör de lokala och regionala myndigheterna konsulteras och delta i beslutsprocessen på alla stadier i utvecklingen av en hållbar transportpolitik. För att det skall säkerställas att kundens behov ges största vikt vid tillhandahållandet av transporttjänster är det avgörande att beslutsfattarna kan ställas till ansvar i demokratisk ordning.
- b) Transporter utgör en faktor av avgörande betydelse för att uppnå förbättrad livskvalitet, ökad sysselsättning och ett konkurrenskraftigt näringsliv. Varje politik för en hållbar ekonomisk utveckling bör därför inkludera transporter som ett prioriterat område.
- c) Som en förberedelse för EU:s utvidgning bör transportförbindelserna förbättras såväl inom kandidatländerna som mellan unionen och dessa länder, och ett bra transportsystem kan — liksom förbättringar av infrastrukturen i allmänhet — bidra till att kandidatländerna snabbare blir mogna att ansluta sig till EU. Vid förberedelserna inför anslutningen av de central- och östeuropeiska staterna till unionen bör därför utbyggnaden av deras transportsystem även i fortsättningen tillmätas stor betydelse.
- d) Varje transportsätt skall om möjligt spegla de verkliga resekostnaderna för att kunna garantera konkurrens på lika villkor mellan olika transportsätt. Det är inte längre tillräckligt att bara betala kostnaderna för infrastruktur eller bränsle, utan prissättningen bör även spegla miljökostnader och sociala kostnader.
- e) Transportpolitiken måste bygga på begreppet hållbara transporter. Miljöaspekterna bör beaktas på

alla stadier, från utformning till genomförande av politiken.

- f) Standarden på den service som ges till den som utnyttjar transporten skall vara det allra viktigaste. Säkerheten liksom tillgängligheten och kostnadsläget är grundläggande för utvecklingen av varje hållbart transportsystem.
- g) Samarbete på europeisk nivå behövs för att öppna transportsektorn för konkurrens och därigenom förbättra servicen, effektiviteten och konkurrenskraften, samtidigt som man förebygger negativa sociala, miljömässiga och ekonomiska konsekvenser.
- h) Beslutsmakten avseende transportplanering, transporttjänster och, när så är lämpligt, avgifter skall fortsätta att innehas av demokratiskt valda organ.
- i) Det är avgörande för ett effektivt transportsystem att de olika formerna integreras på lokal, regional, nationell och europeisk nivå. Integration är viktigt för olika regioners ekonomiska utveckling oavsett om de är perifera eller urbana.
- j) Större stöd skall ges till nytt forsknings- och utvecklingsarbete och till omfattande spridning av teknologiska och telematiska lösningar som kan hjälpa till att uppnå målsättningarna för en hållbar transportpolitik.

Avsnitt A — Europeiska unionen och de lokala och regionala myndigheterna har en avgörande roll att spela när det gäller att utveckla en hållbar transportpolitik

Del A (i). Europeiska unionen

7. Regionkommittén välkomnar det positiva sätt på vilket kommissionen arbetar för att sprida de värderingar som ligger till grund för hållbar rörlighet. Underförstått finns det i kommissionens policydokument och initiativ en uppriktig vilja att radikalt förändra det sätt på vilket man traditionellt har gripit sig an transportpolitik. Policydokument som exempelvis "Den gemensamma transportpolitiken — Handlingsprogram 1995-2000", grönboken om rättvis och effektiv prissättning, grönboken "Ett trafiknät för alla — Att förverkliga kollektivtrafikens möjligheter i Europa" liksom åtgärder som PACT-initiativet visar alla på en vilja att genomföra och uppmuntra transportlösningar som är hållbara i det långa loppet.

8. Samtidigt som Regionkommittén respekterar principen att beslut och åtgärder måste fattas och genomföras på den mest lämpliga nivån är den bekymrad över att EU inte har tillräckliga resurser för att fullt ut kunna förverkliga de transportpolitiska mål som ålagts unionen. Arbetet fortskrider till exempel långsamt med de transeuropeiska transportnätverken. Dessa nätverk är

av avgörande betydelse för att man skall kunna uppfylla gemenskapens målsättning att den ekonomiska och sammanhållningen skall stärkas. Att på lämpligt vis bana väg för olika transportsystem bör på samma sätt vara en viktig del i gemenskapens åtgärder för att stödja städernas ekonomiska utveckling genom strukturfonderna.

Del A (ii). Regionala och lokala myndigheter

9. I enlighet med närhetsprincipen borde lokala och regionala myndigheter delta i alla stadier av utvecklingen av en europeisk transportpolitik. De lokala och regionala myndigheternas ansvar för infrastruktur, samhällsplanering, luftkvalitet, trafik och parkering samt ekonomisk och social utveckling nödvändiggör deras partnerskap i utarbetandet och genomförandet av besluten särskilt som de ofta har att samfinansiera projekt som startats inom ramen för transportpolitiken (utrustning och drift).

10. Det är inte bara en praktisk aspekt eftersom det ofta är lokala och regionala myndigheter som får leva med de politiska konsekvenserna. Det är också av avgörande betydelse för att skapa en sammanhängande transportpolitik som spänner över myndighetshierarkin. Beslutsfattare på alla nivåer som arbetar med transportfrågor — på lokal, regional, nationell, europeisk och alleuropeisk nivå — måste sträva åt samma håll. Aktivt partnerskap mellan samtliga aktörer som är inblandade i arbetet för hållbar utveckling är det enda sättet att få till stånd den helhetssyn som så väl behövs.

11. Det är viktigt att minnas att transportpolitiken måste utvecklas med inriktning på den enskilde medborgarens önskemål. De lokala myndigheterna står folket närmast och är därför bäst lämpade att spegla de europeiska medborgarnas åsikter.

Rekommendationer

12. Regionkommittén rekommenderar följande åtgärder för att förbättra det sätt på vilket kommissionen och lokala/regionala myndigheter kan samarbeta transportpolitiken:

— Regionkommittén anser att det finns flera områden på vilka kommissionen borde spela en större roll. Till exempel skulle kommissionen kunna spela en större roll vid finansiering av projekt rörande erfarenhetsutbyte om prissättning av transporter i stadsområden, transportsäkerhetsåtgärder eller forskning om renare teknologier. Den skulle även kunna hjälpa till med att locka privata investeringar till offentliga transporter eller få fullmakt att förhandla med

bil-, järnvägs- och bränsleindustrierna för att framföra de enskilda individernas åsikter.

— Regionkommittén uppmanar kommissionen att öka sina insatser för att utbilda allmänheten om behovet av ett nytt förhållningssätt till transporter. Denna form av transnationellt samförstånd kommer att underlätta lokala och regionala myndigheters arbete med att genomföra de radikala åtgärder som är nödvändiga för att reformera transportsystemen.

Avsnitt B — Transportpolitik är en central del i arbetet för att förbättra livskvaliteten, sysselsättningsnivån och näringslivets konkurrenskraft

13. Privatbilismen kan ge stora fördelar när det gäller bekvämlighet och frihet. I takt med att inkomsterna ökar förväntas fler människor äga bilar. Om alla dessa ytterligare bilar skulle komma att användas på samma sätt som de som finns nu skulle det resultera i mycket begränsad frihet och bekvämlighet för alla. Det skulle bli trafikstockningar och de vinster som uppnåtts i form av förbättrad luftkvalitet tack vare teknologiska framsteg skulle omintetgöras. Med andra ord skulle livskvaliteten minska som en följd av fortsatt beroende av privatägda personbilar. Ofta kan buss, tåg, promenader och cykling uppmuntras som praktiska alternativ.

14. Transportpolitik är ett viktigt inslag i nysatsningar. Förbättrad tillgång till transporter för missgynnade eller förfallna områden är av avgörande betydelse för att garantera ekonomiska och sociala nysatsningar. Förbättrade transporter kan antingen bidra till att förverkliga den potential som finns för utveckling i eftersatta områden eller förbättra möjligheten för invånare i sådana områden att finna sysselsättning i andra områden. Varje hållbar transportpolitik måste emellertid ta upp nödvändigheten att minska behovet att resa, särskilt när det gäller varutransporter, och även minska de negativa sociala och miljömässiga effekterna av att transportera varor.

15. Transportpolitiken måste ta hänsyn till näringslivets behov. En stark ekonomi och framgångsrika företag skapar arbeten. Trängsel i trafiken och föroreningar i våra städer och regioner för med sig ökade kostnader för företagen och inverkar på deras förmåga att skapa arbeten. Europas ekonomiska framgång är avhängig av transportsystemets effektivitet. Europas konkurrenter investerar i sin transportinfrastruktur; något som Europa också måste göra för att förbli konkurrenskraftigt.

Rekommendationer

16. Regionkommittén uppmanar kommissionen och alla regionala och lokala myndigheter att säkerställa att varje transportpolitiskt beslut de medverkar till tar hänsyn till konsekvenserna för livskvalitet och medborgarnas behov av social och ekonomisk återväxt liksom näringslivets konkurrenskraft sett i ett europeiskt perspektiv.

Avsnitt C — Som en del av förberedelserna för utvidgningen av EU måste transportinfrastrukturen och transporttjänsterna mellan EU och kandidatländerna i Central- och Östeuropa förbättras

17. Förhandlingar har inletts om att låta länderna i Central- och Östeuropa bli medlemmar i Europeiska unionen. För att utvidgningen skall kunna genomföras framgångsrikt måste den planeras mycket noggrant. Stöd kommer att behövas på samtliga politikområden: Struktur, jordbruk, miljö, ekonomisk utveckling, hälsa, transporter, infrastruktur och forskning.

18. Representanterna för de lokala och regionala myndigheterna är medvetna om att utvidgningen förutsätter omfattande och hårt arbete. Myndigheter på alla nivåer måste delta i detta. Regionala och lokala myndigheter har visat sin beslutsamhet att påbörja gränsöverskridande samarbete. Ökat handelsutbyte och ett mer intensivt kulturutbyte mellan länder och regioner i och utanför EU kommer att vara en mycket betydelsefull faktor för ekonomisk utveckling, sysselsättning och välbefinnande i Europas regioner samt för en harmonisk och balanserad fysisk planering på europeisk nivå. Det kommer också bidra till att livskvaliteten kommer att höjas och till att stärka demokratin och freden.

19. För att fullgöra dessa uppgifter och uppfylla de krav som utvidgningen ställer är det nödvändigt att förbättra infrastrukturen och transportsystemen. Effektiva transportsystem, både i och mellan kandidatländerna och mellan dessa länder och EU, är av avgörande betydelse för att höja levnadsstandarden och underlätta utvidgningen. Utvecklingen av transportkorridorer är ett första steg för att förbättra infrastrukturen och integrera transportnätverken i kandidatländerna i Central- och Östeuropa. Det är emellertid viktigt att detta stöd inte begränsas till endast vägtransporter. Av miljöskäl måste det ske en övergång till trafik på yttre vattenvägar, inklusive korta distanser, trafik på inre vattenvägar samt till järnvägstransporter. För att t.ex. sådana transportsätt skall kunna utnyttjas i sin fulla potential måste hamninfrastrukturen förbättras. Men även administrativa, organisatoriska och kapacitetshöjande åtgärder är nödvändiga för att, bland annat,

minska väntetiderna vid gränsövergångar, flygplatser och hamnar.

Rekommendationer

20. Regionkommittén rekommenderar följande åtgärder för att förbättra infrastrukturen och transportsystemet i kandidatländerna i Öst- och Centraleuropa:

— Det är nödvändigt att utvidga det transeuropeiska transportnätet så att det täcker hela Europa, i enlighet med kommissionens önskemål. Detta skulle underlätta förbindelserna med EU:s grannländer och främja utvecklingen i strukturellt svaga områden, och det skulle också vara till nytta för samhället i stort. När nu EU förbereder sig för en utvidgning anser emellertid Regionkommittén att man bör prioritera att integrera transportsystemen i kandidatländerna i Central- och Östeuropa.

— Regionala och lokala myndigheter spelar en viktig roll i ansträngningarna för att stärka handel, kulturutbyte och personliga kontakter mellan kandidatländerna och Europeiska unionen. Genom att gå in i ett nära samarbete med regionerna och städerna i dessa länder kommer regionerna och de lokala myndigheterna effektivt att bidra till att integrationsprocessen påskyndas.

Avsnitt D — Alla transportslag bör avspegla de verkliga transportkostnaderna

21. Varje transportsätt har inverkan på miljön och människors hälsa, på kostnaderna för att driva och underhålla den allmänna infrastrukturen samt i viss mån på säkerheten och restiden för andra transportanvändare. För att kunna uppnå de politiska målen när det gäller transport och miljö måste transportanvändarna i högre grad bidra till de externa kostnaderna när de väljer transportsätt. Detta kan uppnås genom internalisering, vilket innebär att individer och företag som ska fatta beslut om transportsätt är tvungna att beakta de externa kostnaderna. På det sättet blir de externa kostnaderna internaliserade hos transportanvändaren eller transportföretaget.

22. De totala externa kostnaderna inom Europeiska unionen för 1991 uppskattades till 250 miljarder ecu, varav vägtransporterna stod för 90 %. Dessa siffror presenteras i Europeiska unionens grönbok "För en rättvis och effektiv prissättning inom transportsektorn". Grönboken är en viktig beståndsdel i Europeiska unionens strategi för att främja effektivare transportsystem, genom att skapa en marknad där priser och direkt reglerande åtgärder är utformade för att bidra till att göra transportsystemen rättvisare, stabilare och mer

rationella, med målsättningen att garantera en hållbar utveckling av transporterna.

23. Trots att kommissionen har lagt fram en modell i sin grönbok "För en rättvis och effektiv prissättning inom transportsektorn" har man inte nått fram till samförstånd om exakt vilka kostnader som skall innefattas, hur dessa kostnader skall fördelas mellan de berörda parterna eller hur införandet av rättvisa och effektiva priser kommer att påverka transportanvändarna. Tanken med prissättningen är emellertid att alla sociala kostnader och kostnaderna för infrastrukturen skall vara inräknade. På det sättet kommer inte längre hela samhället att belastas med de kostnader, som, enligt principen om att den som förorenar står för kostnaden, rätteligen borde täckas av användaren. Ett rättvist och effektivt prissättningssystem skulle kunna begränsa sideoffekterna av trafiken, öka produktiviteten i transportsystemen och förse samhället med större resurser för att förbättra infrastruktur och transporter genom korsfinansiering mellan olika transportslag.

24. Beträffande kostnaderna för infrastruktur finns det ett antal problem när det gäller att omsätta principerna för prissättning i praktiken. Infrastrukturen för järnvägs- och vattentransporter är kraftigt subventionerade, medan infrastrukturkostnaderna för vägtransporter — förutom externa kostnader — i stort sett täcks av skatteintäkter. Risken finns därför att en praktisk tillämpning av prissättningsprinciperna faktiskt kan leda till en övergång från järnvägs- till vägtransporter i strid med politikens målsättning. Prissättningsprincipen måste tillämpas pragmatiskt och ses som ett verktyg för att åstadkomma den hållbara transportpolitik som skisseras i denna rapport.

25. När det externa kostnaderna internaliseras bör även regionala skillnader beaktas. Speciella regionala förhållanden, t.ex. i fråga om känsliga regioner, storstadsregioner och hårt belastade transportvägar, kräver särskilda lösningar. Andra lösningar kan t.ex. krävas för avlägsna regioner där avstånden mellan marknaderna är större och transportkostnaderna högre. De lokala och regionala myndigheterna måste därför vara med i varje skede av beslutsprocessen.

Rekommendationer

26. Regionkommittén rekommenderar följande åtgärder för att internalisera de externa kostnaderna för resor och transporter:

— Grönboken behandlar enbart de externa kostnaderna för vägtransporter och beaktar således inga andra transportsätt. Regionkommittén anser därför att det

är väsentligt att utveckla en liknande strategi för andra transportsätt för att på så sätt garantera konkurrens på lika villkor och ett effektivt användande av transportsystemet som helhet.

— Subsidiaritetsprincipen måste tillämpas vid genomförandet av åtgärder på alla beslutsnivåer. Riktlinjerna för strategin och de övergripande målsättningarna måste emellertid beslutas på EU-nivå, men med deltagande också av andra styrelsenivåer, med målsättningen att nå samförstånd. I beslutsfattandet på nationell, regional och lokal nivå måste det finnas kvar ett visst mått av handlingsfrihet, särskilt vad beträffar skatter och avgifter inom transportsektorn.

Avsnitt E — Miljöaspekterna bör beaktas på alla stadier, från utformning till genomförande av politiken

27. Regionkommittén betonar att EU:s transportpolitik måste förena kravet på större rörlighet med omsorg om den sammanlagda belastningen på miljön. Framtidens transportsystem måste bidra till den ekonomiska och sociala utvecklingen utan att göra slut på naturresurserna, skada miljön eller människors hälsa. Framtidens transportsystem måste vara ekonomiskt, socialt, kulturellt och ekologiskt hållbart, i överensstämmelse med åtagandena i Agenda 21.

28. För att uppfylla kraven på en transportsektor som är miljömässigt hållbar på lång sikt är det nödvändigt att transporterna inte negativt påverkar människors hälsa samt att utsläpp, buller, intrång eller andra negativa konsekvenser av transporter inte förorsakar allvarliga skador på naturen eller kulturarvet. Transportsystemet skall främja ett bevarande av naturresurserna och bevara kulturarvet, som är ett arv till kommande generationer. För att framtida generationer ska kunna ha glädje av Europas kulturella tillgångar och natur skall transportsystemen utvecklas och utformas på ett sätt som stämmer överens med, samverkar med och bygger vidare på befintlig kultur och miljö.

29. Med tanke på de stora skador som trafiken förorsakar på miljön har Regionkommittén upprepade gånger påpekat att principen för miljöpåverkan som läggs fram i artikel 130r i EG-fördraget måste ses som ett oeftergivligt villkor för all europeisk transportpolitik. Kommittén är väl medveten om behovet av att reglera den ökande trafiken och det växande behovet av rörlighet när Europa växer ihop både ekonomiskt och socialt, samtidigt som kvalitetskraven på miljöskydd är höga.

30. För att uppnå en godtagbar och hållbar rörlighet är det nödvändigt att prioritera miljövänliga transportsätt och transportsystem. Regionkommittén ser positivt på de ansträngningar som gjorts inom den sociala marknadsekonomi som syftar till att ge en godtagbar rörlighet och att möta den utmaning som ligger i ökande transporter genom att, bland annat, gå över från vägtransporter till andra, mer miljövänliga transportsätt. I transportplanen för landbaserad trafik har man särskilt velat främja järnvägarna, kombinerade transporter samt användningen av inre vattenvägar.

31. Regionkommittén är likväl medveten om att vägtransporterna under överskådlig framtid, trots de miljö- och säkerhetsproblem och de trafikstockningar de medför, kommer att förbli det viktigaste transportsättet för både passagerare och gods — och då inte bara när det gäller korta resor. Det är därför nödvändigt att utveckla metoder för att göra vägtransporterna miljövänligare genom sådana åtgärder som prissättning av vägar, beskattning, regleringar och främjande av alternativa, miljövänliga bränslen. Det är även absolut nödvändigt att samordna markanvändnings- och transportplaneringen så att behovet av att resa och transportera varor kan reduceras.

32. Ansträngningarna för att minska utsläppen och andra skador på miljön måste innefatta alla transportsätt. Det faktum att sjöfarten och flygtrafiken är internationella företeelser liksom att det råder brist på internationella regler på detta område gör det svårt att vidta snabba åtgärder, till exempel att begränsa de olika miljöproblem som förorsakas av sjöfarten eller att minska koldioxidutsläppen från fartyg och flygplan.

Rekommendationer

33. Regionkommittén rekommenderar följande åtgärder för att göra transportsystemen miljömässigt hållbara:

- Beskattning, prissättning av vägar och regleringar är instrument som, även om de kan påverka människors val av transportsätt, knappast kommer att medföra någon större förändring i beteendet så länge som det inte finns några realistiska alternativ. Det krävs alternativa transportsätt och en rad andra åtgärder eftersom valet av transportsätt avgörs av flera faktorer. En av dessa faktorer är priset, men det kommer bara att bli en tungt vägande faktor bland andra om det finns alternativ tillgängliga. Regionkommittén har därför föreslagit att Europeiska kommissionen skall införa ett benchmarkingsystem som sätter upp normer för hur de allmänna kommunikationsmedlen skall byggas ut (till exempel samåkning, bilpooler, flexibla system inom de allmänna

kommunikationerna). Ett sådant benchmarkingsystem bör också innefatta metoder för att minska trafiken i städerna (till exempel genom olika sätt att hantera parkeringsfrågan).

- Regionkommittén uppmanar regionala och lokala beslutsfattare att stöda sådana åtgärder som uppmuntrar människor till att använda allmänna kommunikationer, cykla eller gå där så är möjligt, för att få mindre luftföroreningar, buller, trafikstockningar och för att förbättra människors hälsa. Om de allmänna kommunikationsmedlen skall kunna göras mer attraktiva måste kvalitets- och serviceaspekten tillmätas mycket större betydelse. När man bygger nya bostadsområden och skapar nya arbetsplatser måste man ta större hänsyn till tillgången till allmänna kommunikationer samt bidra till att förbättra miljön och dessutom försöka placera arbeten och bostäder i samma områden för att minska på onödigt resande.

Avsnitt F — Transportsystemen skall vara säkra, trygga och tillgängliga för hela befolkningen

34. Regionkommittén ser positivt på att kommissionen fäster stor vikt vid tillgänglighet, skäligen prisnivå och säkerhet/trygghet i sitt program Den gemensamma transportpolitiken — Handlingsprogram 1995-2000 och i grönboken Ett trafiknät för alla. Regionkommittén anser att det behövs åtgärder på europeisk nivå och noterar med tillfredsställelse att EU:s befogenheter ifråga om transportsäkerhet utökades i Maastrichtavtalet. Lokala och regionala myndigheter — som är de myndighetsnivåer som ligger närmast medborgarna — samt de myndigheter som ansvarar för de allmänna kommunikationerna i våra städer måste ingå i ett nära samarbete på alla nivåer av den politiska processen som en garanti för att lösningarna är praktiska och motsvarar användarnas behov.

35. Den fortgående ökningen av vägtrafikvolymerna, och då i synnerhet vägtransporterna, utgör en stor risk för trafiksäkerheten. En klok transportpolitik bör stimulera till större användning av allmänna kommunikationer och till att en större andel av transporterna går på järnväg. För att uppnå detta måste man förbättra de allmänna kommunikationerna och övriga alternativ som finns till vägtransporter. Det finns också behov av en förbättrad säkerhet på vägarna, till sjöss och i luften. De ambitiösa kampanjer för upplysning och förebyggande åtgärder på området trafiksäkerhet som riktar sig till medborgarna måste uppmuntras även fortsättningsvis.

36. Regionkommittén stöder kommissionens uppfattning att det inte bara är priset som har betydelse när en kund skall välja transportsätt. Kvaliteten på tjänsten samt hur attraktiv den är, är också viktiga faktorer.

Säkerheten och tryggheten i transportsystemen kan ofta vara en avgörande faktor när en kund bestämmer vilket transportsätt man skall använda sig av. Människor väljer ofta att resa med bil eller taxi, om den möjligheten finns, särskilt om det är sent på kvällen och de upplever att det är riskfyllt att åka med allmänna kommunikationer. Bilen uppfattas som ett säkrare sätt att resa än allmänna kommunikationer, trots att detta inte är fallet. Statistiskt sett är skadorna till följd av trafikolyckor långt fler än de som förorsakas av olyckor med allmänna kommunikationsmedel. Stora ansträngningar måste göras för att få människor medvetna om detta och för att ytterligare förbättra säkerheten för dem som reser med allmänna kommunikationer om människor ska kunna övertalas att ändra sina resvanor. Dessutom anser Regionkommittén att arbetet med transportsäkerhet bör baseras på en "nollfel"-strategi liksom kvalitetskontrollen i industrin. Ett grundläggande, långsiktigt mål för transportpolitiken bör med andra ord vara att eliminera antalet dödsolyckor i trafiken. Ett sådant förhållningssätt skulle starkt inverka på valet av strategi och enskilda åtgärder och på lång sikt leda till bättre resultat.

37. Det är en grundläggande rättighet att transportsystemen skall vara tillgängliga för hela befolkningen. En betydande del av befolkningen råkar då och då ut för svårigheter i samband med förflyttningar. I synnerhet när det gäller allmänna kommunikationer, där en god tillgänglighet kan få många fler människor att använda systemet, anser Regionkommittén att det i många fall skulle vara kostnadseffektivt att göra tillgängligheten större för alla.

38. Tillgänglighet är inte bara ett fysiskt problem utan har även en social och ekonomisk aspekt. Många människor har inte tillgång till bil och det är dyrt att hålla sig med privatbil. Det ligger därför i allas intresse att främja de allmänna kommunikationerna, men det är även en rättvisefråga. Bilen utgör å andra sidan ofta en förutsättning för att människor i glesbygdsområden skall kunna ta sig till arbetet och ha tillgång till utbildning och service, och detta är något som måste beaktas i transportpolitiken.

Rekommendationer

39. Regionkommittén rekommenderar följande åtgärder för att förbättra säkerheten för Europas transportsektor och denna sektors tillgänglighet:

- Regionkommittén anmodar kommissionen att föreslå konkreta åtgärder i sitt arbete med uppföljningen av grönboken "Ett trafiknät för alla". I sitt yttrande om grönboken medgav Regionkommittén att det fanns fördelar som man kunde uppnå genom att främja frivilliga allmänna standarder som ett sätt att främja god praxis. Ett system för uppmuntran, liknande det som används för att märka ut rena

stränder, skulle göra det möjligt för medborgarna att utifrån europeiska normer bedöma hur transportsystemet fungerar. Ett sådant initiativ, som tog hänsyn till olika omständigheter och utgångspunkter, skulle kunna ha stort inflytande vid främjandet av tillgängliga transportsystem som var säkra och trygga.

- Regionkommittén anmodar kommissionen att i uppföljningsarbetet till grönboken "Ett trafiknät för alla" lägga fram förslag på konkreta åtgärder för att främja säkerheten, tillförlitligheten och tillgängligheten.
- Europeiska unionen har givit stöd till en mängd intressanta och värdefulla forskningsprojekt om olika metoder att förbättra tillgängligheten till transporter. Kommittén stöder att dessa initiativ skall få fortsatt finansiering och att man skall öka ansträngningarna för att sprida och presentera sådana forskningsresultat för att säkerställa att de kommer till maximal nytta.

Avsnitt G — Transportsystemen måste vara effektiva och det måste finnas rättvisa konkurrensvillkor

40. EU:s dokument "Den gemensamma transportpolitiken — Handlingsprogram 1995-2000" består av policybeslut och initiativ inom tre huvudområden. Ett av dem är att förbättra den inre marknaden för att därmed effektivt kunna främja effektivitet, valfrihet och användarvänliga villkor för transportservice och samtidigt säkra de sociala nivåerna.

41. Hela transportsektorn präglas dock fortfarande av regelsystem och monopol. Denna sektor är inte tillräckligt marknadsanpassad eller kundorienterad. Regionkommittén underströk därför att en ordentligt fungerande konkurrenssituation är ett viktigt inslag för att skapa en effektiv transportmarknad som även inkluderar lokala och regionala allmänna transportmedel.

42. Regionkommittén stödjer följande målsättningar för en alleuropeisk transportpolitik, vilket återspeglas i Helsingforskonferensens slutliga rapporten från 1997 om alleuropeiska transporter:

- En utvidgning av den inre marknaden för transportsektorn för att kunna täcka hela Europa, i avsikt att hjälpa och att harmonisera rättsliga och administrativa åtgärder och tekniska standarder.
- Gynna konkurrens och avreglering inom transportområdet i enlighet med principerna för en samhällsvenlig marknadsekonomi.
- Underlätta gränsöverskridande transporter genom att anpassa infrastruktur, tjänster och procedurmässiga åtgärder.

43. Regionkommittén stöder också de förbättringar avseende järnvägsnätet som föreslås i vitboken "En strategi för vitalisering av gemenskapens järnvägar". Kommittén är mycket mån om att gemenskapen bedriver en modern och effektiv järnvägspolitik som är mer anpassad till användarnas behov och till de krav som en snabbt föränderlig marknad ställer. Uppdelning av drift och routing, skuldåtnader till järnvägsföretag, samt interoperabilitet och teknisk harmonisering anser kommittén grundläggande i varje strategi för att förbättra europeiska järnvägstjänster.

44. Kommittén vill understryka behovet av att strukturera järnvägsförbindelser mellan Europas ekonomiska regioner mer effektivt. ReK välkomnar särskilt inrättandet av godskorridorer (freeways) för järnvägsfrakt och hoppas att pågående studier om detta slags korridorer kommer att visa att järnvägsfrakt kan bedrivas lönsamt på de viktigaste transeuropeiska förbindelserna. Järnvägarna måste öppnas på lika villkor för alla järnvägsaktörer i medlemsstaterna och enhetliga principer för prissättning av utnyttjande av järnvägssträckor måste utarbetas. Kommittén hoppas att kommissionens goda avsikter kommer att förverkligas och därigenom förnya ett transportsätt som annars vore dömt till en snabb tillbakagång.

Rekommendationer

45. Regionkommittén rekommenderar följande åtgärder för att skapa ett effektivt transportsystem som styrs av rättvisa konkurrensvillkor:

— Regionkommittén ser inte avreglering och konkurrens som ett mål i sig utan snarare som ett sätt att uppnå förbättrade transporter mot en lägre avgift. Att infordra anbud från transportmarknaden kan bidra till att minska behovet av statligt stöd och därmed leda till att skattebetalarna får mer valuta för pengarna. Det är viktigt att den inre marknaden blir helt genomförd inom hela transportsektorn. Kommissionen bör uppmuntra till utbyte av know-how och erfarenheter i dessa frågor, i synnerhet vad avser kvaliteten på passagerarservice.

— Det är viktigt att kvalitetsstandarder garanteras samtidigt som konkurrensen i transportsektorn skall bibehållas. Ett exempel är att låta externa leverantörer lämna anbud på lokala busstransporter på sträckor som fastställs av de lokala och regionala myndigheterna. De lokala och regionala myndigheterna skall även avgöra vilken kvalitet tjänsten skall ha (t.ex. bussar med lågt golv för att underlätta påstigning och maximigränser för avgasutsläpp). Kommissionen måste hjälpa till att säkerställa att den ökade konkurrensen inte inverkar negativt på kvalitetsstandarderna inom transportsektorn.

Avsnitt H — Demokratiskt ansvarstagande är nödvändigt för tillhandahållande av allmänna transportmedel

46. Tillhandahållandet av allmänna transportmedel är först och främst en samhällsservice. En hög standard för allmänna färdmedel är nyckeln till en hållbar utvecklingsprocess. Att försumma denna sektor leder automatiskt till negativa konsekvenser för den ekonomiska utvecklingen, sysselsättningen, miljön och social utslagning.

47. Därför är det viktigt att kontrollen över tillhandahållandet av allmänna transportmedel, där det är möjligt, innehåller av demokratiska, ansvarstagande organ — antingen direkt eller genom stabila tillsynsorgan. På så sätt bli medborgarnas intressen direkt tillvaratagna vid politiska beslut och den service som sedan ges kommer att återspegla kraven från en majoritet av befolkningen.

48. Regionkommittén medger dock att den privata sektorn kan ha en positiv inverkan. Den privata sektorn kan i sitt arbete med transportsystem åstadkomma viktiga förbättringar på områden som effektivitet och kundservice. De kunskaper och de resurser som finns inom den privata sektorn har visat sig kunna leda till många viktiga förbättringar på investerings- och serviceområdena. Den offentliga sektorn kan inte längre själva bära de betydande kostnaderna för allmänna färdmedel. Den offentliga och den privata sektorn kan i samarbete åstadkomma investeringar och servicekvalitet som många allmänna transportsystem länge har varit i behov av.

Rekommendationer

49. Regionkommittén rekommenderar följande åtgärder för hur man skall kunna skydda den samhällsservice som ges i form av transport:

— Regionkommittén uppmanar kommissionen att befrämja den demokratiska kontrollen och att transportsektorn regleras på ett lämpligt sätt.

— Regionkommittén välkomnar den avregleringsprocess som nu genomförs inom den europeiska transportsektorn. Denna process bör leda till betydande vinster för kunderna och för marknaden. En mer omfattande avreglering genom konkurrens och tillgång till större marknader för transportföretagen skulle kunna ge kunderna mer för pengarna. Förändringarna måste emellertid ses över ordentligt för att garantera att servicenivåerna inte blir drabbade och att de större transportföretagen inte påverkar marknaden på ett orättvist sätt eller på bekostnad av konsumenterna.

Avsnitt I — Transportsystem bör vara fullständigt integrerade

50. Det är av stor betydelse för målet med hållbara transporter att systemet är integrerat. En omfattande och effektiv samverkan skall finnas mellan de olika transportsystemen inom regioner och städer, och därigenom kommer fler människor att uppmuntras att använda det lämpligaste färd sättet; trafikstockningar och luftföroreningar kommer att minska, handeln kommer att gynnas och livet i regionerna och städerna kommer att förbättras.

51. Transportnäten bör integreras inom regionerna över de olika transportslagen, men även mellan de europeiska regionerna. Regionala nät måste integreras med de viktigaste europeiska och internationella transportsystemen. Viktiga trafikpunkter, såsom insjö- och flodhamnar samt övriga hamnar, flygplatser, tågterminaler och centra för kombinerade transporter, bör till fullo integreras i den direkt omgivande miljön så att samhället på lokal nivå kan dra nytta av den ekonomiska utvecklingspotentialen samtidigt som åtgärder vidtas för att minska skadeverkningarna på miljön. Dessa trafikpunkter utgör navet för sysselsättning och investeringar, och det är viktigt att den närmaste befolkningen kan åtnjuta fördelarna, och inte bara drabbas av nackdelarna, med att befinna sig i närheten av större trafikknutar.

52. Transportsystemen inom EU bör integreras med transportsystemen i icke-medlemsländer. Detta är av central betydelse för att utökningen av EU skall kunna genomföras och för att kunna behålla den ekonomiska och politiska stabiliteten i de länder som omger unionen. Detta gäller i synnerhet för de central- och östeuropeiska länderna som nu håller på att anpassa sig till nya demokratiska institutioner och till öppnare handelsvillkor.

53. Transportsystemen bör integreras mellan EU:s medlemsstater och mellan europeiska regioner för att underlätta handel och turism, öka rörligheten och antalet personliga kontakter mellan européer. Integrering av inomeuropeiska transporter är ett viktigt redskap för att nå de största politiska målsättningarna inom EU — att skapa en enhetlig marknad, ekonomisk och social sammanhållning inom gemenskapen, fysisk planering osv.

54. Integrering av transportsystem mellan medlemsstaterna innebär att frågor gällande rättvisa konkurrensvillkor mellan t.ex. åkerier och tågbolag kommer att uppstå. En liknande fråga berör särskilt integreringen med låglöneländerna i Östeuropa. Åtgärder bör vidtagas för att dels begränsa den sociala och ekonomiska skada som detta skulle kunna orsaka, dels garantera ett heltäckande transnationellt regelverk som täcker hela processen.

55. Med beaktande av ovan angivna synpunkter understryker Regionkommittén att det är absolut nödvändigt att ha ett övergripande tillvägagångssätt för att nå en samordnad transportpolitik.

56. En viktig faktor för att kunna förverkliga ett integrerat transportsystem är att man främjar kombinerade transporter. Kombinerade transporter innebär att transportsystemen görs "intermodala". Exempel på detta är att fraktcontainrar som används på lastbilar är kompatibla med dem som används på tåg, vilket underlättar förflyttningen av last från väg till järnväg. Ändamålsenliga, effektiva och billiga kombinerade transporter skulle kunna främja långdistanstransporter av gods via järnväg/inland och vattenvägar/hav. Under transport från ursprungsorten till destinationsorten skulle då lastbilar bara behöva användas för lokaltransporter vid respektive anslutningspunkt. Hamnar och sjötransporter kan bli helt integrerade och deras potential kan bli helt förverkligad genom större användning av kombinerade transporter.

Rekommendationer

57. Regionkommittén rekommenderar följande åtgärder för att garantera utvecklingen av ett integrerat transportsystem:

— Regionkommittén uppmanar kommissionen att fortsätta sitt arbete med att främja kombinerade transporter och att göra det möjligt för resenärerna att använda det mest miljövänligt, socialt och ekonomiskt lämpliga sättet. I detta avseende ger Regionkommittén sitt fulla stöd för initiativ som pilotåtgärder för kombinerade transporter, det s.k. PACT-programmet. Regionkommittén skulle välkomna ett större ekonomiskt engagemang i PACT-programmet. Dessutom skulle kommittén gärna se att man gav stöd till övriga projekt som gällde kombinerade transporter. Dessa har mer lokal karaktär och tillhör inte internationella sträckor av intresse för Europa, men de har betydelse för städer och regioner i Europa i stort.

— Trots åtskilliga problem som drabbat kombinerade transporter, och som främst varit relaterade till behovet av mer tid och resurser vid förflyttning av gods och passagerare och därmed ökade kostnader, borde utvecklingen av förbättrade och mer effektiva centra för kombinerade transporter styras i sådan riktning att behovet av ytterligare infrastruktur kunde minskas. (Dessa centra för kombinerade transporter skulle t.ex. vara centraler och hamnar för intermodala godstransporter och terminaler för tätortstrafik). Kommittén anser att det är viktigt att ett europeiskt nät av centra för kombinerade transporter skapas. Dessutom anser kommittén att det är mycket viktigt att alla tillgängliga tekniska, organisatoriska och finansiella möjligheter studeras

för att nackdelarna med kombinerade transporter beträffande vissa färdstätt, särskilt landsvägstransporter, skall kunna minskas.

Avsnitt J — Ytterligare stöd bör ges till dels ny forskning och nya utvecklingsinitiativ, dels till en omfattande demonstration av tekniska och telematiska lösningar

58. Regionkommittén har vid ett flertal tillfällen understrukit att det är mycket viktigt att stödja sådana nya transportformer och ny informationsteknologi som kan bidra till policymålen med en hållbar transportpolitik. Det är nödvändigt att undersöka dessa frågor närmare för att kunna höja kvaliteten och säkerheten för transport samtidigt som man förstärker den europeiska industrins totala konkurrenskraft.

59. Intelligent transportssystem kan ge den nuvarande infrastrukturen en bättre position och förebygga ytterligare påfrestningar på miljön. Regionkommittén stöder därför både den ökade användningen av telematik tillämpningar och de allra modernaste teknologierna, som t.ex. nya tekniker som kan fungera vid genomförande av nationella transportnätverk över gränserna.

60. Regionkommittén understryker att det är nödvändigt med ny teknologisk utveckling för att kunna genomföra detaljerade och exakta system för prisdifferentiering. Dessa system är viktiga verktyg för att fullfölja målsättningarna att internalisera de externa transportkostnaderna.

Rekommendationer

61. Regionkommittén rekommenderar följande åtgärder för att främja nya transportformer och ny informationsteknologi:

— Regionkommittén anser att ytterligare finansiering, i enlighet med EU:s forsknings- och utvecklingspoli-

tik, skall anslås för utveckling av nya transportformer och ny informationsteknologi och att man skall öka ansträngningarna att sprida och presentera resultaten av denna forskning.

— Regionkommittén ser positivt på det arbete som pågår för att införa telematiksysteem för transporter. Regionkommittén delar åsikten att medlemsstaterna bör prioritera införandet av praktiska metoder genom att använda ömsesidigt kompatibel utrustning, som kommer att höja säkerheten och effektiviteten i hela Europa. Ett telematikbaserat trafikövervakningssystem är en nyckelfaktor i en omfattande planering för att undvika transportstopp. För att kunna minska problemen med godsleveranser i stadskärnorna är det viktigt att utveckla logistiksystem för städerna. Kommissionen bör också stödja utbytet av know-how och erfarenheter inom dessa områden. Kommissionen bör också stödja pilotstudier och -projekt inom dessa områden.

SAMMANFATTNING

62. Detta dokument sammanför tidigare antagna yttranden och utgör en underbyggd strategi som kan användas som referens för Regionkommitténs framtida arbete med att utveckla en hållbar transportpolitik. Genom att godkänna de tio huvudprinciperna kommer man att få en gemensam minimistandard för en stabil transportsektor över hela unionen. Av dessa principer är den viktigaste principen — i enlighet med Amsterdamfördraget — den som bekräftar de regionala och lokala myndigheternas roll såsom den myndighetsnivå som står medborgarna närmast och där det finns ett behov att rådfråga dessa myndigheter på alla nivåer av arbetet med att utveckla transportpolitiken.

Bryssel den 12 mars 1998.

*Regionkommitténs
ordförande*

Manfred DAMMEYER

BILAGA

till Regionkommitténs yttrande

Seminarie serie på temat "Europeiska regioners och kommuners bidrag till ett integrerat, effektivt och miljövänligt transportsystem i Europa"**1. Bakgrund**

För att säkra en hållbar och miljövänlig rörlighet inför nästa århundrade har Europeiska kommissionen producerat två grönböcker av fundamental betydelse. Den första grönboken har titeln "Ett trafiknät för alla" och ger exempel på hur den kollektiva lokaltrafiken i Europa kan utnyttjas bättre.

I den andra grönboken på temat "För en rättvis och effektiv prissättning" föreslår kommissionen politiska lösningar som skulle medföra att externa kostnader internaliserades.

Båda grönböckerna understryker den roll lokala och regionala myndigheter spelar för utvecklingen av en framtida trafikpolitik som främjar de kollektiva transportsystemen och leder till en rättvis och effektiv prissättning.

Med tanke på de båda grönböckernas politiska relevans föreföll det berättigat att utöver att avge yttranden i dessa frågor göra en fördjupning i form av en seminarie serie.

Den frågan som bör ställas är hur regionala och lokala myndigheter i framtiden kan bidra till att uppnå ett integrerat, effektivt och miljövänligt transportsystem i Europa.

2. Upplägning

Arrangemangens upplägning var följande: För det första skulle de ur regionala och lokala myndigheters synvinkel relevanta aspekterna fördjupas genom seminarier, t.ex.:

- De särskilda problemen med att främja kollektivtrafiken i städer, på landsbygden, i glesbygd och ekologiskt känsliga områden, liksom vid interregionalt och gränsöverskridande samarbete.
- Regionernas, städernas och kommunernas framtida roll vad beträffar en rättvis och effektiv prissättning.
- Samspelet mellan lokala, regionala, nationella och europeiska myndigheter vid genomförandet av uppgifter i framtiden.

För det andra skulle seminarie serien användas för att utforma ett regionalpolitiskt totalkoncept som svarar mot en framtidsorienterad trafikpolitik för Europa.

I detta sammanhang utarbetade Göran Färm och Toby Harris ett yttrande på eget initiativ med syfte att utveckla detta totalkoncept för ReK. I arbetet med detta yttrande beaktades även slutsatserna från seminarier. Därutöver föreslog Wendelin Weingartner att en "regionernas stadga" om transportpolitik skall antas. Wendelin Weingartner och Eduardo Zaplana utarbetade denna stadga som även var föremål för överläggningar under avslutningskonferensen i London.

Från Europeiska kommissionen erhöles inte bara organisatoriskt stöd till seminarie serien, utan även ett omfattande ekonomiskt stöd för att täcka kostnaderna för seminarier.

3. Arrangemang

- *Officiellt öppnande av seminarie serien i Valencia (Spanien) 10 april 1997*

På Eduardo Zaplanas inbjudan öppnades seminarie serien officiellt i anslutning till utskott 3:s sammanträde på annan ort (i Valencia) den 10 april 1997.

— *Seminarium 1 på tema "Transportpolitik för känsliga områden" (Innsbruck, Österrike) 5-6 maj 1997*

Det första seminariet syftade till att uppmärksamma det speciella problemet med "känsliga områden" och att i samband med detta granska ekologiska och ekonomiska aspekter av en framtida transportpolitik. Wendelin Weingartner stod bakom inbjudan.

— *Seminarium 2 om regional transportpolitik i Östersjöområdet (Norrköping, Sverige) 26-27 juni 1997*

Det andra seminariet ägde rum i Norrköping på inbjudan av Göran Färm och syftade till att mer ingående studera transportproblem i Östersjöområdet. På grund av sin alleuropeiska karaktär riktade sig detta tvådagarsarrangemang även till intresserade deltagare utanför Europeiska unionens gränser.

— *Seminarium 3 om gränsöverskridande och interregionalt samarbete (Bonn, Tyskland) 9-10 oktober 1997*

Överläggningarna fokuserade på frågan om hur det gränsöverskridande samarbetet kan främjas. En mängd projekt skulle exemplifiera hur transportproblemen kan lösas med hjälp av nya europeiska samarbetsformer. Arrangemanget ägde rum på inbjudan av Nordrhein-Westfalens Europaminister, Manfred Dammeyer.

— *Seminarium 4 om kombitransporter i sydöstra Europa (Aten, Grekland) 23-24 oktober 1997*

Tvådagarsarrangemanget i Aten syftade framför allt till att studera vilken betydelse kombitransporter kan ha för att lösa de europeiska transportproblemen. Härvid stod särskilt Greklands transportförbindelser med sina sydösteuropeiska grannländer i förgrunden. Seminariet ägde rum på inbjudan av Evangelos Kouloumpis.

— *Seminarium 5 om grönboken "Ett trafiknät för alla — En hållbar transportstrategi för regionala och lokala myndigheter och Europeiska unionen" och avslutningskonferens (London, Storbritannien) 1 december 1997*

Det avslutande arrangemang i London som Toby Harris inbjöd till syftade främst till att studera städernas transportproblem och att diskutera grönboken "Ett trafiknät för alla", efter det att seminarierna under lång tid ägnats åt regionala problem. Eftermiddagen ägnades åt avslutningen av seminarieriet. Då offentliggjordes yttrandet på eget initiativ och resolutionen i närvaro av kommissionsledamot Neil Kinnock.

Slutsatserna från vart och ett av seminarierna redovisas nedan.

Första seminariet, på inbjudan av delstaten Tyrolen i Österrike: "Trafikpolitik för känsliga områden" — ekologiska och ekonomiska aspekter — Innsbruck den 5-6 maj 1997

Slutsatser

1. Europeiska kommissionens grönbok "För en rättvis och effektiv prissättning inom transportsektorn" ⁽¹⁾ och meddelandet om handlingsprogrammet för den gemensamma transportpolitiken 1995-2000 ⁽²⁾ innehåller lovvärda ansatser till en tidsenlig och långsiktig transportpolitik. Europas regioner och kommuner har ett speciellt intresse av en miljövänlig och långsiktigt hållbar transportpolitik, eftersom de är direkt berörda av de europeiska trafikflödenas utformning.

2. Om man vill behålla en hög levnadsstandard, något som är nära förbundet med en väl fungerande ekonomi, behövs ett relativt omfattande utbud av transporttjänster. Dessa tjänster kan emellertid utformas på olika sätt. Man måste kunna tillhandahålla det mest ändamålsenliga transportmedlet för varje transport och erbjuda transporttjänsterna till konkurrenskraftiga priser. De regioner och kommuner som är direkt berörda kräver att få vara med på ett tidigt stadium och få större inflytande på de beslut som gäller framtida transportpolitiska åtgärder och nya transportinfrastrukturer i Europa.

⁽¹⁾ KOM(95) 691 slutlig.

⁽²⁾ KOM(95) 302 slutlig.

3. Det har i praktiken visat sig vara mycket svårt att tillämpa den så ofta framförda principen om att varje transportsätt skall bära sina egna kostnader. Förslaget till ett nytt vägkostnadsdirektiv från gemenskapens sida utgör i alla fall ett försök att åtminstone närma sig detta mål. På medellång sikt kan man dock bara uppnå en rättvis kostnadsfördelning om de externa kostnaderna vägs in på ett genomgripande sätt. Därför är det nödvändigt att exakt kartlägga de externa kostnaderna. Regionerna och kommunerna uppmanar de ansvariga institutionerna att omgående utarbeta det beräkningsunderlag som behövs.

4. Inom Europeiska unionen är skillnaderna stora i fråga om vilka ekologiska påfrestningar olika regioner tål. Alpområdet är till exempel mycket känsligt i detta avseende. Europas regioner och kommuner påpekar att de olikartade geografiska förhållandena hittills inte har beaktats i tillräcklig utsträckning. Trafikflödena i känsliga regioner måste därför i fortsättningen utformas på bästa möjliga sätt enligt både ekologiska och ekonomiska principer. Inom Regionkommittén är man fast besluten att medverka aktivt i arbetet med att definiera känsliga regioner och ge den europeiska transportpolitiken en ny inriktning.

Andra seminariet på inbjudan av Norrköping "Regional transportpolitik i Östersjöområdet" — Norrköping den 26-27 juni 1997

Slutsatser

1. Europas lokala och regionala myndigheter stöder de förberedelser som pågår för att utvidga Europeiska unionen till att omfatta central- och östeuropeiska länder. I detta sammanhang är det viktigt att stärka handeln, kulturutbytet och kontakter mellan individer mellan kandidatländerna och unionen. Lokala och regionala myndigheter har en viktig roll att spela i detta sammanhang.

2. Handeln mellan EU och de central- och östeuropeiska länderna ökar kraftigt. En undersökning⁽¹⁾ av utvecklingen i Östersjöregionen tyder på att en mycket snabb ökning kommer att äga rum de närmaste 15 åren. En ökad handel mellan de länder och regioner som ligger runt Östersjön kommer att utgöra en mycket betydande faktor för den ekonomiska utvecklingen, sysselsättningen och välbefindandet i Europas regioner, vare sig de ingår i EU eller inte. Det kommer även att bidra till att öka de kulturella förbindelserna mellan länder och regioner, och därmed till att förbättra livskvaliteten och att stärka demokratin och freden. Genom ett nära samarbete med länderna i Östersjöområdet kommer regionerna och de lokala myndigheterna att bidra till att integrationsprocessen påskyndas.

3. Den ökade handeln och utvidgningen av EU gör det nödvändigt att förbättra infrastruktur och transportsystem. Effektiva transportsystem, både inom kandidatländerna och mellan dessa länder och EU, är viktiga som medel för att höja levnadsstandarden. Det är nödvändigt med betydande förbättringar av den befintliga infrastrukturen och även med administrativa, organisatoriska och kapacitetshöjande åtgärder för att, bland annat, minska väntetiderna vid gränsövergångar, flygplatser och i hamnar. Transportsystemen måste förbättras på ett sätt som är förenligt med en hållbar utveckling i miljöhänsen och med krav på säkerhet.

4. Många problem kan lösas genom lokalt och regionalt samarbete. Regioner och lokala myndigheter har även ett omfattande samarbete när det gäller planering, transport, miljö m.fl. områden. Men det behövs dessutom en samordnad europeisk insats för att utveckla transportsystemen i överensstämmelse med sunda miljökrav. Att utveckla transportkorridorer är endast ett första steg. En utbyggnad av transportsystemen får emellertid inte begränsas till vägtransporter. Av miljöskäl måste en övergång till sjö- och järnvägstransporter ske. Dessutom måste man ta hänsyn till behovet att koppla samman transportkorridorer med lokala och regionala transportsystem och behovet att förbättra dessa transportsystem.

5. För att öka möjligheterna att utnyttja sjötransporter måste hamnarna förbättras. De måste göras till effektiva omlastningsterminaler och till viktiga delar av centra för kombinerade transporter där den moderna informationsteknologin utnyttjas. Hamninfrastrukturen måste även byggas ut och förbättras. Att utveckla och driva centra för kombinerade transporter är främst en angelägenhet för transportmarknaden och de lokala myndigheterna, som ansvarar för den fysiska planeringen och äger mark och hamnar. Det kan emellertid bli nödvändigt att unionen och medlemsstaterna bidrar till att finansiera hamninfrastrukturen (att anlägga vägar och järnväg), pilotundersökningar och -projekt, samt forskning om och utveckling av ny teknologi.

⁽¹⁾ "Trade and Modal Change in the Baltic Region. Scenarios to 2015". Pontus Åberg och Ulf Strömquist (Transnord TFK Temaplan EWIW) presenterade undersökningen under seminariet i Norrköping.

6. Behovet av att utveckla sjötransporterna och integrera dem med andra transportslag innebär inte att det räcker att bygga nord-sydgående transportkorridorer i Östersjöländerna. Gemenskapen måste även ställa utvecklingsstöd till förfogande för transportvägar i öst-västlig riktning. Som en del av infrastrukturen måste man även betrakta färjetrafiken mellan Östersjöländerna. Länderna och regionerna bör gemensamt ansvara för nödvändiga åtgärder som garanterar säkra färjetransporter på Östersjön. Sjöfartsindustrin måste tillsammans med hamnägare, nationella myndigheter och EU ta på sig ansvaret att göra sjötransporterna mer miljövänliga i fråga om avgasutsläpp, hanteringen av oljerester och annat avfall osv. Detta är särskilt viktigt i ett känsligt innanhav som Östersjön.

7. Infrastrukturens och transportsystemens låga kvalitet är ett exempel på de hinder för en snabb integrationsprocess som finns i Östersjöområdet. Men det finns en mängd andra hinder för utvidgningen av Europeiska unionen till att omfatta länderna i detta område. För att identifiera dessa hinder och hitta sätt att eliminera dem bör kommissionen, tillsammans med länderna och regionerna i området, utarbeta en vitbok om Östersjöområdets utveckling i syfte att underlätta integrationsprocessen och göra att Östersjön faktiskt blir ett innanhav i unionen.

Tredje seminariet på inbjudan av Nordrhein-Westfalen "Gränsöverskridande och interregionalt samarbete" — Bonn den 8-10 oktober 1997

Slutsatser

1. Seminariet visar att det behövs ytterligare gränsöverskridande och interregionalt samarbete: å ena sidan eftersom Europas inre gränser förlorar sin betydelse, å andra sidan eftersom de europeiska regionerna allmänt sett får allt större politisk betydelse. De regioner som deltar i beslut som rör transportpolitiken har redan visat sig vara aktiva aktörer.
2. De initiativ och program som lagts fram avseende transportpolitiken bekräftar att man med framgång kan genomföra nya koncept även under ekonomiskt sett svåra förhållanden, under förutsättning att dessa initiativ är förankrade på gräsrotsnivå och att de olika aktörerna deltar när de genomförs.
3. Det visar sig emellertid att ett enormt arbete behövs för att övertyga medborgarna och förklara sambanden mellan en planering av de transporter som rör hela Europa å ena sidan och de lokala och regionala trafikerna å andra sidan.
4. Med tanke på den allt större betydelse den europeiska transportpolitiken får, bör man se till att EU:s utvidgning inte innebär att den framtida utvecklingen av transportpolitiken inom Europa nedprioriteras.
5. När det gäller att väga de centrala regionernas intressen vad beträffar transportpolitiken mot de perifera regionernas berättigade krav, är det av största betydelse att de berörda regionerna deltar.
6. Den europeiska transportpolitiken kräver "ett ständigt perspektivbyte". Detta kan antingen komma att avse kontakterna mellan Europeiska unionen och de regionala och lokala myndigheterna eller det framtida samarbetet mellan Regionkommittén och Europaparlamentet.
7. Gränserna förlorar sin betydelse men fortsätter att spela en förrädisk roll. Därför måste Europeiska unionen fortsätta att uppmuntra gränsöverskridande och interregionala program, som till exempel gemenskapsinitiativet Interreg.

Fjärde seminariet på inbjudan av Aten "Kombinerade transporter i sydöstra Europa" — Aten den 23-24 oktober 1997

Slutsatser

1. Det finns goda utvecklingsmöjligheter för kombinerade transporter i sydöstra Europa. Detta område lämpar sig tack vare sin allmänna och geografiska karaktär inte bara för landtransporter, som västra Europa, utan också för sjötransporter.
2. Omfattningen av kombinerade godstransporter i sydöstra Europa är betydande, framför allt till och från Västeuropa, men på senare år i allt högre grad också mellan länderna i området.

3. Kombinerade transporter bör kunna utgöra huvuddelen av godstransporterna med hjälp av befintliga transportnät, men också med hjälp av lämpliga administrativa metoder. Detta bör ske i samarbete med berörda privata aktörer (transportföretag, handelskammare m.m.) och genom överenskommelser med järnvägsföretag i andra länder i området, där förbättringar av transportnäten är av hög prioritet.
4. Kombinerade godstransporter till sjöss kräver väl fungerande hamnar i sydöstra Europa. Befintliga infrastrukturanläggningar bör utnyttjas bättre — och vid behov förbättras (särskilt anläggningar för mottagning, sortering och lagring av gods samt annan nödvändig utrustning) så att de kan utvecklas till betydande knutpunkter för kombinerade transporter.
5. Utvecklingen av kombinerade varutransporter bör bedömas utifrån effekterna på det område som i första hand berörs. Dessa effekter kan påverka den ekonomiska utvecklingen, men också miljön. En annan viktig faktor är säkerheten. Även regionerna i sydöstra Europa spelar en avgörande roll i detta sammanhang, med tanke på att anläggningarna för kombinerade transporter i området befinner sig i ett utvecklingskede.
6. Man måste även ta speciell hänsyn till de frågor som legat till grund för konferensen, men som ännu inte har undersökts tillräckligt ingående, exempelvis:
 - Samarbetsformerna och graden av samverkan mellan alla berörda aktörer och användargrupper i fråga om kombinerade transporter under de speciella förhållanden som råder i sydöstra Europa.
 - Förbättrade transporttjänster och den privata sektorns roll i det avseendet.
 - Behovet av forskning om kombinerade passagerartransporter i sydöstra Europa.

Femte seminariet på inbjudan av London "Ett trafiknät för alla — En hållbar transportstrategi för regionala och lokala myndigheter och Europeiska unionen" — London den 1 december 1997

Slutsatser

1. Den sista konferensen i Regionkommitténs seminarieserie om europeiska transportfrågor — Ett trafiknät för alla — En hållbar transportstrategi för regionala och lokala myndigheter och Europeiska unionen — hölls i Guildhall i London den 1 december 1997. Vård för konferensen var Association of London Government (ALG — "Sammanslutningen av Londons lokala myndigheter"), en organisation som representerar de 33 lokala myndigheterna i London i avsaknad av en samlad myndighet för London.
2. Målsättningen för ReK och ALG:s konferens var att belysa transportproblemen i stadsområden och finna möjliga lösningar, med hjälp av erfarenhet och kunskap från flera europeiska städer. Konferensen organiserades som en startpunkt för Regionkommitténs transportstrategi för lokala och regionala myndigheter och EU. Toby Harris, ordförande i ALG är medföredragande för rapporten tillsammans med Göran Färm, vice ordförande i kommunstyrelsen i Norrköping. Rapporten sammanställer ReK:s tidigare yttranden till ett enhetligt policydokument som avslutning på ReK:s första mandatperiod. Konferensen utgjorde också avslutning på ReK:s seminarieserie.
3. Konferensens ordförande var Sally Powell, vice-ordförande i ALG och ledamot av Regionkommittén. Konferensen inleddes med att Toby Harris och Göran Färm presenterade Regionkommitténs transportstrategi. Det är en förhoppning att EU-institutionerna, nationella regeringar och lokala och regionala myndigheter kommer att beakta dessa tio principer när de utvecklar sin transportpolitik. Ett viktigt inslag i rapporten är att regeringar på olika nivåer måste samarbeta när de utvecklar och genomför hållbara transportstrategier.
4. Huvudtalare vid konferensen var Neil Kinnock, ledamot av kommissionen och Gavin Strang, brittisk parlamentsledamot, liksom andra välkända politiker från Storbritannien och EU. Neil Kinnock välkomnade ReK:s transportstrategi och den konstruktiva roll som ReK spelar vid utvecklingen av EU:s politik. Han talade vidare om Europeiska kommissionens initiativ vad gäller stadstransporter som nu genomförs. Han presenterade särskilt kommissionens nya meddelande om transportpolitik för stadsområden. Han räknade också upp några av de initiativ som rör transportfrågor, som till exempel en internetbaserad tjänst som kommer att ge information om bra lösningar och forskningsprojektet Quattro som kommer att ta fram en inventering av kriterier och metoder för kvalitetstyrning av transportsystem.

5. Gavin Strang, brittisk transportminister och parlamentsledamot, talade om regeringens planer om en integrerad transportpolitik för London. Han diskuterade vidare förslag om inrättande av en transportmyndighet för London som skulle ansvara inför en direktvald borgmästare och lokal församling. Han skisserade också en av de åtgärder som övervägs för att ge London ett ekologiskt hållbart transportsystem — en skatt på parkeringsplatser för bilar som inte tillhör boende i området. Denna skatt skulle kunna ge medel till investeringar i Londons offentliga kommunikationssystem.
 6. Representanter för de större oppositionspartierna var också närvarande. Richard Ottaway, ledamot av parlamentet och minister med ansvar för transporter i London i det konservativa skuggkabinettet och Tom Brake, parlamentsledamot och talesman i transportfrågor för det liberaldemokratiska partiet och ledamot av stadsdelen Suttons lokala styrelse svarade på ministrernas inlägg.
 7. Under eftermiddagen behandlades fallstudier från olika delar av Europeiska unionen. Lord Peter Bowness, ledamot av stadsdelen Croydons lokala styrelse och ledamot av ReK lade fram ett yttrande från ReK om Europeiska kommissionens grönbok "Ett trafiknät för alla". Politiker och tjänstemän från hela gemenskapen uppmanades lägga fram konkreta exempel på fungerande "trafiknät för alla". Köpenhamns vice borgmästare Bente Frost talade om "käppar och morötter" som används i Köpenhamn för att uppnå hållbara transportnät. Ural Kalendar, transportansvarig i Berlin, förklarade hur Berlins trafiksystem integrerats efter återföreningen. Bernard Harty från Corporation of London visade hur den privata sektorn kan vara medansvarig för att finansiera offentliga transporter, och Strasbourgs borgmästare talade om det nya spårvagnssystemet i Strasbourg och om hur viktigt det är att transportsystem är lättillgängliga.
 8. Konferensen avslutades med att ReK:s transportpolitikstadga lanserades av Eduardo Zaplana, delstatspresident för Valencia i Spanien, och Wendelin Weingartner, delstatspresident för Tyrolen i Österrike.
 9. Konferensen var välbesökt med ungefär 300 delegater från hela EU. Arrangemanget fick stor uppmärksamhet i europeisk press, nationell press i Storbritannien och Londontidningarna samt i fackpress.
 10. Konferensen var en stor framgång men inte ett mål i sig. Det goda resultat som uppnåddes i London och vid de föregående seminarierna måste man arbeta vidare på. Det yttrande som Toby Harris och Göran Färm förberett antogs formellt av Regionkommittén vid dess plenarsession i mars och kommer att vara ett viktigt verktyg för att informera de olika europeiska institutionerna om den transportpolitik som lokala och regionala myndigheter för runt om i Europa.
-

Yttrande från Regionkommittén om ”Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén: Transeuropeiska godskorridorer (freeways) för järnvägsfrakt”

(98/C 180/02)

BAKGRUND

- Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén om ”Transeuropeiska godskorridorer (freeways) för järnvägsfrakt”⁽¹⁾.
- Kommissionens beslut av den 5 juni 1997 att rådfråga kommittén i detta ärende, i enlighet med artikel 198c i EG-fördraget.
- Presidiets beslut av den 17 september 1997 att uppdra åt utskott 3 ”Transporter och kommunikationsnät” att bereda detta yttrande.
- Det utkast till yttrande (CdR 346/97 rév.) som antogs av utskott 3 den 13 november 1997 (föredragande: Marcello Panettoni).
- Rådets direktiv 91/440/EEG⁽²⁾ som, för första gången i gemenskapsrätten, införde ”rätten till tillträde till järnvägsinfrastrukturen inom gemenskapen”.
- Rådets direktiv 95/18/EG⁽³⁾ och 95/19/EG⁽⁴⁾, som behandlar tillståndsgivning till järnvägsföretag, uttag av avgifter och tilldelning av tåglägen.
- Vitboken ”En strategi för vitalisering av gemenskapens järnvägar” och resultaten från den diskussion som Europeiska rådet höll om transporter i oktober 1986.
- Kommissionen har inrättat en högnivågrupp som består av företrädare för transportministrarna och vars syfte är att vidareutveckla idén om godskorridorer.
- Problemet med godstransporter inom unionen är att de bidrar till allvarliga följdkostnader både på regional och lokal nivå i form av trafikbelastning, föroreningar och olyckor.
- Transporter, vars externa kostnader är högre, verkar i regel vara av större intresse för användarna än de transportalternativ som ger sociala vinster och fördelar.
- De ovan nämnda problemen kan delvis minskas om man stödjer övergången från landsvägs- till järnvägstransporter eller åtminstone till kombinerade transporter.
- Det krävs åtskilliga förändringar och omstruktureringar inom järnvägssektorn för att järnvägsfrakten åter skall bli tillräckligt konkurrenskraftig.
- I det aktuella dokumentet föreslås ett successivt och ”frivilligt” genomförande, i enlighet med vad som föreskrivs i ovan nämnda direktiv 91/440/EEG, för att kunna förverkliga ett första nätverk för godskorridorer.

På grundval av ovanstående antog Regionkommittén detta yttrande vid sin 22:a plenarsession den 12-13 mars 1998 (sammanträdet den 12 mars).

(1) KOM(97) 242 slutlig.

(2) EGT L 237, 24.8.1991, s. 25.

(3) EGT L 143, 27.6.1995, s. 70.

(4) EGT L 143, 27.6.1995, s. 75.

1. Inledning

1.1. Regionkommittén är generellt sett positivt inställd till ett införande av godskorridorer, eftersom det handlar om att stödja och förbättra transport via järnväg, vilket i sin tur medför målsättningen att minska landsvägstransporter och åtminstone öka kombinerade transporter.

1.2. Denna positiva inställning är bland annat grundad på det faktum att man i samband med utvecklingen av järnvägstransporter uppnår:

- a) En minskning av föroreningar (avgaser), särskilt i områden som berörs av stora genomfartsleder.
- b) Färre trafikstockningar (biltrafik), särskilt i områden som har naturliga barriärer (såsom Alperna) och gränsområden.

1.3. Förverkligandet av godskorridorer med inrättandet av samordnade s.k. One-Stop-Shops (OSS) är dessutom ett sätt att förenkla rutinerna för att få tillgång till infrastrukturerna. Detta görs genom att genomföra enkla och överskådliga system för vägavgifter samt en snabb tilldelning av tåglägen. Om dessa punkter genomförs på ett korrekt sätt, skulle de utgöra ett stöd för järnvägstransporterna och öppna infrastrukturerna för konkurrens. Därmed skulle man åstadkomma effektivare service med en standard som ligger närmare den för landsvägstransporterna, och detta till en lägre kostnad.

2. Slutsatser

2.1. För att uppnå dessa målsättningar och för att stödja utvecklingen av ett nätverk för godskorridorer anser Regionkommittén att de regionala och lokala aktörerna bör engagera sig och delta i förslagsfasen — förslag och planering av nya spår, eller i genomförandefasen. De regionala och lokala aktörerna har faktiskt mer direkt kännedom om både lokala och icke-lokala transportflöden.

2.2. Regionkommittén anser att tillgången till godskorridorer ska vara öppen för alla järnvägsföretag, enligt de principer som fastställs i direktiv 95/18/EG, som styr utfärdandet av tillstånd till de järnvägsföretag

som har för avsikt att tillhandahålla en driftsservice enligt artikel 10 i direktiv 91/440/EEG.

2.3. Regionkommittén anser också att de regler som avser godskorridorer i denna första experimentella och frivilliga fas endast skall gälla för vissa fastställda korridorer och för de eventuella mellanliggande stationerna.

2.4. Vidare anser Regionkommittén att genomströmningen för nämnda korridorer (spår), fram till dess att direktiv 91/440/EEG har genomförts fullt ut, skall regleras i enlighet med gällande bestämmelser och praxis för respektive medlemsland.

2.5. Kommissionen menar att den tänkta One-Stop-Shop (OSS) bör utgöras av ett "virtuellt" kontor, som med en obyråkratisk organisation har en självständig funktion gentemot infrastrukturförvaltarna och transportföretagen.

2.6. För att man skall kunna uppnå önskad effektivitet och konkurrenskraft för godskorridorer krävs det enligt Regionkommittén en gemensam ansträngning från nationella regeringar, regionala och lokala aktörer samt infrastruktur- och tjänsteförvaltare. För att detta skall lyckas måste vissa grundläggande villkor uppfyllas:

- a) Att de interna gränskontrollerna avskaffas eller minskas, och om det blir nödvändigt görs redan vid rangerbangårdarna eller vid avgångs- respektive ankomstplatsen.
- b) Ett ömsesidigt erkännande av de kontroller som genomförs i den medlemsstat som transporten utgår ifrån.
- c) Att de olika tekniska och strukturella skillnaderna som finns inom EU överbryggas, i syfte att underlätta driftskompatibiliteten (t.ex. genom att använda samma lokomotiv, samma personal och samma signalsystem).
- d) Att man i inledningsfasen för nätet genomför särskilda stödstrukturer för tåg som fungerar enligt systemet för godskorridorer.

2.7. Regionkommittén anser att startdatumet för godskorridorer bör sättas redan till januari 1998. Vid införande och drift av korridorer för godstransport måste man utveckla en driftsmodell som både tar hänsyn till en kraftig ökning av godstransporten och till persontrafiken via järnväg.

Bryssel den 12 mars 1998.

*Regionkommitténs
ordförande*

Manfred DAMMEYER

Yttrande från Regionkommittén om ”Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén: Ett europeiskt initiativ inom elektronisk handel”

(98/C 180/03)

BAKGRUND

- Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén om ”Ett europeiskt initiativ inom elektronisk handel”⁽¹⁾.
- Kommissionens beslut den 18 april 1997 att i enlighet med artikel 198c första stycket i EG-fördraget begära Regionkommitténs yttrande över meddelandet.
- Presidiets beslut av den 11 juni 1997 att överlåta beredningen av yttrandet till underutskott 3 ”Telekommunikation”.
- Utkastet till yttrande (CdR 350/97 rév.) som antogs av underutskott 3 den 13 november 1997 [föredragande: Esa Latva-Rasku⁽²⁾].

Vid sin 22:a plenarsessionen den 12-13 mars 1998 (sammanträdet den 12 mars) antog Regionkommittén följande yttrande.

1. Inledning

1.1. Målet med meddelandet ”Ett europeiskt initiativ inom elektronisk handel” är att främja en stark tillväxt av elektronisk handel i Europa. Avsikten är att skapa en enhetlig politisk grund för gemenskapens framtida åtgärder samt att definiera en gemensam europeisk ståndpunkt för att uppnå världsomfattande enighet vid internationella förhandlingar.

1.2. Utgångspunkten för initiativet är de europeiska företagens särdrag samt den sociala och kulturella mångfalden i Europa. I initiativet presenteras den europeiska synen på hur den elektroniska handeln skall utvecklas på världsmarknaden.

1.3. Enligt initiativet bör man för att främja den elektroniska handeln inleda politiska diskussioner och vidta åtgärder, man bör aktivt främja världsomfattande kompatibilitet, man bör säkerställa att lagstiftningen och den övriga regleringen överensstämmer med principerna för den inre marknaden, man bör främja ett gynnsamt företagsklimat och man bör utveckla samverkan mellan elektronisk handel och elektronisk förvaltning.

1.4. Regionkommittén finner att den förväntade snabba tillväxten inom den elektroniska handeln kommer att ha stor betydelse regionalt och den erbjuder

många möjligheter för europeiska konsumenter och företag. För de politiska åtgärderna behövs medverkan av regioner, regeringar och europeiska institutioner.

2. Det centrala innehållet i meddelandet

2.1. Den elektroniska handeln innefattar utmaningar och möjligheter samt funktioner, av vilka en del är etablerade men största delen är nya. Den allt ökande användningen av Internet kommer att ha en avgörande inverkan på formerna och möjligheterna för handeln.

2.2. Den snabba uppkomsten av direkt och indirekt elektronisk handel är en utmaning för handelssektorn, industrin och regeringarna. Den elektroniska handeln förutsätter att man utvecklar effektiva distributionsystem.

2.3. Den europeiska inre marknaden och användningen av en gemensam valuta främjar Europas ställning i förhållande till våra huvudkonkurrenter och medverkar till att den elektroniska handeln blir allt vanligare.

2.4. Avregleringen och konkurrensen inom telekommunikationsmarknaden främjar utvecklingen av den datainfrastruktur som behövs för den elektroniska handeln.

2.5. Man bör säkerställa att de system som används för den elektroniska handeln är kompatibla världen över samt att de elektroniska betalsystemen utvecklas.

⁽¹⁾ KOM(97) 157 slutlig.

⁽²⁾ Eftersom Esa Latva-Rasku inte längre är ledamot av Regionkommittén ersattes han vid plenarsessionen den 12 mars 1998 av Risto Koivisto.

2.6. Man bör säkerställa att lagstiftningen och de rättsliga ramarna är enhetliga inom hela gemenskapen. Man bör garantera företagens och konsumenternas förtroende för systemen genom att fästa särskild uppmärksamhet vid säkerhetstekniker och världsomfattande avtal om elektronisk handel.

2.7. Man bör främja utvecklingen av ett företagsklimat som är gynnsamt för elektronisk handel med bl.a. information, utbildning och pilotprojekt. Den offentliga förvaltningen har en nyckelroll då det gäller att snabbt ta i bruk elektronisk handel.

2.8. Specialåtgärderna i detta "Europeiska initiativ inom elektronisk handel" ingår som en del i initiativen för informationssamhället samt i den kontinuerliga verksamhetsplanen. Kommissionens politiska mål är att verkställa denna helhet av reglerings- och stödåtgärder samt åtgärder av teknisk karaktär så snart som möjligt före år 2000.

3. Kommentarer till meddelandet

3.1. *Den elektroniska handelns allmänna betydelse*

3.1.1. Regionkommittén konstaterar att den elektroniska handeln har en mycket viktig roll vid utvecklingen av informationssamhället och att den erbjuder Europa enorma möjligheter.

3.1.2. Regionkommittén betonar betydelsen av att utnyttja Europas starka sidor (såsom den kulturella mångfalden, den inre marknaden och gemensamma valutan, den starka tekniska infrastrukturen samt infrastrukturen för datakommunikation) i den världsomfattande elektroniska konkurrensen.

3.1.3. Regionkommittén fäster kommissionens uppmärksamhet på den stora betydelse europeisk enighet har för möjligheterna att införa elektronisk handel.

3.1.4. Regionkommittén konstaterar dock att den starka ökningen av elektronisk handel medför regionerna såväl möjligheter (t.ex. större marknader, förbättrade tjänster på avlägsna orter) som hot (t.ex. koncentration av handeln, större skillnader mellan europeiska regioner). Hot är även förknippade med kontrollen av att varorna och tjänsterna är lagenliga, eftersom Internet-handeln kan vara problematisk ur lagövervakningssynvinkel i de olika regionerna.

3.2. *Infrastrukturen, teknologin, tjänsterna*

3.2.1. För att avlägsna regioner i sin helhet skall ha tillträde till de världsomfattande marknaderna och för att regioner inte skall isoleras finner Regionkommittén

det vara särskilt viktigt att man utjämnar de regionala skillnaderna i pris, kvalitet och tillgänglighet av tjänster och infrastruktur för elektronisk handel.

3.2.2. Regionkommittén betonar de europeiska strukturfondernas betydelse för att utjämna skillnaderna mellan olika regioner samt för att skapa mera jämlika möjligheter för tillträde till de världsomfattande marknaderna.

3.2.3. Enligt Regionkommittén är det viktigt att regionalt utveckla den elektroniska handeln mellan företag horisontellt inom flera branscher, och med den offentliga förvaltningen. Ur regionernas synvinkel är det också viktigt att utveckla förutsättningarna för elektronisk handel med anknytning till landsbygdsnäringar och jordbruk.

3.2.4. Regionkommittén anser att standardiseringen av den europeiska elektroniska handeln bör påskyndas på så sätt att världsomfattande driftskompatibilitet kan säkerställas.

3.2.5. Man bör försäkra sig om att användarvänliga system utvecklas med hjälp av samarbete mellan företag, konsumenter och den offentliga sektorn och genom att beakta den kulturella och språkliga mångfalden.

3.3. *En rättslig miljö som är gynnsam för elektronisk handel*

3.3.1. Regionkommittén delar kommissionens åsikt om att man bör stifta lagar som motsvarar företagens och konsumenternas behov och som garanterar en viss flexibilitet för att säkra den snabba utvecklingen, för att skapa förtroende samt för att säkerställa tillträde till den inre marknaden.

3.3.2. Regionkommittén finner det viktigt att man vid utvecklingen av den gemensamma lagstiftningen tar hänsyn till olika kulturella och sociala behov i olika regioner.

3.3.3. Enligt Regionkommittén hör enhetligheten i reglerna för bankverksamhet, garantier för av säkerheten för både köparen, säljaren och banken, upphovsrätterna samt grundandet av bolag och deras rättigheter till de viktigaste områdena inom vilka åtgärder inom lagstiftningen krävs för att skapa förtroende och säkerställa tillträdet till den inres marknaden.

3.3.4. Regionkommittén anser att den elektroniska handeln kan medföra risker för de lokala skattesystemens funktion och övervakningen av olaglig handel, vilket inte i tillräcklig grad har uppmärksamats i meddelandet.

3.3.5. Regionkommittén finner att en gemensam europeisk valuta och ett effektivt och säkert elektroniskt betalssystem kommer att ha en mycket positiv inverkan på utvecklingen av förutsättningarna för elektronisk handel.

3.3.6. Regionkommittén betonar betydelsen av att skapa ett gemensamt världsnät över giltigt regelverk för den elektroniska handeln samt betydelsen av kommissionens arbete för att säkra detta.

3.4. Att främja ett gynnsamt företagsklimat

3.4.1. Regionkommittén delar kommissionens uppfattning att kommuner och regioner har en viktig uppgift i att främja den elektroniska handeln och skapa förutsättningar för den.

3.4.2. Kommunerna och regionerna, som känner till företagen och konsumenterna inom sitt område, bör främja information och inläring av viktig kunskap som t.ex. hur man använder datanät. I synnerhet bör de uppmuntra små- och medelstora företag att tillämpa nya handelsvanor, ny teknik och nya innovationer.

3.4.3. Man bör också främja den information företagsorganisationer sprider om den elektroniska handelns möjligheter för små och medelstora företag i regionen genom att utveckla och presentera pilotprojekt.

3.4.4. Förutsättningarna och möjligheterna för elektronisk handel bör beaktas i regionernas och företagens utvecklingsstrategier.

3.4.5. Den offentliga förvaltningen bör stödja utvecklingen av regioner genom en positiv och aktiv inställning till främjandet av elektronisk handel, t.ex. i ljuset av de erfarenheter regionala och lokala myndigheter i Sverige har gjort. Regionkommittén vill fästa uppmärksamhet på de inbesparingar och den konkurrensfrämjande effekt den elektroniska handeln ger upphov till på gemenskapsnivå samt på statlig nivå, regional-, och lokal förvaltningsnivå.

3.4.6. Enligt Regionkommittén har den offentliga förvaltningen en viktig roll vid utvecklingen av datanät, i synnerhet inom de mest avlägsna regionerna.

3.4.7. Regionkommittén betonar att konsumenternas valmöjligheter ökar även inom glesbygder men fäster samtidigt uppmärksamhet på betydelsen av att upprätthålla service- och transportfunktionerna samt på det hot den elektroniska handeln eventuellt utgör mot den lokala företagsverksamheten.

3.4.8. Regionkommittén anser att den aktivt bör delta i det pågående IDA-programmet, som gäller anvisningar och åtgärder rörande kompatibilitet inom datautbytet baserat på telematik mellan förvaltningar, samt i andra projekt för att utveckla den europeiska elektroniska handeln.

4. Slutsatser

4.1. Regionkommittén finner att möjligheterna inom den elektroniska handeln har en stor betydelse för utvecklingen av regioner och för stärkandet av sammanhållningen.

4.2. ReK anser vidare det vara viktigt att Europa är enigt samt att man använder ett världsomfattande perspektiv vid främjandet av gränslös elektronisk handel.

4.3. Kommittén betonar såväl de hot som de möjligheter den elektroniska handeln skapar för den regionala utvecklingen.

4.4. ReK anser att den offentliga sektorns verksamhet är av stor betydelse för att inom regionerna främja elektronisk handel samt skapa förutsättningar för den.

4.5. ReK betonar betydelsen av en enhetlig lagstiftning för att skapa förtroende hos företag och konsumenter för denna snabbt föränderliga tekniska bransch.

4.6. ReK anser att den europeiska inre marknaden och en gemensam valuta avsevärt förbättrar både förutsättningarna för elektronisk handel och Europas konkurrenskraft.

Bryssel den 12 mars 1998.

*Regionkommitténs
ordförande*

Manfred DAMMEYER

Yttrande från Regionkommittén om "Miljöpolitik i städer och kommuner"

(98/C 180/04)

BAKGRUND

- Presidiets beslut av den 11 juni 1997 att i enlighet med artikel 198c fjärde stycket i EG-fördraget utarbeta ett yttrande om "Miljöpolitik i städer och kommuner" och att ge utskott 4 "Stadspolitik" i uppdrag att bereda ärendet.
- Rådets slutsatser av den 3 mars 1997 om Europeiska unionens förhandlingsförslag inför FN-konferensen om klimatet i Kyoto, Japan, i december 1997.
- Det fjärde och femte åtgärdsprogrammet för miljön (1987-1997).
- Grönboken om stadsmiljö (1990).
- Slutrapporten från expertgruppen för stadsmiljö: "Hållbara städer i Europa".
- Deklarationen om europeiska städer för en hållbar stadsutveckling, godkänd av deltagarna i den första europeiska konferensen om en hållbar stadsutveckling i Aalborg i maj 1994.
- Den andra europeiska konferensen om hållbara städer i Lissabon i oktober 1996.
- Kommissionens rapport om genomförandet av den Europeiska gemenskapens program för riktlinjer och åtgärder i samband med miljö och hållbar utveckling — "Mot en hållbar utveckling" av den 10 januari 1996⁽¹⁾.
- Kommissionens "Hållbara städer". Rapport från expertgruppen om stadsmiljö, Bryssel, 1996.
- Utkast till yttrande från utskott 4, antaget den 14 januari 1998 (CdR 393/97 rév. 2) (föredragande: Hans Eveslage).

Vid sin 22:a plenarsessionen den 12-13 mars (sammanträdet den 12 mars) antog Regionkommittén enhälligt detta yttrande.

1. Inledning

1.1. Eftersom åtgärder för en hållbar och miljövänlig utveckling framför allt kan vidtas av städernas och kommunernas förvaltningar har Regionkommittén redan tidigare ägnat åtskilliga dokument ur olika aspekter åt temat "Stadspolitik och miljön"⁽²⁾.

1.2. Redan i Europeiska unionens fjärde åtgärdsprogram för miljön framfördes allmänna tankar om

⁽¹⁾ KOM(95) 624 slutlig.

⁽²⁾ EGT C 217, 6.8.1994, s. 10. EGT C 210, 14.8.1995, s. 53, 78 och 117. EGT C 100, 2.4.1996, s. 60, 65, 78, 115 och 124. EGT C 129, 2.5.1996, s. 36. EGT C 182, 24.6.1996, s. 7 och 12. EGT C 337, 11.11.1996, s. 4, 20 och 34. EGT C 34, 3.2.1997, s. 12, 22 och 30. EGT C 116, 14.4.1997, s. 74. EGT C 215, 16.7.1997, s. 44 och 50. EGT C 379, 15.12.1997, s. 11 och 63.

städerna. Dessa tankar kom sedan till uttryck i grönboken om stadsmiljön (1990), och ledde senare till att en expertgrupp för stadsmiljö bildades. Dessutom inrättade kommissionen år 1994 ett rådgivande miljöforum för att lättare kunna ta del av olika miljöpolitiska aktörers åsikter. Projektet "Hållbara städer", som startades 1993 av kommissionen (GD XI) hade till uppgift att utarbeta institutionella och praktiska förslag för städernas och tätorters hållbarhet, för erfarenhetsutbyte mellan dem och för att sprida information om goda exempel. De rekommendationer som riktas till institutioner på gemenskapsnivå och på nationell, regional och lokal nivå om genomförandet av programmet i slutrapporten utgår ifrån att det är i städerna och kommunerna som det måste börja genomföras.

1.3. I slutrapporten om projektet "Hållbara städer" betraktar kommissionen kommunerna och regionerna

som viktiga utgångspunkter när miljöpolitiken skall genomföras. Rapporten betonar särskilt att miljöskyddet är ett övergripande tema som främst är en uppgift för lokala och regionala myndigheter.

1.4. Rapporten konstaterar att EU vill ägna städernas och kommunernas betydelse en större uppmärksamhet inom ramen för miljöpolitiken. Målet måste därför vara att utnyttja unionens existerande åtgärder optimalt med hänsyn till att städernas problem är så komplicerade.

2. Lägesbeskrivning

2.1. I juni 1992 enades 170 stater i Rio de Janeiro om ett handlingsprogram för miljö och utveckling under 2000-talet: Agenda 21. Programmet, som gäller både industriländer och utvecklingsländer, innehåller uppdrag för alla nivåer och grupper i samhället med syfte att motverka en fortsatt försämring av miljön. Agenda 21 försöker starta en världsomfattande process som skall utmytna i en hållbar och miljövänlig utveckling som skall göra det möjligt även för kommande generationer att leva på planeten.

2.2. På vägen mot en sådan hållbar utveckling har också Europas städer och kommuner en viktig funktion eftersom de under mottot "Tänk globalt, handla lokalt" kan ta många små steg som kan leda till en världsomspännande, hållbar och miljövänlig utveckling. Förpliktelsen att delta i lokala Agenda 21-processer eller liknande processer och att formulera lokala, långsiktiga handlingsprogram med en hållbar utveckling som mål ingår i Aalborgdeklarationen, som har skrivits under av nästan 300 kommuner som representerar mer än 100 miljoner medborgare i 28 länder i Europa. De europeiska städernas kampanj för en hållbar stadsutveckling inleddes vid avslutningen av den första europeiska konferensen om en hållbar stadsutveckling i maj 1994 i Aalborg.

2.3. I EU bor cirka 20 % av invånarna i storstadsområden med mer än 250 000 invånare. Ytterligare 20 % bor i mellanstora städer, och 40 % bor i städer och kommuner med mellan 10 000 och 50 000 invånare⁽¹⁾. Samtidigt får man inte glömma att cirka 20 % av Europas invånare bor i städer och kommuner med mindre än 10 000 invånare. Sammantaget borde det vara en viktig uppgift att se till att samtliga städer och kommuner i EU omfattas av lokala åtgärder för en hållbar och

miljövänlig utveckling. De miljöproblem storstäder och storstadsområden har är särskilt stora och dessa är därför optimala områden där olika lösningar har utvecklats och utvecklas inom den demokratiska processens ram. Samtidigt skall man inte glömma bort den ömsesidiga påverkan som sker mellan storstadsområden eller större städer och landsbygden, eftersom t.ex. dåliga förbindelser mellan landsbygd eller kommuner med mindre än 10 000 invånare och storstäder leder till fler resor med egen bil vilket har en negativ inverkan på miljön även i storstadsområdet.

Å andra sidan kan man också konstatera att storstädernas befolkning i allt större utsträckning flyttar ut till landsbygden. Det som utlöser detta kan t.ex. vara lägre boendekostnader eller "en miljö som upplevs som bättre", särskilt för barn. Å andra sidan ligger arbetsplatsen oftast kvar i storstaden eller tätorten vilket automatiskt leder till fler resor med egen bil (rusningstrafik). Dessutom leder den ökande bilburna fritidstrafiken till ytterligare problem. En central fråga är den effekt som befolkningen och dess verksamhet har på stads- och landsbygds miljön samt på den naturliga miljön, vilket kan ses som "fotspår" av mänsklig verksamhet och stadsliv".

2.4. För att förbättra miljösituationen har städer och kommuner redan gjort stora ansträngningar och också haft framgångar, men det finns ändå många problem. En viktig undersökning som genomfördes 1995 av Europeiska miljöbyrån visar att luftkvaliteten är ett problem i städer med mer än 500 000 invånare. Dessutom berörs cirka 70 miljoner invånare i EU av "vintersmog", och cirka 80 % av invånarna drabbas minst en gång om året av en kraftigt förhöjd ozonhalt under sommaren ("sommarsmog"). Vid sidan av industrin och bostädernas värmepannor är det trafiken med egen bil i städerna som ger upphov till miljöförurening. Användningen av privatbilar har ökat snabbare än användningen av alla andra transportmedel och kommer sannolikt att fortsätta öka. Den ökande koncentrationen av bilar i tätorterna upphäver de positiva effekterna på miljön som man uppnått genom t.ex. katalysatorer. Städernas och kommunernas miljö har dessutom andra problem som t.ex. hanteringen av avfall och avloppsvatten. Samtidigt har emellertid miljömedvetandet vuxit mycket i städer och kommuner. För att uppnå en hållbar och miljövänlig utveckling i enlighet med Agenda 21 inleder man nu på många håll en utveckling som skall bidra till en väsentlig förbättring av miljösituationen och livsbetingelserna i städer och kommuner.

⁽¹⁾ Kommissionens meddelande, KOM(97) 197 slutlig.

Mot den bakgrunden har Europaparlamentet och Regionkommittén också krävt ett aktivare handlande från EU när det gäller städernas utveckling. På FN-konferensen om städer (Habitat II) i Istanbul förklarade FN:s medlemsstater och Europeiska unionen att en hållbar utveckling i städer och kommuner är en gemensam uppgift.

2.5. De globala klimatförändringarna var det viktigaste temat vid den internationella klimatkonferensen i Kyoto i december 1997. Minskade utsläpp av växthusgaser har blivit ett av de viktigaste målen för en hållbar internationell utveckling. Forskningsresultat från framstående klimatforskare visar att det krävs ett snabbt och effektivt handlande. Klimatforskare vid FN:s expertgrupp (Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC)) förutsäger att jorden under de kommande 50 till 100 åren kommer att bli mellan 1 och 3,5 grader varmare. Detta kommer att leda till en ytterligare höjning av havsytan med mellan 15 och 95 cm. Det kommer bl.a. att beröra stora områden i Nederländerna och i Storbritanniens sankmarker, samt den tyska Nordsjökusten, områden vid Svarta havskusten, Poslätten i Italien och det danska Vadehavet vid Jyllands västkust. Följderna kommer att bli katastrofala för de berörda människorna i dessa områden. Dessutom kommer den uppvärmning av klimatet som växthuseffekten leder till att på lång sikt få skadliga följder för hälsan, djur- och växtlivet, jordbruket och fisket. Därför måste man handla omedelbart och Europeiska kommissionen borde följa upp det framgångsrika arbetet inom femte åtgärdsprogrammet för miljön med ett fortsatt program.

3. Europeiska unionen och städernas miljöpolitik

3.1. Städernas miljöpolitik omfattar inom EU bl.a. sektorerna energi, byggande, trafik, avfall, avloppsvatten och naturskydd. Dessa uppgifter för unionens städer och kommuner bildar basen för en hållbar och miljövänlig utveckling under mottot "Tänk globalt, handla lokalt". En förutsättning för en miljövänlig utveckling är därför även med hänsyn till Agenda 21 att städerna och kommunerna får handlingsramar och verksamhetsområden där de själva kan besluta om åtgärder. De många aktiviteterna i städernas miljöpolitik måste stödjas och stärkas ideellt och finansiellt även på unionsnivå. Man skall då beakta att Agenda 21 inte skrevs under av städer utan av 170 stater, vilket innebär att stödet i första hand bör komma från de nationella regeringarna men också från EU.

3.2. De regionala strukturerna är inte enhetligt uppbyggda i EU:s medlemsstater. Ansvar och behörighet kan vara olika fördelade. Men gemensamt för alla stater är att städer och kommuner såsom den lägsta förvaltningsnivån verkställer de konkreta uppgifterna på platsen. Det gäller t.ex. inom för miljön viktiga sektorer som planering, energi, byggande, trafik, avfall och avloppsvatten. En hållbar, ekologiskt orienterad miljöpolitik hör därför oskiljaktigt samman med städernas och kommunernas politik i Europa. De står inför många ekonomiska, sociala och ekologiska problemområden.

3.3. Mot denna bakgrund är det uppenbart att en framgångsrik utveckling för EU blir beroende av städernas och kommunernas framgångar på det ekonomiska och ekologiska planet. Ty om EU i regioner och kommuner av invånarna förknippas med en förbättring av livskvaliteten kommer varje enskild medborgare att identifiera sig starkare med unionen. Inte minst därför finns det skäl att erinra sig att Jacques Delors — den förre ordföranden i Europeiska kommissionen — kallade nästa århundrade "regionernas århundrade".

3.4. EU insåg tidigt dessa sammanhang och nödvändigheten av en stadsutveckling inriktad på hållbarhet. Struktur fonden och sammanhållningsfonden är unionens främsta finansieringsinstrument inom regional- och sammanhållningspolitiken. Under perioden 1994-1999 uppgår medlen från dessa båda fonder till sammanlagt cirka 170 miljarder ecu. Eftersom framgångarna på kommunal nivå är avgörande för unionens tillväxt och utveckling går 30-40 % av dessa fonders totala medel till de s.k. mål-1-regionerna. Det är regioner som släpar efter i utvecklingen. Medlen för s.k. mål-2-regioner är främst avsedda för omstrukturering i industriområden. Det handlar alltså å ena sidan om att stödja landsbygd och lågt utvecklade regioner och å andra sidan om att förbättra levnads- och arbetsvillkoren i storstadsområdena. De samband som finns här har identifierats och gjorts till kriterier för en hållbar utvecklingspolitik för städerna i hela Europa. 1994 startades gemenskapsinitiativet Urban inom ramen för struktur fonden. Detta har till syfte att grunda partnerskap i eftersatta stadsdelar i stadskärnorna för att lösa utvecklingsproblem genom integrerade program. Inom det av kommissionen startade initiativet Integra genomförs projekt som skall lösa sysselsättningsproblemen i eftersatta stadsdelar.

3.5. Av särskild betydelse för en hållbar och ekologisk utveckling i städerna är det offentliga transportsystemet. Detta involverar både transeuropeiska nätverk och

kommunal trafikpolitik. Goda offentliga kollektivtransporter som erbjuder ett attraktivt alternativ till resor med egen bil är en avgörande faktor både för en framgångsrik ekonomisk utveckling och för en hållbar och miljövänlig utveckling i städerna med syfte att förbättra invånarnas livskvalitet. Därför borde begreppet "hållbar rörlighet" vara det centrala målet för trafikpolitiken. I samband med det måste man dock ta hänsyn till å ena sidan människornas och näringslivets behov av rörlighet och å andra sidan trafikens påverkan på miljön. Ett förstärkt stöd till en hållbar trafik- och strukturpolitik bör därför vara en central punkt i den europeiska stödpolitiken. De åtgärder som krävs och som är lämpliga ligger på flera plan. Vid sidan om en utbyggnad av de offentliga kollektivtransporterna — med särskild inriktning på att förbinda mindre utvecklade regioner med storstäder och tätorter — måste man också erbjuda människorna ytterligare alternativ till resor med egen bil. Den kommunala trafikpolitiken bör därför särskilt främja en miljövänlig, effektiv och prisvärd kombination av offentliga transporter och cykel- och gångvägar. Även leveranserna till detaljhandeln i städer och tätorter kan optimeras så att transportkostnader och miljöförstöring minskar. Ekonomisk framgång genom en hållbar rörlighet kan därför förenas med målet att förbättra livskvaliteten i städerna. I detta sammanhang måste man beakta att en konkurrensutsättning kan hota kommunal service inom transportsektorn, och t.ex. även inom energiförsörjning och sophantering. Risken är alltså att olika verksamhetsområden och därmed möjligheter för kommunerna att påverka miljön försvinner genom en privatisering.

3.6. Det avgörande är att det är städerna och kommunerna som lokala förvaltningsenheter som utformar en hållbar utvecklingspolitik. Därför bygger EU:s miljöpolitik på en "nerifrån och upp"-strategi. En hållbar, miljövänlig utveckling har för Europas invånare alltmer blivit en avgörande aspekt av livskvaliteten för nu levande och för framtida generationer. Grönboken om städernas utveckling från 1990 och rapporten om hållbara städer från 1996 rekommenderar att kommunala problem möts med en integrerad strategi som omfattar sociala, ekonomiska och ekologiska faktorer. Projektet "Hållbara städer", som startade 1993, syftar till att hjälpa städerna att genomföra projektet "Kommunal Agenda 21" eller liknande planer för en hållbar, miljövänlig utveckling genom rapporter, erfarenhetsutbyte, nätverk och genom att informera om goda exempel. De kommunala organen ses med rätta som den drivande

kraften för regionernas, nationernas och Europas ekonomiska utveckling. Kommissionens initiativ och åtgärder är ett steg i rätt riktning. Unionens framtida åtgärder för en hållbar ekologisk utveckling av städerna måste utgå från detta och bygga på detta i det fortsatta arbetet.

3.7. EU har i det förflutna initierat många aktiviteter med syfte att stödja miljöpolitiken i Europa. Ett gott exempel är EU:s miljöstyrnings- och miljörevisionsordning som även i städer och kommuner har drivit på utvecklingen av miljöstyrningssystem. En hållbar, miljövänlig utveckling är också målet för det planerade direktivet om bedömning av miljöpåverkan för program och planer, vilken medlemsstaterna dock bör ges tillräcklig möjlighet att utforma med hänsyn till redan existerande nationella regleringar. Generellt skall man dock beakta att en hållbar och miljövänlig utvecklingspolitik i städerna kan genomföras även utan riktlinjer som gäller för hela Europa om man med beaktande av subsidiaritetsprincipen sprider kännedom om de positiva effekterna av en frivillig miljöprovning.

3.8. Dessutom har EU organiserat ett antal stödprogram, till vilka bl.a. följande hör:

- Interreg II: Stöd till bl.a. åtgärder för att förhindra och kontrollera föroreningar, omhändertagande av avfall, samverkan kring fysisk planering samt miljöskyddsprogram inom ramen för gränsöverskridande samarbete med länder vid EU:s inre och yttre gränser.
- Leader II: Stöd till bl.a. åtgärder för att skydda och förbättra miljö och livskvalitet, samt till teknisk hjälp för landsbygdens utveckling.
- Urban: Stöd till bl.a. åtgärder för att förbättra infrastrukturen (t.ex. sanering av förorenad mark, outnyttjad mark, offentliga parker).
- Resider II: Stöd till miljöförbättringar av alla slag, t.ex. marksanering, landskapsplanering.
- Life II: Ett övergripande finansieringsinstrument för stöd till miljöpolitiken inom EU.
- Miljöinformation: Program avsedda bl.a. att främja miljömedvetandet och dialogen mellan näringsliv, regionala och kommunala organ samt miljö- och konsumentorganisationer.
- Altener: Stöd till ökad användning av förnybara energiprodukter samt till ökad konkurrenskraft för förnybara energikällor.
- Joule-Thermie: Stöd till rationell energianvändning och till förnybara energikällor.

- Save II: Program för minskad energiförbrukning med minskade koldioxidutsläpp som huvudsakligt mål i samverkan med gemenskapsinitiativet för förbättrad energiförvaltning på regional och kommunal nivå.
- Lån- och borgensprogram från Europeiska investeringsbanken: Stöd till investeringar vars syfte är att minska luftföroreningar och råvaruförbrukning och åstadkomma rationell energiförbrukning.

Dessa program har fungerat utmärkt hittills. Därför är det absolut nödvändigt att bibehålla och fördjupa deras omfattning och verksamhetsområde. När ett programs giltighetstid löper ut eller det finansiella stödet upphör är det särskilt viktigt att skapa övergångsperioder eller temporärt stöd till dess att nya program lagts upp. Det är villkoret för att ett kontinuerligt arbete skall kunna bedrivas i städerna.

3.9. 1994 påbörjade Europeiska miljöbyrån i Köpenhamn sin verksamhet. Dess uppgift är främst att till medlemsstaterna och tredje land förmedla teknisk, vetenskaplig och ekonomisk information för utarbetande och genomförande av miljöskyddsåtgärder och miljöskyddslag. Byrån medverkar i arbetet med en Europakarta över områden med miljörisker samt i upprättandet av övervakningsstationer. Dessutom arbetar byrån med att inom gemenskapen bygga upp ett informations- och övervakningsnätverk för mark, vatten och luft samt ett informationssystem för skogsbränder och surt regn. För detta ändamål har byrån upprättat ett europeiskt miljöinformations- och miljöövervakningsnätverk av organisationer, fackmän och kontaktorgan med olika ämnesinriktning som arbetar med olika problemområden, som utsläppen i atmosfären, insjöar och vattendrag etc. Miljöbyrån spelar en central roll när det gäller att förmedla tillförlitlig och jämförbar information till EU och till medlemsstaterna för övervakningen av miljöpolitiken. För den praktiska hanteringen av data inrättades databasen Corine. Dessa aktiviteter välkomnas utan reservationer och kan i framtiden byggas ut och fördjupas ytterligare.

3.10. Europeiska stiftelsen för förbättring av levnads- och arbetsvillkor som inrättades 1975 ägnar sig förutom åt ekonomiska och sociala frågor även åt miljöfrågor som rör livet i staden. År 1993 startade stiftelsen ett program om kommunal förnyelse där de ekonomiska och sociala aspekterna av hållbarheten står i centrum tillsammans med social rättvisa och miljöskydd. Dessutom undersökte stiftelsen å ena sidan olika förfaringsätt (miljörevision, kommunernas medverkan) och å

andra sidan tekniska innovationer. En viktig uppgift för stiftelsen är att stödja informationsutbyte. Eftersom den har samlat in erfarenheter från hela Europa kan den ge väsentliga bidrag till en effektiv kommunal utvecklingspolitik med internationella erfarenheter som bas.

3.11. De ovannämnda aktiviteterna från EU:s sida förtjänar oinskränkt erkännande. Framförallt välkomnar ReK att unionen har insett att en hållbar och miljövänlig utveckling främst kan uppnås genom att städernas miljöpolitik får ännu starkare stöd från EU, eftersom det är genom de samlade åtgärderna i städernas miljöpolitik som en världsomfattande miljövänlig och hållbar utveckling kan förverkligas.

En förutsättning för att den av EU inledda processen att stärka den kommunala miljöpolitiken skall kunna fortsätta målinriktat är emellertid att främst de nuvarande stödprogrammen byggs ut och förstärks så att dessa utmärkt fungerande program kan bli ännu effektivare. För de fall när stödprogram löper ut är det dessutom nödvändigt att skapa möjligheter för temporärt stöd tills nya program kommer igång så att arbetet kan löpa kontinuerligt. Dessutom kan man nå stora effekter genom att t.ex. göra det möjligt att utlysa en tävling på kommunal nivå om en hållbar miljöpolitik för städerna för att främja informationsutbytet mellan dem och göra goda exempel tillgängliga för andra städer och kommuner i unionen.

Strukturerna för beslutsfattande på kommunal och regional nivå kan behöva stärkas för att åstadkomma effektiva åtgärder med tanke på de varierande strukturer som förekommer i gemenskapen.

4. Exempel på miljöaktiviteter i städer

I många städer i Europa har man genomfört eller genomför framgångsrika projekt inom ramen för en hållbar, miljövänlig utvecklingspolitik. Exempelen är många och det finns bara utrymme att kortfattat beskriva ett par av dem från olika städer och kommuner i medlemsstaterna. Ändå visar dessa exempel vilken potential för en hållbar utveckling som finns i städer och kommuner och som skulle kunna aktiveras.

4.1. *Graz (Österrike): Modernisering av värmeanläggningar för minskning av energiförbrukningen*

Graz, huvudstad i den österrikiska delstaten Steiermark, moderniserar värmeanläggningarna i kommunens bygg-

nader. Åtgärden ingår i ett omfattande program för att minska koldioxidutsläppen. Staden vill halvera dessa till år 2010 och minska utsläppen av övriga luftföroreningar med 60 %. Projektet pågår sedan 1991 och bygger på politiskt beslutade mål om minskad energiförbrukning, bevarande av klimatet och minskning av koldioxidutsläppen. Graz skrev 1994 under Heidelbergdeklarationen och är med i kampanjen "Städer för bevarande av klimatet" och i städernas "klimatförbund". I detta sammanhang har staden frivilligt förbundit sig att minska sina koldioxidutsläpp.

Ett viktigt exempel på hur städer och regioner kan bidra till den hållbara utvecklingen i linje med den lokala Agenda 21, det lokala klimatskyddet och det erfarenhetsutbyte som detta kräver är "Europeiska städer och regioners klimatförbund" som syftar till att slå vakt om jordatmosfären. När förvaltningsorganen ansluter sig till klimatförbundet förklarar de sig beredda att dels skydda Amazonas' ursprungsbefolkningens existensgrundvalar genom ekonomiskt stöd, dels halvera utsläppen av växthusgaser fram till år 2010, jämfört med 1987. Dessutom förekommer många aktioner på lokal nivå.

Ända till 1987 var det normalt kol och koks man eldade med i kommunens byggnader i Graz. På grund av de stora utsläppen och den höga energiförbrukningen insåg man tidigt att en omställning var nödvändig. En snabb åtgärd var dock omöjlig här liksom i de flesta andra städer eftersom medel inte fanns i kommunens budget. De ca 40 miljoner österrikiska schilling som krävdes för moderniseringen kunde inte tas ur stadens budget. Detta problem är ett vanligt hinder för miljöinriktade moderniseringar i städer och kommuner. På grund av det ansträngda budgetläget är det i regel mycket svårt att finansiera de investeringar som måste göras i början. Graz lyckades till slut finna en lösning på problemet genom att stadens energibolag tog över investeringarna för att sanera värmeanläggningarna. Under tio år betalar staden denna kostnad genom högre fjärrvärme- och gaskostnader.

Hittills har 70 anläggningar i stadens byggnader byggts om genom denna "konsumentinriktade energimodell". En preliminär rapport från 1992 beskriver resultaten hittills. Av de 35 värmeanläggningar som undersöktes då hade 24 eldats med kol och koks och 11 med olja. Nu värms 15 med fjärrvärme och 20 med naturgas. Man har minskat den årliga bränsleförbrukningen med 46 % — alltså med nästan hälften av bränslet. Genom övergången till bränslen med mindre halt av kol har CO₂-utsläppen minskats ännu mer, nämligen med 69 %. Utsläppen av koloxid och sot minskade med 99 %, SO₂ med 97 %, NO_x med 72 % och kolväte med 95 %.

Dessa imponerande framgångar visar på värdet av kommunala energisparprogram. Det kommunala energiprojektet i Graz innehåller olika moment. De viktigaste är:

- Omställning av värmeanläggningar till fjärrvärme genererad i kraftvärmeverk och av gas.
- Värmeisolering och effektivt utnyttjande av energin.
- Utnyttjande av förnybara bränslen, framför allt solenergi.

För att genomföra dessa projekt krävs medel för finansieringen som städer och kommuner inte har till förfogande på grund av det ytterst ansträngda budgetläget. Här kan målinriktat och förstärkt stöd från EU inte bara ge en varaktig impuls till sådana klimatbevarande åtgärder som avses i Agenda 21 (minskning av koldioxidutsläppen genom ny uppvärmningsteknik) utan också skapa en målinriktad tillväxt på arbetsmarknaden i Europa på grund av efterfrågan på ny utrustning för uppvärmning.

4.2. *Bologna (Italien): Begränsning av biltrafiken i den historiska stadskärnan*

I Bologna hade den kraftiga ökningen av biltrafiken i stadens historiska centrum, som ursprungligen endast är byggt för fotgängare, lett till ohållbara förhållanden för miljö, människor och byggnader. Centrum präglas av ett trångt, vindlande gatunät. Cirka tre fjärdedelar av gatorna är enkelriktade och mindre än fem meter breda. Innan staden vidtog åtgärder måste detta gatunät tåla en koncentration av 6 500 bilar per kvadratkilometer. Därmed var en attraktiv fotgängar-, cyklist- och busstrafik omöjlig.

I juli 1989 omvandlades hela den gamla staden i Bologna till en "Zona a traffico limitato". Mellan 07.00 och 20.00 infördes en begränsning för alla privatbilar. Endast fordon med passersedel var undantagna. Förutom infartsbegränsningarna i den gamla staden genomfördes följande åtgärder:

- De hittills allmänna parkeringsplatserna reserverades för boende och näringsidkare.
- I hela området med trafikbegränsning infördes hastighetsgränsen 30 km/tim.
- Den kommunala busstrafiken organiserades om.
- Infartsparkeringar anlades i utkanten.
- Zonerna med korttidsparkering byggdes ut.
- Infartstillstånden kontrollerades noga.

— Den bilfria zonen utvidgades på bekostnad av en huvudgata.

Genom dessa åtgärder minskade antalet fordon som dagligen kör in i centrum från 152 000 år 1981 till 58 000 år 1989. Samtidigt ökade cykel-, taxi- och motorcykeltrafiken. Den minskande tendensen i busstrafikens passagerarantal kunde stoppas. Eftersom inga budgetmedel kunde avsättas för trafikbegränsningarna genomfördes dessa nästan uteslutande genom organisatoriska åtgärder och man avstod i stor utsträckning från ombyggnadsarbeten. Ytterligare åtgärder, som att utvidga infartsparkeringarna, vilket är planerat, att bygga parkeringshus vid ringen runt den gamla staden och att bygga en tangerande vägförbindelse för att avlasta den gamla staden skulle kräva större investeringar som staden för närvarande inte kan finansiera. Även detta exempel visar att målinriktade stödåtgärder från EU till förbättringar för den allmänna kollektivtrafiken (bussar, spårvagnar) och för cyklisterna och fotgängarna kan åstadkomma kraftiga miljöförbättringar i städer och tätorter.

4.3. *Langeac (Frankrike): Fjärrvärme av träavfall*

Langeac är en liten stad i Centralmassivet med cirka 4 300 invånare. Staden arbetar med att spara energi genom att utnyttja förnybara energikällor. Man satsar främst på inhemska resurser som trä och vatten. För detta har man byggt två anläggningar som utnyttjar förnybara energikällor: ett litet vattenkraftverk med en effekt på cirka 750 kW och en närvärme-central som eldas med avfallsträ. I januari 1987 knöts flera offentliga inrättningar ihop i ett närvärmenät — en skola för 600 elever, ett friluftsbad, gymnasiet med församlingssalen, polisstationen och ett hem för handikappade. Detta nät, som är cirka 1 km långt, var förutsättningen för att använda modern teknik för att elda trä i en stor värmecentral. Man eldar uteslutande träavfall: sågspån och träspill från sågverken i trakten, bark och avfall från röjning i statens skogar, avfall från en fabrik som tillverkar lastpallar och lådor samt avfall från en pappersfabrik. Cirka 1 200 ton trä levereras årligen och eldas upp. Minskningen av belastningen på miljön är påtaglig: Genom att använda trä slipper man elda med 258 000 liter lätt eldningsolja per år. Investeringskostnaderna för hela systemet låg på 4,4 miljoner franska franc. Av dessa täcktes 1,2 miljoner av regionalfonderna för energifrågor. Nettointäkterna från värmeförsäljningen uppgår till 400 000 franc per år, vilket innebär att anläggningen kommer att ha betalt sig på cirka 15 år. Redan nu har kommunen 20 % lägre värmekostnader än förut för de kommunala byggnader som är anslutna till närvärmenätet. Förutom de positiva effekterna på miljön och på stadens utveckling kommer kommunens investeringar på lång sikt alltså även att ha en positiv effekt på budgeten.

4.4. *Alphen aan den Rijn (Nederländerna): Stadsbyggnadsmodellen "Ecolonia"*

I stadens miljöpolitiska aktiviteter måste stadsplaneringen betraktas som den egentliga kärnan. Det är just här man kan genomföra på lång sikt hållbara åtgärder för stadens miljöskydd. Ett exempel på det är modellområdet "Ecolonia" i Alphen aan den Rijn i Nederländerna. Målet var att bygga ett område med 101 lägenheter som både under byggtiden och användningstiden skulle klara krav på energibesparing och miljöskydd. Ett mål var att spara energi genom att minska uppvärmningsbehovet, använda förnybara energikällor och använda modern uppvärmnings- och ventilationsteknik. Dessutom utnyttjades modern psykologisk kunskap när områdets miljö planerades. Därför har t.ex. fotgängare företrädare framför bilar inom området. Denna integrerade form av stadsplanering ledde till att gasförbrukningen minskade med 40 %, vattenförbrukningen med 20 % och elförbrukningen med 10 %.

Projektet "Ecolonia" utmärks främst av att det är så komplext. I projektet integreras tekniska och funktionella synsätt, stadsplanering och idéer som kräver samarbete på de mest skilda områden. Därmed når projektet in i den centrala delen av stadens miljöskydd, nämligen stadsplaneringen. Den är med sina många frågeställningar ett problem som står på dagordningen i hela Europa. I Alphen aan den Rijn kunde Ecolonia-projektet genomföras endast genom att flera ministerier, kommunen, universitet och intresseorganisationer samarbetade. Därför vore också EU:s stöd mycket önskvärt för sådana komplexa projekt i städerna.

4.5. *Karlsruhe (Tyskland): Spårvagnar på järnvägsräls*

Den så kallade Karlsruhe-modellen går ut på att förbättra den allmänna lokaltrafiken mellan Karlsruhe och omkringliggande orter inom en omkrets av cirka 30 km. Det långsiktiga projektets målsättning är att förbinda stadens spårvägsnät med det tyska järnvägsnätet. Detta har flera fördelar:

- Spårvägsnätet kan utvidgas betydligt till rimliga kostnader.
- Det kan inrättas fler linjer med direkt förbindelse till staden från omkringliggande orter.
- I ytterområden kan lättare och mer energisnåla spårvagnar användas.
- Mindre trafikerade järnvägssträckor som hotas av nedläggning kan bibehållas.

Vid genomförandet ser man bilisterna som en målgrupp och försöker tillmötesgå deras önskemål för att värva nya kunder. I bostadsområdena har fler hållplatser

tillkommit med direkt förbindelse till stadens centrum. De allmänna kommunikationsmedlen använder sig i så hög grad som möjligt av egna spår för att minska störningsriskerna. Vid mer än 100 korsningar med trafikljus har man vidtagit särskilda åtgärder för framkomligheten som innebär att man undviker onödiga väntetider. Tidtabellen är passagerarvänlig med täta turer och tider som är lätta att komma ihåg. Alla spårvägslinjer i innerstaden går var tionde minut hela dagen. Spårvagns nätet byggs kontinuerligt ut i innerstaden. Både inom staden och i hela området finns kompletterande gångvägar som leder till stadens spårvägsnät.

Denna modell har varit av stor betydelse för passagerarantalet. Antalet passagerare i regionaltrafiken, vilken bedrivs av Albtal-Verkehrs-Gesellschaft (AVG), ökade från 10,1 miljoner år 1986 till 23,4 miljoner år 1992. Vid cirka 56 % av alla resor utnyttjas "miljöpaketbiljetter" (promenader, cykel och den allmänna lokaltrafiken). Efter det att en linje till den näraliggande småstaden Bretten öppnades, ökade enligt de första beräkningarna antalet passagerare med 423 % och omräknat till hela året förväntas den totala ökningen bli 479 % på grund av kraftiga ökning under veckosluten. På de tyska tåg som går via Bretten har passagerarantalet ökat med en tredjedel. På landsvägen som löper parallellt har bilköerna minskat. Genom att man har infört fyra nya hållplatser i kretshuvudstaden Bretten, som har 26 000 invånare, har bostadsområdena, skolorna och några företag blivit mer lättillgängliga. Man gör en tidsvinst på ungefär 15 minuter vid en enkel resa därifrån och till Karlsruhes centrum.

Priserna har sänkts markant för passagerarna. Även detta har givit ett väsentligt bidrag till att förbättra den allmänna lokaltrafikens attraktivitet. Trots — eller snarare — tack vare de låga priserna har nettointäkterna av biljettförsäljningen för Karlsruhes trafikföretag ökat under de senaste åren och täcker nu kostnaderna till cirka 70 %. På grund av de höga investeringskostnader som krävs för projektet, räntekostnader och avskrivningar kommer emellertid denna kostnadstäckningsgrad i framtiden förmodligen att sjunka.

4.6. *Schkölen (Tyskland): Halmeldat värmeverk ger klimatskydd och arbetstillfällen*

Efter dansk modell har staden Schkölen byggt ett halmeldat värmeverk som värmer upp husen och förser dem med varmvatten via fjärrvärmeledning. Tillgången till den för uppvärmningen använda halmen är mycket god i Schkölens omgivning, som är en utpräglad jordbruksbygd. Införandet av förbränning av biomassa, något som framför allt har utvecklats i Danmark, har lett till en positiv utvecklingsprocess i Schkölen med omgivning. Utrustningen till värmeverket och till fjärrvärmeterminalerna till hushållen införskaffades först från Danmark. Installationerna utfördes emellertid av lokala hantverksföretag, som genom långsiktiga serviceuppdrag och nya installationer i privata hushåll har fått ett starkt uppsving. Dessutom har det gjorts

privata investeringar som uppgår till 3 miljoner DM. En förutsättning för anslutningen till fjärrvärmenätet var att hushållen övergick från egna pannor till centralvärme. Härigenom har det skapats varaktiga arbetstillfällen för hantverkarna. Jordbruken har slutit långsiktiga avtal om leveranser av halm till värmeverket. Det halmeldade värmeverket bidrar i hög grad till klimatskyddet. När det togs i drift kunde Schkölens utsläpp av svaveldioxid (SO₂) minskas med 26 %, och utsläppen av dammpartiklar och koloxid minskade med 25 %. Den förnybara biomassa halm är betydligt mer miljövänlig än fossila bränslen som olja, kol och gas. 2,5 kg halm motsvarar ungefär 1 kg eldningsolja. Till detta kommer ännu en klimatskyddande faktor. Vid förbränning av halm frigörs under ett år samma mängd koldioxid som den som tidigare tagits ur atmosfären för halmproduktionen och fotosyntesen.

4.7. *Kassel (Tyskland): City-Logistik*

Det finns även möjligheter att minska trafiken i stadskärnorna genom att införa City-Logistik (stadslogistik). Med City-Logistik menas åtgärder som vidtas för att organisera transporter. Så stor del som möjligt av de transporter som tidigare har utförts inom orten skall samordnas och genom riktade åtgärder för både stor- och småskalig distribution utformas på ett effektivt sätt. Detta kan till exempel uppnås genom att leveranser inom och mellan regioner till stadskärnorna eller till stadsdelsanknutna inköpscentra samlas till ett logistiskt centrum i utkanten av städerna och sedan — efter önskemål från köpmän eller kunder — transporteras vidare från mellanlagret av en eller flera speditörer. Fördelen är att med hjälp av City-Logistik kan en oförändrad eller till och med större mängd gods- och varutransporter utföras vid färre transporttillfällen. Leveranserna till stadskärnorna optimeras i så stor utsträckning som möjligt, och varuflödet till och från städernas centrum, liksom det sammanlagda varuflödet inom städerna förbättras betydligt. Detta bidrar samtidigt till att bevara och till och med förbättra den ekonomiska styrkan.

I staden Kassel har tio speditörsfirmor, som utför större delen av varudistributionen i innerstaden, slutit sig samman och bildat "City-Logistik Kassel". Ett oberoende tjänsteföretag samlar nu dagligen in alla leveranser som är avsedda för innerstaden hos speditörsfirmorna och fördelar dessa leveranser på ett sätt som gör att alla leveranser kan utföras i rätt tid och med hänsyn till kundernas önskemål under en förmiddags- och en eftermiddagstur. I stället för att som tidigare utnyttja upp till tjugo fordon används nu endast två, vilket inte bara är mycket fördelaktigt ur miljösynpunkt, utan även är billigare.

4.8. Göteborg (Sverige): Beaktande av miljöaspekter vid stadens upphandling

År 1990 antog Göteborg en plan som innebar att all upphandling till staden i framtiden måste ta hänsyn till miljöaspekter. I praktiken innebär detta att endast sådana produkter skall upphandlas som vid produktion och användning har så få negativa konsekvenser för miljön som möjligt. Särskilt viktiga krav är att produkterna inte har några skadliga effekter på konsumenternas hälsa, att de är biologiskt nedbrytbara eller kan återanvändas, att de inte slösar med energi eller naturresurser samt att man tar hänsyn till konkreta miljöpolitiska aspekter redan under produktionsprocessen. Produkter som innehåller vissa skadliga kemiska beståndsdelar används överhuvudtaget inte i Göteborg. Inom stadsförvaltningen används inte klorblekt papper.

Dessa beslut har lett till positiva effekter vad gäller producenternas och handlarnas inställning. Eftersom man endast kan sälja miljövänliga produkter till Göteborgs stad, har produkter som är skadliga för miljön utgått ur sortimentet. Numera måste alla handlare som levererar varor till Göteborg avge en miljöförklaring, av vilken det framgår vilken miljöpolitisk status produkterna har. I början hade näringslivet ringa förståelse för projektet, men på längre sikt har upphandlarnas och konsumenternas beteendemönster inverkat positivt på införandet av miljövänliga produktionsmetoder. Nu är produkterna anpassade efter stadens kvalitetskrav.

5. Slutsatser

5.1. Dessa få exempel bland ett stort antal lokala, stadsanknutna utvecklingsinitiativ visar vilken dominerande roll de kommunala myndigheterna spelar för en hållbar utveckling. Det är endast genom lokala aktioner i städer och kommuner som principen "Tänk globalt, handla lokalt" kan genomföras på ett effektivt sätt. Det är dessutom ett direkt uttryck för subsidiaritetsprincipen enligt artikel 3b i EG-fördraget. En förutsättning för en miljövänlig utveckling är därför även med hänsyn till Agenda 21 att städer och kommuner får handlingsramar och verksamhetsområden där de själva i stor utsträckning kan besluta om åtgärder. Kommissionen bör i framtiden sträva efter att stimulera kommunernas miljöpolitiska initiativ och ansvar. Man bör också ge garantier för att den genomförda lagstiftningen blir en minimireglering som tillåter enskilda länder, regioner och kommuner att gå längre än vad som krävs för minimigränserna. Regionkommittén anser att det är avgörande att den dynamiska utvecklingen av Europas miljöskydd åtföljs av en uppmaning till de enskilda

städerna och kommunerna att gå längre än gemenskapen i övrigt. Det bör vidare understrykas att en stadspolitik som är hållbar för framtiden endast kan förverkligas inom ramen för ett partnerskapssamarbete mellan kommissionen och städerna, kommunerna och de enskilda länderna.

5.2. Miljöskydd, ekonomisk utveckling och skapande av arbetstillfällen står inte i motsatsställning till varandra, som man skulle kunna tro, utan kan bidra till ömsesidiga samordningsvinster. Genom åtgärder vidtagna av kommissionen för att stödja ett ekologiskt inriktat handlings sätt och miljöteknisk forskning kan man skapa långsiktiga arbetstillfällen. De ekologiska och ekonomiska utvecklingsmöjligheter som uppkommer kan leda till förbättrad livskvalitet i städer och kommuner. Därigenom kan medborgarna på ett mer konkret sätt uppfatta EU som en positiv faktor.

5.3. Genom ett ekologiskt planerings- och handlings sätt i städer och kommuner kan man på lång sikt göra besparingar i den offentliga budgeten. Ett centralt problem för städerna är ofta att de ekonomiska resurserna för att kunna planera och genomföra olika miljöpolitiska åtgärder saknas. Därför kan städerna många gånger inte förverkliga sina planer för en miljövänlig och hållbar utveckling.

5.4. Mot bakgrund av detta är det önskvärt med riktade eller intensifierade stödåtgärder från Europeiska unionen för att på ett effektivt sätt bidra till en hållbar och ekologisk kommunal utvecklingspolitik. Stödåtgärderna bör i synnerhet inriktas på följande områden:

- Stöd till utveckling av program för energibesparing, till utveckling och användning av förnybara energikällor och till energibesparande investeringar i städer och kommuner.
- Stöd till åtgärder och transportmedel som ger alternativ till resor med egen bil, stöd till goda förbindelser mellan stad och landsbygd samt till åtgärder som minskar behovet av transporter i städerna (City-Logistik).
- Stöd till samordnade aktiviteter inom ramen för lokal politik som är inriktad på hållbar utveckling och som lägger lika stor vikt vid politikområden som miljöskydd (t.ex. gemenskapssystemet för miljöstyrning och miljörevision EMAS), avfallshantering, vattenförsörjning, byggnation och byggnadsplanering biologisk mångfald och lokala handlingsplaner för biologisk mångfald, bullerbekämpning, social utslagning, hållbar ekonomisk utveckling och aktivt medborgarskap.

5.5. Samtidigt bör man uppmärksamma det utbyte av information som sker mellan städer inom området hållbar stadsutveckling. På detta område finns redan

olika aktiviteter som utvecklats med stöd av programmet "European Sustainable Cities & Towns Campaign" i vilket fem städer samarbetar inom ramen för ett nätverk som stöds av Europeiska kommissionen. Ett av initiativen avser priset "Sustainable Cities & Towns Award" som utdelats för andra året i rad. Utbyte av information om bästa praxis sker med hjälp av "Local Sustainability Good Practice Database", som kan nås via Internet. Det är mycket angeläget att dessa initiativ utvecklas ytterligare och får stöd av Europeiska kommissionen. Kampanjen "Hållbara städer i Europa" bör finansieras på tvåårsbasis.

5.6. En av EU initierad tävling i regionerna mellan "Hållbara städer i Europa" skulle ytterligare främja erfarenhetsutbytet mellan kommuner och skulle dessutom tjäna som ett erkännande av framstående åtgärder inom kommunal miljöpolitik. En sådan tävling skulle inte konkurrera med redan existerande aktiviteter inom "European Sustainable Cities & Towns Campaign", utan skulle vara ett meningsfullt komplement, som särskilt kunde beakta regionala förhållanden. Eftersom

problemen i storstadsområden kan skilja sig från dem som finns på landsbygden och i små städer och kommuner bör politiska åtgärder med hållbar utveckling som mål i de senare inte i en tävling direkt jämföras med situationen i storstadsområden.

5.7. För att främja en lokal bedömning av kommunala aktiviteter skulle också en utomstående organisation på kommissionens uppdrag kunna fatta beslutet vid en sådan tävling med avgörande medverkan av representanter från kommunerna. Genom en sådan tävling skulle kommissionen kunna initiera ett nytt partnerskapsinriktat handlande inom den på hållbarhet inriktade politiken mellan medlemsstaterna, de kommunala organen och de privata aktörerna. En sådan tävling leder till ett konkret informationsutbyte med kommissionen och säkerställer delvis den nödvändiga feedback av information som krävs för att stödprogrammets verksamhet skall kunna bedömas bättre. Samtidigt skapar erkännandet av särskilt framstående exempel på kommunal miljöpolitik en plattform som bättre tillgodoser utbytet mellan Europas städer och kommuner.

Brüssel den 12 mars 1998.

Regionkommitténs

ordförande

Manfred DAMMEYER

Yttrande från Regionkommittén om "Förslag till rådets förordning (EG) om ändring av förordning (EEG) nr 1210/90 av den 7 maj 1990 om inrättande av Europeiska miljöbyrån och Europeiska nätverket för miljöinformation och miljöövervakning"

(98/C 180/05)

BAKGRUND

- Förslaget till rådets förordning (EG) om ändring av förordning (EEG) nr 1210/90 av den 7 maj 1990 om inrättande av Europeiska miljöbyrån och Europeiska nätverket för miljöinformation och miljöövervakning⁽¹⁾.
- Kommissionens beslut den 17 juni 1997 att i enlighet med artikel 198c första stycket i EG-fördraget rådfråga Regionkommittén i ärendet.
- Presidiets beslut av den 11 juni 1997 att uppdra åt utskott 5 "Regional planering, energi och miljö" att förbereda yttrandet.
- Utkastet till yttrandet (CdR 300/97 rév.) antaget av utskott 5 den 13 oktober 1997 (föredragande: Jean Asselborn).

Med hänsyn till ovanstående antog Regionkommittén vid sin 22:a plenarsession den 12-13 mars 1998 (sammanträdet den 12 mars) följande yttrande.

1. Inledning

1.1. Byrån inrättades genom förordning (EEG) nr 1210/90⁽²⁾ den 7 maj 1990.

1.2. Byrån, som har sitt säte i Köpenhamn, har endast varit verksam sedan 1993 och har en årsbudget på 16,7 miljoner ecu och cirka 60 anställda.

1.3. Byrån står öppen för länderna inom Europeiska unionen och för EFTA-länderna (Norge, Island, Liechtenstein). Dess främsta uppgift är att förse beslutsfattare på nationell och europeisk nivå med likvärdig och tillförlitlig information om miljön samt att upprätta ett europeiskt nätverk för miljöinformation, EIONET.

2. Allmänna kommentarer

2.1. Befintligt mandat

2.1.1. Europeiska miljöbyrån har fått en bra början. Under de första verksamhetsåren har byrån i huvudsak åstadkommit följande:

- Rapporter om miljösituationen 1995, rapporten "Europe's Environment — The Dobris Assessment" och den rapport som ligger till grund för översynen av det 5:e miljöhandlingsprogrammet.

— Inrättande av ett basnätverk ("EIONET") i medlemsstaterna för insamling av miljöinformation.

— Inrättande av de första åtta europeiska ämnescentren och offentliggörande av de första resultaten av deras arbete.

— Rapporterna Corinair 90 och 94 om utsläpp i luften.

— Rapporter om miljön i Arktis, hälsa och miljö, klimatförändringar, miljöskatter och förändringar i ozonlagret samt rapporter från de europeiska ämnescentren.

— Spridning av produkter och information.

2.1.2. Med hänsyn till att byrån inledde sin verksamhet först 1993 med begränsade personalresurser måste man i det stora hela ge ett positivt omdöme om det arbete byrån hittills utfört. Man kan dock konstatera att byrån endast är i inledningsskedet av arbetet med nationella nätverk för att kunna tillhandahålla information om olika miljöområden.

2.2. Nya uppgifter

Utkastet till förordning som gäller översynen av ovan nämnda förordning föreskriver ett visst antal nya uppgifter för byrån. Det gäller framför allt följande områden:

— Kontroll av tillämpningen av gemenskapens miljölagstiftning.

— Fastställande av kriterier för miljömärkning.

— Informationsutbyte om miljövänlig teknik.

— Utvärdering av miljöprovningssmetoder.

⁽¹⁾ KOM(97) 282 slutlig - 97/0168 SYN — EGT C 255, 20.8.1997, s. 9.

⁽²⁾ EGT L 120, 11.5.1990, s. 1.

3. Särskilda kommentarer

3.1. Med tanke på att byrån endast har en begränsad budget och begränsade personalresurser till sitt förfogande får varje ny arbetsuppgift konsekvenser i detta avseende.

3.2. Analysen av hur byrån uppfyllt sitt aktuella mandat har visat att man gjort framsteg inom de 8 grundläggande verksamhetsområdena, men att resultaten varierar mycket från ett område till ett annat samt att man måste prestera en något större arbetsvolym för att man helt ska infria det aktuella mandatet.

3.3. Av skäl som nämnts ovan är nya arbetsuppgifter endast motiverade när det gäller insatser inom ramen för, eller i förlängningen av, det aktuella mandatet, t. ex:

- Tillämpningskontroll.
- Bedömning av miljöpåverkan och strategisk miljöutvärdering.
- Inrättande av ett europeiskt referenscentrum för miljöinformation.
- Satsning på World Wide Web.
- Spridning av information om praktiskt betydelsefull miljöforskning.

3.4. Det är lämpligt att man undviker att utföra arbeten som redan görs av befintliga organ.

3.5. Ändringen av texten rörande åliggandet att tillhandahålla nationell information inom ramen för EIONET är lovvärd. Åliggandet att tillhandahålla information bör utökas till att också omfatta de data som insamlas på regional nivå och föreligger i sammanställd form i datamedier. Regionen är den basenhet som bäst lämpar sig för jämförelser när det gäller miljösituationen i Europa.

3.6. EIONET får inte begränsas till byrån och nationella organ utan stå öppet för regionala/kommunala myndigheter och helst också för den stora allmänheten.

3.7. Med tanke på miljösektorns gränsöverskridande karaktär är det önskvärt att byrån öppnas för länder utanför EU (ny artikel 19).

När det gäller frågor av allmänt intresse bör byrån kunna inleda ett informationsutbyte med dessa länder.

4. Avslutande punkter

4.1. Regionkommittén samtycker till:

- att man utökar byråns mandat med de nya uppgifter som anges i en gemensam överenskommelse mellan kommissionen och byråns styrelse,
- att man öppnar EIONET för länderna utanför EU när det gäller frågor av gemensamt intresse,
- att man öppnar nätverket för allmänheten via den nya informationstekniken.

4.2. Regionkommittén kräver:

4.2.1. Att regionerna integreras i nätet som en basenhet när det gäller att utvärdera miljösituationen i Europa. (Denna aspekt bör uttryckligen nämnas i texten till den nya förordningen.)

4.2.2. Att regionala och kommunala myndigheter får tillgång till EIONET via berörda nationella organ.

4.2.3. Att miljöinformation från byrån så långt det är möjligt utvecklas i samarbete med lokala och regionala myndigheter för att sedan finnas tillgänglig som referensmaterial.

4.2.4. Att krav på rapportering från regioner och kommuner till miljöbyrån läggs på en sådan nivå att inte kostnaderna överstiger nyttan. I första hand bör modern informationsteknik utnyttjas för presentation av uppgifter som finns sammanställda på datamedier.

4.2.5. Att Regionkommittén får delta i byråns arbete.

4.2.6. Att regionerna och även lokala myndigheter får tillgång till byråns nätverksinformation.

4.2.7. Att byrån skall ha ett nära samarbete med länderna utanför EU eftersom problemen med miljöföretelse är av gränsöverskridande natur.

4.2.8. Att EIONET skall vara öppet för regioner och kommuner.

4.2.9. Att man underlättar för lokala och regionala myndigheter att stödja en hållbar utveckling.

Brüssel den 12 mars 1998.

*Regionkommitténs
ordförande*

Manfred DAMMEYER

Yttrande från Regionkommittén om ”Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén — En gemenskapsstrategi för att främja kraftvärme och undanröja hinder för dess utveckling”

(98/C 180/06)

BAKGRUND

- Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén — En gemenskapsstrategi för att främja kraftvärme och undanröja hinder för dess utveckling⁽¹⁾.
- Kommissionens beslut av den 17 oktober 1997, enligt artikel 198c första stycket i EG-fördraget, att rådfråga Regionkommittén.
- Presidiets beslut av den 11 juni 1997 att mot bakgrund av kommissionens omedelbart förestående begäran om yttrande anmoda utskott 5 ”Fysisk planering, miljö och energi” att utarbeta ett yttrande.
- Utkastet till Regionkommitténs yttrande från utskott 5 (CdR 382/97 rév.), antaget den 12 december 1997 (föredragande: Jean-Pierre Grafé).

Vid sin 22:a plenarsession den 12-13 mars 1998 (sammanträdet den 13 mars) antog Regionkommittén följande yttrande enhälligt.

1. Inledning

1.1. Europeiska kommissionen antog den 15 oktober 1997 ett meddelande till rådet och Europaparlamentet om ”En gemenskapsstrategi för att främja kraftvärme och undanröja hinder för dess utveckling”.

1.2. Avsikten med detta meddelande är att inom ramen för EU:s energipolitik utforma en strategi för att främja utvecklingen av kraftvärme i Europa och dess genombrott på den europeiska energimarknaden som ett energisnålt och miljövänligt system för el- och värmeproduktion.

1.3. Syftet med detta dokument är följande:

- a) Fastställa de allmänna principerna för produktionen av kraftvärme och analysera de ekonomiska förutsättningarna.
- b) Identifiera vilka åtgärder som hittills tagits på gemenskapsnivå till förmån för kraftvärme och identifiera hindren för dess utveckling.
- c) Utarbeta en europeisk strategi för att främja kraftvärme.

1.4. Detta meddelande ligger i linje med kommissionens åtagande i vitboken ”Energipolitik inom Europeiska unionen” att utarbeta en strategi för att på ett samordnat sätt främja kraftvärme i Europeiska unionen.

1.5. Kraftvärme, det vill säga produktion av elenergi med samtidig användning av den värme som uppstår, kan omvandla upp till 85 à 90 procent av bränslets energiinnehåll till användbar energi.

Kraftvärmerna gynnar en rationell användning av energiresurserna och minskar således avsevärt utsläppen av växthusgaser.

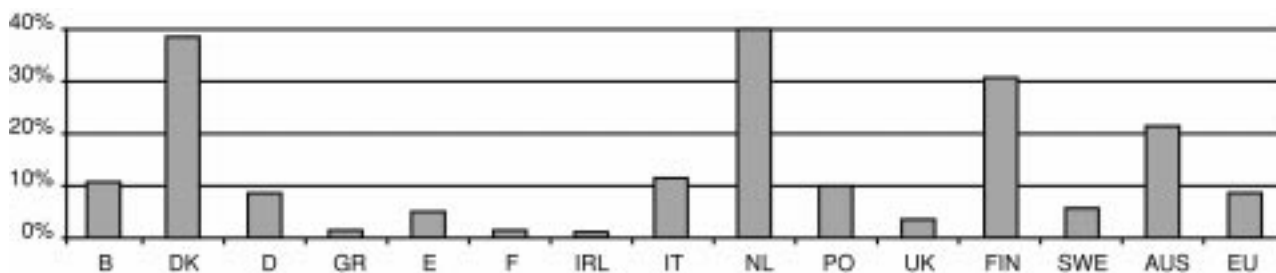
1.6. Elindustrin, tillverkningsindustrin (kemikalier, papper, järn och stål, keramik, motorer, livsmedel, textil, trävaror, tegel och grovkeramik m.m.) och tjänstesektorn (sjukhus, idrottsanläggningar, hotell) utgör områden där kraftvärmesystem är ett intressant investeringsalternativ.

1.7. Kommissionen anser att denna strategi måste grundas på en lämplig kombination av åtgärder som genom inbördes växelverkan förstärker varandra både på gemenskapsnivå och på medlemsstatsnivå. Strategin måste även överensstämja med och ta hänsyn till den politik som gemenskapen driver inom andra områden och som eventuellt kan komma att påverkas.

1.8. I meddelandet ges en lägesbeskrivning över den aktuella produktionen av kraftvärme i Europeiska unionen.

⁽¹⁾ KOM(97) 514 slutlig.

Kraftvärmeproduktionens andel i procent av den totala energiproduktionen i EU:s medlemsstater

1.9. Efter att ha mottagit begärda yttranden, bl.a. detta från Regionkommittén, och mot bakgrund av resultaten som uppnås vid konferensen i Kyoto i december 1997, avser kommissionen att ta ställning till hur man bör utforma och genomföra ett handlingsprogram för att främja kraftvärme på EU-nivå.

1.10. Den globala europeiska energistrategi som kommissionen föreslår syftar till att på EU-nivå ta tillvara kraftvärmens fördelar i form av:

- energisparande,
- miljöförbättringar genom minskade utsläpp av växthusgaser,
- kostnadseffektivitet,
- hållbar utveckling,
- en säkrad energitillförsel på europainivå.

De huvudsakliga åtgärder och handlingsprogram som kommissionen föreslagit föranleder följande kommentarer.

2. Allmänna kommentarer

2.1. Hänsynen till den globala klimatförändringen och målet att minska utsläppen av växthusgaser tvingar alla stater, och framför allt de industrialiserade, att föra en mycket kraftfull politik för en ekonomisk och rationell energianvändning. Kraftvärme är ett mycket viktigt verktyg för att åstadkomma de önskade effekterna under förutsättning att anläggningarna dimensioneras och används på rätt sätt. Produktion av kraftvärme löner sig endast om man i jämförelse med separat produktion av energi sparar energi och minskar utsläppen.

Det skall noteras att de lokala och regionala myndigheterna i vissa medlemsstater har ansvaret för kraftvärmeproduktionen och att det är dessa myndigheter som bygger och underhåller dessa nät.

2.2. Även om vissa källor i näringslivet anser att kraftvärmens andel i EU:s sammanlagda energiproduktion kunde ökas till 30 procent till år 2010 menar kommissionen att det är realistiskt att räkna med en fördubbling av kraftvärmens andel från nio till

18 procent mellan 1994 och 2010. Det handlar här om en målsättning för gemenskapen. Varje medlemsstat bör göra en ansträngning i förhållande till hur utvecklad kraftvärmens redan är i vederbörande medlemsstat (se diagrammet i avsnitt 4 i kommissionens meddelande).

2.3. Som ett exempel är läget följande när det gäller produktionen av kraftvärme i Belgien:

Läget den 1 januari 1996: 880 MW.

År 1996: + 73 MW.

Åren 1997/1998: + 155 MW (aktuell beräkning).

Beräknad energipotential (energibesparing med 5 procent jämfört med gasturbiner vid en verkningsgrad av 53 procent):

Industri: 2 200-2 800 MW.

Växthus: 370-580 MW.

Tjänstesektorn: 490-780 MW.

Boende: 110-150 MW.

Summa: 3 170-4 310 MW.

2.4. En av EU:s uppgifter borde bestå i att fastställa principerna för att jämföra de två produktionssätten (kombinerad eller separat) så att varje potentiell operatör snabbt kan avgöra huruvida hans anläggning kommer att vara effektiv i förhållande till de eftersträvade målen (energibesparing, minskning av koldioxidutsläppen, lönsamhet m.m.).

2.5. Medlemsstaterna bör i samarbete med regionerna utveckla egna strategier och tydliga målsättningar på nationell nivå, även om förhållandena varierar kraftigt från stat till stat. Kommissionens roll är att samordna för att uppnå det fastställda gemenskapsmålet.

2.6. Det är absolut nödvändigt att minska gapet mellan kraftvärmens tekniska potential och den realistiska ekonomiska potentialen. Detta kan göras på många sätt, framför allt genom forskning och utveckling, genom tilldelning av tillräckliga ekonomiska resurser och genom anpassade partnerskapsprogram.

2.7. Regionkommittén välkomnar att kommissionen är villig att använda de existerande gemenskapsprogrammen, såsom Joule-Thermie, Save II, Altener, Phare, Tacis, Synergy och Meda, för att ge kraftvärmens en större roll i gemenskapens ansträngningar att minska utsläppen av växthusgaser (se punkterna 33-38 i kommissionens meddelande).

2.8. Produktionssystemens verkningsgrad förbättras successivt, särskilt vad elektriciteten beträffar. Systemen för kraftvärme bör gå åt samma håll. Forskning och utveckling med detta mål bör uppmuntras. Prestandan i anläggningar för kraftvärme blir bättre ju lägre temperaturen är på den värme som behövs.

Det vore önskvärt att man i gemenskapens program för forskning och utveckling på området kraftvärme betonade följande:

- En förbättrad verkningsgrad för maskiner.
- En ökning av användningstiden (tack vare bland annat värmelagring eller produktion av kyla med hjälp av absorptionskylare).
- Utveckling av värmeanvändning vid lägre temperatur.
- Kraftvärmens bör integreras i den industriella processen så långt möjligt.
- Utveckling av högeffektiva värmemagasin som är anpassade för kraftvärmelanläggningar.
- Utveckling av högeffektiva anläggningar för kylning som är anpassade för kraftvärmelanläggningar.

2.9. Det råder alltså stor osäkerhet om effekterna av el- och gasmarknadernas avreglering på kraftvärmens utveckling. Det är helt nödvändigt att kommissionen ser till att noggrant följa upp införlivandet i medlemsstaterna av direktivet 96/92/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för el och ett kommande direktiv om marknaden för gas. Kommissionen måste försöka få medlemsstaterna att ändra inriktning på sin politik och bör härvid särskilt påpeka för dem att de enligt direktivet är fria att definiera kriterierna för hur ny produktionskapacitet får anläggas. I artikel 8.3 i direktivet 96/92/EG gör man en uttrycklig hänvisning till möjligheten att ge företräde åt produktionsanläggningar för kombinerad el- och värmeproduktion.

2.10. Ett införlivande av de externa miljökostnaderna kunde utgöra en effektiv stimulans för att främja utvecklingen av kraftvärme. Inom ramen för Joule II finansierar kommissionen ett mycket omfattande projekt vars syfte är att utveckla en metod för att utvärdera de externa kostnaderna förknippade med bränslecykler. Detta projekt "ExternE — External costs of Energy" kommer att använda de metoder som utvecklats inom ett antal ekonomiska sektorer, bl.a. elsektorn. Man

borde härvid ägna särskilt uppmärksamhet åt kraftvärmens.

2.11. Regionkommittén anser det vara mycket angeläget att på gemenskapsnivå införa en riktad (i relation till utsläppen av växthusgaser) och harmoniserad beskattning, som på ett effektivt sätt skulle ta tillvara kraftvärmens energimässiga och miljömässiga fördelar.

2.12. Såsom ett komplement till ett införlivande av de externa kostnaderna och förändringar i beskattningens utformning borde man också främja följande åtgärder:

- En bättre mekanism för beaktande av kostnader för försäljningar till nätet och till hjälpköp.
- Former för att finansiera investeringar som möjliggör en utveckling av kraftvärmens (närliggande kräver att få avkastning på sina investeringar i kraftvärme efter en alltför kort tid) samt, bland annat, ett system för investerare från tredje land och lån från Europeiska investeringsbanken.
- Lokala och regionala myndigheters ansträngningar att finansiellt stödja investeringar i kraftvärme.

2.13. Såsom kommissionen understryker i punkten 20 i meddelandet är det angeläget att skapa ett partnerskapsförhållande mellan kraftvärmeproducenterna och de offentliga elproducerande kraftbolagen som är tydligt definierad och till ömsesidig fördel.

2.14. Frivilliga avtal med industrin och tjänstesektorn bör uppmuntras som ett intressant sätt att främja utvecklingen av kraftvärme. I Nederländerna har man redan stor erfarenhet av detta. I Belgien håller man på att förbereda sådana avtal och där är det regionerna som är de främsta tillskyndarna av frivilliga avtal med industrin.

2.15. De lokala och regionala myndigheterna har inte medlemsstaternas möjligheter att beskatta. De kan dock uppmuntra bruket av kraftvärme i de anläggningar som de driver (simhallar, sjukhus, stora kontorsfastigheter m.m.).

3. Särskilda kommentarer

3.1. Den gemensamma metodiken (punkten 31) bör avse följande:

- De nationella målsättningarna för utvecklingen av kraftvärme bör fastställas i samarbete med kommuner och regioner.
- Redovisning av konkreta projekt inom ramen för frivilliga avtal med industrin (med avseende på energibesparing och reducering av utsläppen av växthusgaser) (punkten 40).
- Redovisning av sammanhängande och harmoniserad statistik (Eurostat) (punkten 47).

3.2. Kommissionen bör tillse att kraftvärmens möjligheter kan tas tillvara inom ramen för en global ansträngning på gemenskapsnivå, även om de särskilda förhållandena i en viss medlemsstat inte medger något sådant (punkten 30).

3.3. Beträffande punkten 26 måste sysselsättningsaspekten preciseras. Det är fråga om att analysera utvecklingen av kraftvärmens och dess inverkan på möjligheten att skapa nya arbetstillfällen.

3.4. I punkten 35 nämner man bland nyckelområdena för forskning och utveckling "Kraftvärme för användning inom industrier där man arbetar vid högre temperaturer" och "... komponenter för fjärrvärmesystem av lågtemperaturtyp". Det senare förslaget går i rätt riktning medan det förra synes bortse från termodynamikens principer. Kommissionen bör klarlägga denna punkt.

3.5. Det sista förslaget i listan i punkten 35 avser "... solutions à apporter au problème écologique des technologies hydrologiques respectueuses de l'environnement ...". Det är fråga om en felaktig fransk översättning. För att undvika varje missförstånd föreslår Regionkommittén följande översättning: "... solutions au problème environnemental posé (en cas de fuite) par les additifs destinés à réduire les pertes de charge dans les canalisations des réseaux de chauffage urbain ..." (Sv övers. "... lösningar på det miljöproblem som uppstår (i händelse av utsläpp) genom de tillsatser som har till uppgift att minska förluster i laddning i fjärrvärmesystemens ledningsnät ...").

3.6. Kommissionen anser att man måste öka användningen av biomassa i kraftvärme. Regionkommittén anser förslaget välgrundat men anser att man först lämpligen bör grunda tekniken för elproduktion på biomassa i gasform (tillförlitlighet, lönsamhet och överblick över hela processen). Det utgör då inte längre något problem att ta tillvara överskottsvärmen, med eller utan biomassa.

3.7. Regionkommittén vill också fästa uppmärksamheten vid de möjligheter som finns att utnyttja avfallens stora energipotential; det kan komma till utnyttjande

inom ramen för en godkänd avfallshanteringsplan. Det ligger också stora möjligheter i att utnyttja avfallsenergianläggningar på ett verksamt och välavvägt sätt i en modern energipolitik. Regionkommittén noterar att denna energiform är koldioxidneutral, och följaktligen inte förstärker drivhuseffekten.

4. Slutsatser

4.1. Regionkommittén tackar kommissionen för att den utarbetat detta dokument om en gemenskapsstrategi för att utveckla kraftvärmens. Det ger en god bild av dagsläget.

4.2. Regionkommittén delar kommissionens uppfattning att kraftvärmens är mycket viktig i kampen mot utsläppen av växthusgaser, förutsatt att anläggningarna dimensioneras och drivs med detta ändamål i sikte.

Regionkommittén anser det mycket angeläget att kommissionen tillhandahåller en tydlig metodik åt de potentiella operatörerna så att dessa kan göra en jämförelse mellan kombinerad och separat produktion.

4.3. Regionkommittén instämmer i den gemenskapliga målsättningen att fram till år 2010 fördubbla andelen kraftvärme i elproduktionen. Kommittén vill uppmuntra kommissionen att hitta de rätta medlen för att mobilisera den potential som finns i kraftvärmens, allt i syfte att minska utsläppen av växthusgaser. Samhällsplanerarna i alla medlemsstater måste inse betydelsen av detta mål.

4.4. Regionkommittén förordar att man ökar ansträngningarna för att få till stånd en harmoniserad beskattning som gör det möjligt att integrera miljökostnaderna, så att man främjar de mest effektiva energikällorna.

4.5. Regionkommittén fordrar att kommissionen, med hänsyn till subsidiaritetsprincipen, undanröjer de institutionella hindren för utveckling av kraftvärme. Kommittén stöder kommissionens ansträngningar att använda gemenskapens energiprogram för att främja såväl konkreta projekt för forskning, utveckling och demonstration som konkreta och högpresterande tillämpningar av kraftvärmetekniken.

Bryssel den 13 mars 1998.

*Regionkommitténs
ordförande*

Manfred DAMMEYER

Yttrande från Regionkommittén om "Förslag till rådets direktiv om upprättande av en ram för gemenskapsåtgärder på området för vattenpolitik"

(98/C 180/07)

BAKGRUND

- Förslag till rådets direktiv om upprättande av en ram för gemenskapsåtgärder på området för vattenpolitik⁽¹⁾ och det ändrade förslaget⁽²⁾.
- Rådets beslut av den 6 maj 1997 att rådfråga Regionkommittén i enlighet med EG-fördragets artikel 198c, första stycket.
- Regionkommitténs presidiebeslut av den 11 juni 1997 att ge utskott 5 "Regional planering, miljö och energi" i uppdrag att ansvara för det förberedande arbetet.
- Utkastet till Regionkommitténs yttrande (CdR 171/97 rév.) som antogs av utskott 5 den 3 juli 1997 (föredragande: Henning Tellerup).

Vid sin 22:a plenarsessionen den 12-13 mars 1998 (sammanträdet den 12 mars) antogs följande yttrande.

1. EU:s vattenpolitik

1.1. Regionkommittén godkänner i sitt yttrande av den 19 september 1996 kommissionens meddelande till rådet och Europaparlamentet om Europeiska gemenskapens vattenpolitik⁽³⁾.

1.2. Regionkommittén instämde i att man behöver säkra en hållbar vattenpolitik för att trygga dricksvattentillgången, trygga vattenresurser för andra ekonomiska behov, se till att kvaliteten och kvantiteten på vattenresurserna är generellt tillräckliga för att skydda och upprätthålla den ekologiska balansen och en fungerande vattenmiljö samt förvalta vattenresurserna så att man förhindrar eller minskar de negativa följderna av översvämningar och minimera följderna vid torka. Miljöskyddet är särskilt känsligt och kräver därför speciell uppmärksamhet.

2. Handlingsprogrammet för grundvatten

2.1. I handlingsprogrammet för integrerat skydd och förvaltning av grundvattenmiljön⁽⁴⁾ pekar man på behovet att fastställa förfaranden för att reglera utvinningen av färskvatten och övervaka färskvattenresurserna och deras kvalitet.

2.2. Handlingsprogrammets målsättning är att genom integrerad planering och en hållbar förvaltning beskydda och utnyttja grundvattnet utan att det förore-

nas ytterligare och att bevara det oförorenade grundvattnets kvalitet, återställa kvaliteten på förorenat grundvatten samt att förebygga överexploatering av grundvattenresurserna.

2.3. Regionkommittén stöder handlingsprogrammets mål om integrerat skydd och förvaltning av grundvattnet.

3. Ramdirektivet för gemenskapens vattenpolitiska åtgärder

3.1. Gemenskapens vattenpolitik kräver ett genomskådligt, effektivt och sammanhängande regelverk. Kommissionens förslag till rådet om ramen för gemenskapens vattenpolitiska åtgärder utgör ett sådant verk för skydd av inlandsytvatten, flodmynningar, kustvatten, territorialvatten och andra havsvattenområden samt grundvatten inom gemenskapen.

3.2. Kommissionens förslag till ramdirektiv för vatten syftar till att förebygga ytterligare försämringar och att skydda och höja vattensystemens status, vilket också gäller markosystemens vattenbehov. Man skall också främja en hållbar vattenförbrukning baserad på långsiktigt skydd av tillgängliga vattenresurser samt för territorialvatten och andra havsvattenområden, att integrera skydd som fastställs i annan gemenskapslagstiftning och i Förenta nationernas havsrättskonventioner, och därmed bidra till en vattenförsörjning av den kvalitet och i sådana kvantiteter som krävs för ett hållbart nyttjande av dessa resurser.

⁽¹⁾ KOM(97) 49 slutlig - 97/0067 SYN.

⁽²⁾ KOM(97) 614 slutlig - 97/0067 SYN — EGT C 184, 17.6.1997, s. 20 och EGT C 16, 20.1.1998, s. 14.

⁽³⁾ EGT C 34, 3.12.1997, s. 30.

⁽⁴⁾ EGT C 355, 25.11.1996, s. 1.

Regionkommittén stöder syftet med kommissionens förslag till ramdirektiv för vatten, däribland syftet att skydda färskvatten och kustvatten och betonar samtidigt att hänsyn måste tas till skydd av öppna havsområden mot landbaserade föroreningar och medlemsstaternas förpliktelser i det avseendet, när direktivet genomförs.

3.3. Regionkommittén håller med om att det finns behov av en integrerad förvaltning av vattenresurserna med tanke på grundvattnets och vattenkretsloppets gränsöverskridande karaktär.

3.4. ReK stöder den övergripande önskan att upprätta en gemensam planering av medlemsstaternas vattenresurser.

3.5. ReK stöder tanken att inbegripa vattenresursernas kvantitet i den samordnade planeringen i den mån målen för detta direktiv därmed kommer att uppnås.

3.6. Regionkommittén instämmer vidare i att beslutet skall fattas på en nivå så nära den plats där vattnet används eller påverkas som möjligt och att man bör betona specifika program med åtgärder som är anpassade till regionala och lokala förhållanden.

3.7. ReK föreslår att kommissionen tar större hänsyn till olikheter inom gemenskapen vad beträffar naturgeografiska förhållanden, vilket skulle innebära att viljan och möjligheterna att efterleva gemenskapens ramdirektiv för vatten skulle öka. En ökad hänsyn bör även tas till medlemsländernas särarter i fråga om regelstyrning och decentralisering av beslutsrätten till lokala och regionala myndigheter.

4. Rättslig grund

4.1. Regionkommittén godtar att mål och medel för gemenskapsnivån i ramdirektivet för vatten fastställs i en anda som överensstämmer med subsidiaritetsprincipen (artikel 3b) i EG-fördraget.

4.2. ReK instämmer i att den framtida gemenskapspolitiken för skydd av vattendrag i enlighet med artikel 130r skall bygga på försiktighetsprincipen och på principerna att förebyggande åtgärder bör vidtas, att miljöförstöring företrädesvis bör hejdas vid källan och att förorenaren skall betala.

4.3. Regionkommittén anser att ramdirektivet om vatten måste planeras inom ramen för ett centralt förfarande som vilar på artikel 130s, punkt 1 eller 2, och att denna punkt 2 bör tillämpas i samband med förvaltningen av vattenresurserna.

4.4. Regionkommittén godtar att förvaltningen av vattenresurserna inbegrips som en viktig parameter för att säkra en god vattenkvalitet.

5. Avrinningsdistrikt

5.1. ReK godtar förslaget om inledning i avrinningsdistrikt, som sedan identifieras och avgränsas geografiskt så att samtliga vattendrag, inklusive kustvatten, territoriella och andra havsvatten, täcks av användningsområden och att dessa områden administrativt samordnas med angränsande avrinningsområden. Planering, reglering och internationellt samarbete baserat på avrinningsområden är lämpliga i detta sammanhang.

5.2. Regionkommittén anser att förvaltningen av avrinningsdistrikten bör ske med obligatoriskt beaktande av de problem som kan uppstå nedströms i samband med reglering av större floder. Förutom kvalitetsinriktade målsättningar bör man vid förvaltningen av avrinningsdistrikten också beakta kvantitetsinriktade målsättningar i syfte att förebygga översvämnings- och uttorkningsproblem.

6. Myndigheter

6.1. Medlemsstaterna kan utse existerande nationella eller internationella organ som ansvariga myndigheter i fråga om de uppgifter som rör förvaltningen av avrinningsdistrikten. Man skall här se till att dessa samordningsorgan får de befogenheter som krävs för att de skall kunna uppfylla de förpliktelser som stipuleras av direktivet.

6.2. Regionkommittén godtar att medlemsstaterna kan anpassa förvaltningen av distrikten till nationella traditioner. På så sätt tillämpas subsidiaritetsprincipen och det ger medlemsländerna stor frihet att organisera och administrera sitt vattenarbete på lokal och regional nivå.

7. Miljömålsättningar

7.1. Kommissionen har som övergripande mål att medlemsstaterna före år 2010 skall kunna uppfylla krav på "god status" i fråga om yt- och grundvatten.

Regionerna och kommunerna önskar medverka till att detta mål uppfylls.

7.2. Regionkommittén är oroad över att begreppet "god status" endast definieras i stora drag i direktivet. Kommittén anser att målsättningen att uppnå "god status" när det gäller vattenkvaliteten är grundläggande i direktivet och denna målsättning därför måste granskas av medlemsstaterna innan man samtycker till det föreslagna direktivet.

7.3. Regionkommittén noterar att undantag tillåts för vatten där det skulle vara "alltför kostnadskrävande" att uppnå god status. Kommittén anser dock att en bättre definition av en sådan viktig term krävs om man skall kunna uppfylla direktivets miljömål på ett enhetligt sätt.

7.4. Regionkommittén vill betona att en försämrad vattenkvalitet inte bör accepteras. Detta gäller även i de fall då kvaliteten redan är bättre än fastställda miljömål, vilket faktiskt är fallet på många platser i gemenskapen.

7.5. Handlingsprogrammet för integrerat skydd och förvaltning av grundvatten syftar till att motverka ytterligare förorening av grundvattnet, att upprätthålla kvaliteten på förorenat grundvatten samt där det är nödvändigt att återställa kvaliteten på förorenat grundvatten och förebygga överutnyttjande av grundvattenresurser.

Regionkommittén ansluter sig till denna målsättning och anser att miljömålet för grundvattnets status bör vara att behålla den kemiska balansen, dvs. minst dricksvattenkvalitet. Detta innebär att förorenande ämnen inte får förekomma i koncentrationer som överskrider de naturliga grundnivåerna.

ReK anser vidare att direktivet skall ange att denna målsättning gäller allt grundvatten, även om vissa grundvattenresurser inte kommer att kunna uppnå en hög eller ens en god kemisk status före år 2010 med tanke på grundvattnets långa omsättningstid.

7.6. Regionkommittén gör bedömningen att det är åtgärderna för att uppnå en viss status för yt- och grundvatten som är juridiskt bindande och inte själva resultaten. Direktivets bestämmelser är således uppfyllda när åtgärderna är genomförda oavsett om dessa i slutänden inte kommer att infria målsättningen.

8. Kartläggning

8.1. Analyser av avrinningssystemens karaktäristika kommer att utgöra en god grund för kartläggnings- och skyddsinitiativ. Skattningar av mänskliga aktiviteters

inverkan på miljön och registrering av skyddsområden inom avrinningsdistriktet kommer tillsammans därför att utgöra ett gott underlag för förvaltningen av distriktet och skapa möjligheter till samordning mellan denna förvaltning och andra intressen och ordningar.

Regionkommittén vill dra uppmärksamhet till att de i ramdirektivet fastställda tidsfristerna för att genomföra de åtgärder som stipuleras av de tekniska föreskrifterna är så snäva att det kan medföra att ramdirektivet inte kan genomföras fullständigt och enhetligt i hela gemenskapen.

9. Identifiering av områden

9.1. Identifiering av områden kan bidra till säkra att subsidiaritetsprincipen tillämpas. ReK godtar den föreslagna samordningen av detta identifieringsarbete eftersom antalet identifierade områden redan idag är överskådligt.

9.2. Inom ett avrinningsdistrikt skall man identifiera resurser som nu eller i framtiden skall användas för uttag av dricksvatten. Man skall se till att vattnet inom dessa områden uppfyller kraven i dricksvattendirektivet.

Regionkommittén stöder denna strategi, men påpekar att en sådan strategi inte får medföra en försämring av det generella skyddet utanför identifierade dricksvattentäkter.

10. Övervakning och rapportering

10.1. Regionkommittén stöder intentionen att övervakningskraven skall strömlinjeformas för att motverka motstridiga och överlappande krav, liksom att dessa krav bör samlas i det vattenpolitiska ramdirektivet. Kommittén instämmer vidare i att man behöver samordna förvaltningen av de enskilda avrinningsystemen.

10.2. En stor del av ramdirektivet rör den insamling av data om miljöns tillstånd som skall utgöra underlag för de beslut som skall fattas i fråga om ett enskilt avrinningsområde.

Regionkommittén anser att övervakningskraven skall rationaliseras i högsta möjliga grad och att nuvarande rapporteringsplikt skall revideras i syfte att minska rapporternas i omfång och frekvens. Rapporteringsplikten bör begränsas till de viktiga uppgifter som är relevanta för den fortsatta planeringen. En ackumulering av data som inte tjänar något syfte bör undvikas. Direktivet bör dessutom ge möjligheter till behovsprövning av vad som behöver övervakas inom respektive avrinningsområde.

10.3. I direktivförslaget fordras att alla förvaltningsplaner och alla utkast till förvaltningsplaner för avrinningsdistrikten skall sändas till kommissionen.

Regionkommittén anser att det för kontrollen av genomförandet räcker att samtliga förvaltningsplaner sänds till kommissionen.

11. Avgifter för vattenanvändning

11.1. Regionkommittén anser att de föreslagna bestämmelserna om vattenpriser med full kostnadstäckning bör ses över på nytt i syfte:

- att undvika att medlemsstaternas, regionernas respektive kommunernas stödsystem i fråga om vattenförvaltningen äventyras,
- att undvika att jordbruket och industrin vid införandet av kostnadstäckande priser drabbas av oförsvarbara och orimliga extrakostnader,
- att se till att även andra orsaker än de som räknas upp i artikel 12 skall kunna åberopas som skäl för att underlåta att ta ut kostnadstäckande vattenpriser, t.ex. för att förhindra att lokala eller regionala strukturproblem uppkommer.

Regionkommittén stöder principen om full kostnadstäckning för användning och skydd av vatten. Men man måste garantera att de erlagda miljöavgifterna används till vattenskyddsändamål.

11.2. Regionkommittén anser att principen att förorenaren betalar framdeles skall gälla i de fall det handlar om en känd förorenare och kvantifierbara utsläpp, eftersom denna princip innebär att förorenaren direkt skall stå för kostnaderna för att åtgärda aktuella utsläpp. Samtidigt gäller principen att förebyggande åtgärder mot miljöskador skall ske vid källan.

12. Åtgärdsprogram

12.1. Regionkommittén godtar att det som en grundläggande åtgärd krävs att alla relevanta gemenskapsföreskrifter genomförs.

Regionkommittén godtar vidare att det är en grundläggande strategi att minska föroreningarna av miljöfarliga ämnen i vattenmiljö och rekommenderar att det tas hänsyn till de samlade utsläppen i ett vattenområde.

12.2. ReK godtar vidare att det införs bestämmelser om bemyndiganden för uttag av vatten, krav på förhandsbemyndiganden för alla aktiviteter som skulle kunna ha en negativ inverkan på vattnets status samt ett förbud mot direkta utsläpp i grundvattnet av förorenande ämnen.

12.3. Kommittén anser att åtgärdsprogrammen för avrinningsdistrikten också skall omfatta markanvändning inom öppna landskap, till exempel åtgärder för att främja en miljöanpassad jordbruksproduktion.

13. Kombinerad metod

13.1. När det gäller metoderna för att fastställa gränsvärden för utsläpp respektive miljökvalitetsmålsättningar har Regionkommittén redan i sitt yttrande om gemenskapens vattenpolitik uttalat sitt stöd för att dessa två metoder skall kombineras.

Fastställandet av gränsvärden skall ske med bästa tillgängliga teknik. Syftet är att vattenanvändningen inom hela EU först och främst skall underställas enhetliga tekniska krav oavsett aktuell vattenkvalitet. Dessutom kan det bli nödvändigt att fastställa höga kvalitetsmålsättningar med tanke på kraven i fråga om vattenresurserna. När det gäller utsläpp i vattenområden är Regionkommittén av den uppfattningen att de strängaste kriterierna skall gälla. Argument om kostnadseffektivitet får inte medföra en uppluckring av gränsvärdena för utsläpp och tillåta att vattenområden med god status förorenas med farliga ämnen.

13.2. Regionkommittén stöder det tillvägagångssätt som innebär att man fastställer kriterierna för val av parametervärden för 30 farliga ämnen i ramdirektivet i stället för i själva direktivet. Kommittén understryker dock att det är viktigt att medlemsstaterna och regionerna får stöd i arbetet med att fastställa dessa parametervärden.

13.3. ReK understryker att det krävs en uttömmande beskrivning av den kombinerade metoden och dess användning. Vidare anser Regionkommittén att det är angeläget att innehållet i bilagorna till detta direktiv snabbt konkretiseras. Eftersom en sådan konkretisering är en politisk fråga bör rådet och parlamentet fatta beslut i frågan och inte göra den till föremål för ett kommittéförfarande.

13.4. Regionkommittén anser att kriterierna för att fastställa miljökvalitetsnormer skall ingå i direktivet.

13.5. ReK anser att man till punkt 9 i bilaga VIII över förorenande ämnen också skall foga de uppräknade ämnens nedbrytningsprodukter.

13.6. Kommittén anser att man snarast skall uppdatera de miljökvalitetsnormer som anges i deldirektiven till direktivet om farliga ämnen, eftersom de är otidsenliga.

14. Övrig politik

14.1. För att främja målet om hållbart skydd och förvaltning av vattnet föreslår ReK att man ytterligare

integrerar vattenpolitiken i den gemensamma jordbrukspolitiken och regionalpolitiken.

15. Öppenhet

15.1. Regionkommittén godkänner integrerade program, som inbegriper samtliga gemenskapsåtgärder och åtgärder som grundas på medlemsstaternas lagstiftning och som rör vattenförvaltningen. Detta skulle kunna bidra till att säkra öppenhet, offentlighet och ansvarsfördelningen i samband med åtgärdernas genomförande och klarlägga behovet av ytterligare initiativ på gemenskapsnivå eller i annan regi.

15.2. ReK instämmer i att allmänheten skall ha rätt att ta del av resultaten från miljöövervakningen och att dessa skall presenteras på ett begripligt sätt.

16. Samarbete mellan kommissionen och regionerna

16.1. Kommissionen skall biträdas av en kommitté i det tekniska genomförandet av direktivet. Mot bakgrund av att inte minst lokala och regionala myndigheter är beroende av en sammanhängande reglering på vattenom-

rådet föreslår Regionkommittén att dessa representeras i denna kommitté.

16.2. Man skall också upprätta ett forum för utbyte av erfarenheter. Regionkommittén anser det likaledes vara naturligt att de lokala och regionala myndigheterna representeras i detta forum.

17. Andra direktiv

17.1. Regionkommittén instämmer i att man behöver samordna befintliga förordningar på vattenområdet och utarbeta ett direktivförslag om ekologisk kvalitet som en del av det övergripande vattendirektivet. Regionkommittén anser att det är viktigt att man använder ett gemensamt synsätt inom vattenområdet.

Regionkommittén stöder att direktiv 76/464/EEG om utsläpp av farliga ämnen i vattenmiljön införlivas i ramdirektivet.

17.2. Regionkommittén vill rikta uppmärksamheten mot vikten av att förslaget till direktiv i högre grad stäms av mot andra direktiv som rör vattenområdet. Därvidlag bör förslaget till direktiv inte göras mindre långtgående än nuvarande materiella krav.

Bryssel den 12 mars 1998.

*Regionkommitténs
ordförande*

Manfred DAMMEYER

Yttrande från Regionkommittén om:

- ”Meddelandet från kommissionen ‘Att främja lärlingsutbildning i Europa’”, och
- ”Förslaget till rådets beslut om främjandet av europeiska banor för varvad utbildning och lärlingsutbildning”

(98/C 180/08)

BAKGRUND

- Kommissionens meddelande ”Att främja lärlingsutbildning i Europa”⁽¹⁾ och ”Förslaget till rådets beslut om främjandet av europeiska banor för varvad utbildning och lärlingsutbildning”⁽²⁾.
- Presidiets beslut av den 11 juni 1997 att i enlighet med artikel 198c, fjärde stycket, utarbeta ett yttrande om detta ämne och överlåta beredningen av det åt utskott 6 ”Utbildningsfrågor”.
- Utkastet till yttrande (CdR 431/97 rév.) som antogs av utskott 6 den 16 januari 1998 (föredragande: Axel Endlein).
- Regionkommitténs yttrande om vitboken om utbildning — lära och lära ut — på väg mot kunskapssamhället⁽³⁾, i vilket Regionkommittén påpekade att lärlingsprogram skall uppfattas som en samordnad del av eller ett komplement till utbildningssystemet.
- Regionkommitténs yttrande om Europeiska kommissionens grönbok om grundutbildning — vidareutbildning — forskning: Hinder för rörlighet över gränserna⁽⁴⁾, i vilket Regionkommittén förespråkade att praktikanter och lärlingar skall erhålla juridiskt erkännande och stödde utvecklingen av program för rörlighet bland lärlingar. Kommittén efterlyste även åtgärder för att öka jämförbarheten, insynen och erkännandet av yrkeskunskaper och kvalifikationer.
- Europeiska rådets extra sammanträde om sysselsättningen den 20-21 november 1997 framhävde medlemsstaternas engagemang för att se till att ungdomar bättre skall kunna anpassa sig till tekniska och ekonomiska förändringar och förvärva färdigheter som är av betydelse på arbetsmarknaden. Detta skulle kunna åstadkommas om man genomför och utvecklar lämpliga lärlingsprogram.

På grundval av ovanstående antog Regionkommittén följande yttrande vid sin 22:a plenarsession den 12-13 mars 1998 (sammanträdet den 12 mars).

1. Inledning

1.1.1. 1993 påpekades i kapitel 7 i vitboken ”Tillväxt, konkurrenskraft, sysselsättning — utmaningar och vägar in i 2000-talet” hur viktig lärlingsutbildning är, och att näringslivet måste engageras mer i yrkesutbildning på grund- och fortbildningsnivå. På det europeiska toppmötet den 21-22 juni 1996 i Florens uppmanades sedan kommissionen att undersöka lärlingsutbildningens roll när det gäller att skapa sysselsättning i medlemsstaterna.

1.1.2. Undersökningen föreligger sedan april 1997. Den heter ”Lärlingsutbildningens roll i främjandet av möjligheter till sysselsättning och skapandet av arbetstillfällen: lärlingsutbildningens betydelse för arbetsmarkna-

den”, och har utarbetats av Nederländska ekonomiska institutet. Dess resultat har beaktats i detta yttrande.

1.1.3. Europeiska kommissionen lade i juni 1997 fram meddelandet ”Att främja lärlingsutbildning i Europa” där bl.a. fem handlingsområden föreslås.

1.1.4. I november 1997 lade kommissionen fram ”Förslaget till rådets beslut om främjandet av europeiska banor för varvad utbildning och lärlingsutbildning” där man behandlar åtgärder för att underlätta gränsöverskridande rörlighet för lärlingar.

1.2. Resultat av undersökningen om lärlingsutbildningens betydelse i medlemsstaterna

1.2.1. Undersökningen består av fem delar. I den första föreslås en praktiskt tillämpbar definition av begreppet ”lärlingsutbildning” och en beskrivning görs av lärlingssystemen i medlemsstaterna. Lärlingsutbildning kännetecknas vanligtvis av en i huvudsak teoretisk

⁽¹⁾ KOM(97) 300 slutlig.

⁽²⁾ KOM(97) 572 slutlig - 97/0321 (SYN) — EGT C 67, 3.3.1998, s. 7.

⁽³⁾ EGT C 182, 24.6.1996, s. 15.

⁽⁴⁾ EGT C 215, 16.7.1997, s. 1.

skolutbildning i kombination med en praktisk utbildning på en arbetsplats. Utbildningen måste pågå under en viss minimitid, leda fram till ett examensbevis och lägga stor vikt vid såväl klassrumsundervisningen som vid de praktiska erfarenheterna på arbetsplatsen. Skolutbildning på heltid med vissa inslag av yrkeslivspraktik omfattas alltså inte av definitionen för lärlingsutbildning.

1.2.2. Till begreppet "lärlingsutbildning" i vidaste bemärkelse kan enligt undersökningens klassificering följande yrkesinriktade utbildningsvägar räknas:

- a) Den lärlingsutbildning som i undersökningen betecknas som traditionell och som utgör en fortsatt utbildning efter den obligatoriska skolan. Den berör i första hand åldersgruppen 15-18 år. Lärlingsutbildning som en del av gymnasieutbildningen spelar en kvantitativt och kvalitativt mycket viktig roll i Danmark, Tyskland och Österrike. De som efter grundskolan går vidare till denna utgör i Danmark 56 %, i Tyskland 42 % och i Österrike 42 %. Lärlingsutbildning är också en viktig del av den grundläggande yrkesutbildningen i Belgien (11 %), Frankrike (11 %), Irland (10 %), Luxemburg (13 %), Nederländerna (20 %) och Storbritannien/Nordirland (uppskattningsvis 16 %). I dessa länder, liksom i Sverige och Finland, dominerar dock heltidsskolor med yrkesinriktning. Lärlingsutbildning förekommer även i andra medlemsländer, men endast i begränsad omfattning.
- b) Lärlingsutbildning på högre nivåer i utbildningssystemet (teknikerutbildning, universitet). Denna typ betraktas mer som en reformåtgärd (med avsikt att utvidga den till att omfatta även andra utbildningsvägar och -nivåer). Den finns hittills bara i ett fåtal medlemsländer, och då bara som undantag eller pilotprojekt.
- c) Lärlingsutbildning som en arbetsmarknadspolitisk åtgärd på kort sikt för att förbättra chanserna för missgynnade grupper med grundskolebakgrund. En central tanke är här att förbereda ungdomar för yrkeslivet och leda dessa grupper vidare till en traditionell yrkesutbildning eller till en första anställning.
- d) Lärlingsutbildning — också med arbetsmarknadspolitisk inriktning — för kvinnor som strävar efter att åter komma ut i arbetslivet.
- e) Lärlingsutbildning — med arbetsmarknadspolitisk inriktning — för långtidsarbetslösa.

1.2.3. Typ a) är den lärlingsutbildning i snäv bemärkelse som man vanligen syftar på i dagligt tal. Det väsentliga är att den är en av utbildningsvägarna efter den obligatoriska skolgången och hör till utbildningssystemet, inte till arbetsmarknadspolitiken. Klassificering-

en visar att dessa grundprinciper kan tillämpas på andra utbildningsområden och målgrupper, men kommissionens meddelande och detta yttrande koncentrerar sig på den första typen.

1.2.4. Andra förhållanden och även problem som rör lärlingsutbildning tas upp i undersökningen: Möjligheten för dem som gått igenom en lärlingsutbildning att gå vidare till annan, högre utbildning är ofta begränsad, vilket givetvis leder till att lärlingsutbildningen blir mindre attraktiv. Hur mycket man engagerar de berörda parterna (arbetsgivarorganisationer, fackföreningar, utbildningspolitiker och tjänstemän) varierar kraftigt i de olika medlemsländerna. I länder där lärlingsutbildningen traditionellt har en stark ställning är samarbetet störst. Det stärker lärlingsutbildningens roll och gör den mer accepterad på arbetsmarknaden. Detsamma gäller för i hur hög grad beslutsansvaret decentraliseras till regionala och kommunala organ.

1.2.5. Den arbetsplatsförlagda andelen av utbildningstiden per vecka ligger i länder där lärlingsutbildning har en stark ställning på cirka tre fjärdedelar. På andra håll är den lägre. Men den kombinerade utbildningen på företag och i skola organiseras på de mest skilda sätt. Vilken betydelse examensbevisen har och hur de värderas på arbetsmarknaden är också mycket olika.

1.2.6. Undersökningen pekar på positiva resultat för lärlingsutbildningen på arbetsmarknaden. Lärlingsutbildningens potential för att förbättra anställbarheten bekräftas. Med sitt stora inslag av praktik underlättar den steget ut på arbetsmarknaden för många. De som har gått igenom en lärlingsutbildning har lättare att få arbete än de som gått på yrkesskolor. Jämfört med den totala arbetslösheten är ungdomsarbetslösheten lägre där fler går igenom lärlingsutbildning. Länder med en väl utvecklad lärlingsutbildning klarar att reagera snabbt på den tekniska utvecklingen.

1.2.7. De problem som också finns inom lärlingsutbildningen ligger på olika plan. Det finns t.ex. alltid en risk att praktikplatserna minskar under lågkonjunkturer. Regionkommittén vill också peka på att det är svårare att uppnå balans mellan utbudet av praktikplatser och antalet ungdomar som går ut skolan i landsbygdsområden med färre industrier och tjänsteföretag och ofta förhållandevis högre födelsetal, liksom i industriregioner på tillbakagång, än det är i ekonomiskt starka regioner. Olika branscher medverkar olika mycket i lärlingsutbildningen, varför det finns en risk att utbildningen inte stämmer överens med behovet av arbetskraft. Konkurrensen mellan olika utbildningssystem efter den obligatoriska skolgången (gymnasieutbildning, lärlingsutbildning, yrkesskola) kan leda till att efterfrågan på utbildning styrs fel.

1.2.8. Det bör framhållas att arbetsgivare som tillhandahåller lärlingsplatser i vissa fall kan avskräckas av europeiska lagar och förordningar. Dessa kan inverka negativt på en pågående anställning av en utbildad ung person och därför visa sig vara ett hinder för arbetsgivare.

1.2.9. I många länder som hittills främst satsat på yrkesskolor ägnar politikerna mycket mer uppmärksamhet åt lärlingsutbildning än tidigare. Under de senaste åren har man genomfört många reformer och investeringar för att bygga ut och, främst i de sydeuropeiska länderna, bygga upp system för lärlingsutbildning.

1.3. *Kommissionens meddelande "Att främja lärlingsutbildning i Europa"*

1.3.1. Meddelandet är kommissionens första dokument om lärlingsutbildning. I det endast nio sidor långa dokumentet görs en kortfattad genomgång av utgångsläget (del 1: "Lärlingsutbildning leder in i arbetslivet"), av aktuella exempel på reformer i medlemsstaterna (del 2: "Dynamiska reformer med liknande målsättning") och rekommendationer respektive handlingsområden (del 3: "Fem nycklar till en mer effektiv lärlingsutbildning").

1.3.2. De vägar som rekommenderas för att främja lärlingsutbildning kan sammanfattas så här:

Att bygga ut och vidareutveckla lärlingsutbildningen

Den måste anpassa sig till nya yrken och branscher i tillväxt. För att företagen skall ställa tillräckligt med utbildningsplatser till förfogande, bör medlemsstaterna erbjuda ekonomiska incitament. Kommissionen kommer att undersöka i hela Europa vilka modeller och innovationer det finns som kan tjäna som förebilder inom detta område.

Att kvalitativt förbättra yrkesutbildningen

Medlemsstaterna rekommenderas att anpassa sina yrkesutbildningssystem för att minska klyftan mellan att yrkesinriktad grund- och fortbildning. Kommissionen kommer å sin sida att särskilt satsa på en förbättring av lärlingsutbildningen genom utbytesprogram även för utbildare inom ramen för det europeiska yrkesutbildningsprogrammet Leonardo da Vinci.

Att främja rörligheten för lärlingar

Lärlingarnas olika ställning i medlemsländerna hämmar deras rörlighet inom EU och gör det svårt att få en yrkesutbildning från ett annat medlemsland erkänd. Enligt meddelandet har kommissionen lagt fram ett förslag om att utveckla en gemensam rättslig ram för att främja lärlingsutbildning i Europa, vilket har skett i form av det förslag till rådets beslut om främjandet av europeiska banor för varvad utbildning och lärlingsut-

bildning som nämns nedan. I samband med att kommissionen ser över Leonardo-programmet kommer också särskild vikt att läggas vid ett rörlighetsprogram för lärlingar, i linje med Sokrates- och Erasmus-programmen.

Att nå fram till europeiska strategier för lärlingsutbildning

I samarbete med medlemsstaterna kan kommissionen regelbundet lägga fram rapporter om lärlingsutbildningen inom EU. Dessutom föreslår kommissionen ett benchmarkingsystem för lärlingsutbildningen. En kontinuerlig kontroll, på det sätt som avses med benchmarking, kan bidra till att utveckla nya strategier inom lärlingsutbildningen.

1.4. *Förslaget till rådets beslut om främjandet av europeiska banor för varvad utbildning och lärlingsutbildning*

1.4.1. Detta förslag innehåller de första konkreta förslagen om åtgärder inom de områden som nämns i meddelandet om att främja lärlingsutbildning i Europa, särskilt när det gäller att göra det lättare för lärlingar att röra sig över gränserna.

1.4.2. I artikel 1 nämns de mål man strävar efter att uppnå med beslutet. I beslutet fastställs innehållet och de gemensamma principerna för genomförandet av "Europeiska banor för varvad utbildning, däribland lärlingsutbildning". Genom beslutet inrättas ett intyg som kallas "EUROPASS-utbildning" i vilket uppgifter antecknas om de färdigheter som erhållits under utbildningsperioder i andra medlemsstater.

1.4.3. I artikel 3 fastställs de organisatoriska ramvillkoren. Medlemsstaterna förpliktas att vidta nödvändiga åtgärder för att rättsligt och i praktiken säkerställa att yrkesutbildningsperioder i en annan medlemsstat beaktas som en del av hela utbildningen. Dessa yrkesutbildningsperioder skall anses utgöra en integrerad del av den utbildning som genomgås i den ursprungliga staten. Detta kan endast uppnås genom partnerskap mellan det organ som ansvarar för yrkesinriktad utbildning i ursprungsmedlemsstaten och den mottagande partnern i den andra medlemsstaten. Lämplig pedagogisk handledning bör finnas. Yrkesutbildningsperioden måste ha en fastställd minimiväraktighet.

1.4.4. I artikel 4 fastställs de uppgifter som skall anges i intyget "EUROPASS-utbildning" (typ, varaktighet, innehåll och utbildningspartnern för den yrkesutbildningsperiod man genomgått i en annan medlemsstat). Artikel 5 behandlar kommissionens uppgift att övervaka att det finns konsekvens i helheten mellan genomförandet och gemenskapens program inom yrkesutbildning. I artikel 6 tar man upp främjande och kompletterande åtgärder, som t.ex. hur "EUROPASS-utbildningen" tekniskt skall verkställas, hurdan kvalitetskontrollen

skall vara och att man skall främja lika möjligheter. I bilagan ges tekniska och layoutmässiga anvisningar om utformningen av dokumentet "EUROPASS-utbildning".

2. Allmänna kommentarer

2.1. Bakgrund och motiv till meddelandet

2.1.1. Regionkommittén välkomnar meddelandet eftersom det tar fasta på aktuella reformsträvanden i flera medlemsstater och utvidgar perspektivet till en europeisk dimension och ett utbyte av erfarenheter mellan länderna. Därmed ligger meddelandet i linje med ordalydelsen i artikel 127. Regionkommittén känner sig speciellt uppmanad att avge ett yttrande eftersom kommittén enligt Amsterdamfördraget skall rådfrågas i frågor om yrkesutbildningspolitik.

2.1.2. Regionkommittén uppfattar meddelandet som inledning till en diskussion som kommer att pågå länge både på nationell och europeisk nivå. Kommittén utgår ifrån att det kortfattade meddelandet kommer att kompletteras med en grönbok, där de aspekter och krav man tagit upp kommer att utvecklas mer i detalj. Det skulle möjliggöra bredare diskussioner och rådslag om de frågor man väckt.

2.1.3. Regionkommittén välkomnar den noggranna undersökning som gjorts om lärlingsutbildningens egentliga betydelse i Europa. Den visade å ena sidan tydligt, vilket var väntat, att lärlingsutbildning utgör en dominerande del av den grundläggande yrkesutbildningen i enbart en del av medlemsstaterna. Å andra sidan visar den att reformer och investeringar till förmån för lärlingsutbildning har inletts och genomförts i de länder (utom Sverige) där utbildningen hittills varit helt teoretisk. Utbyggnaden av lärlingsutbildningen har därmed också blivit en fråga för hela gemenskapen.

2.1.4. Mot denna utbildningspolitiska bakgrund välkomnar Regionkommittén att erfarenheter av lärlingsutbildning i medlemsstaterna genom kommissionens initiativ blir bättre utvärderade och spridda. Det är till nytta för de länder som kompletterar sitt utbildningssystem med lärlingsutbildning. Dessutom har länder med ett traditionellt starkt lärlingssystem ett intresse av att lärlingsutbildningen och dess diplom får en rättsligt säkrad ställning i Europa, och att lärlingarnas europeiska dimension och rörlighet förstärks.

2.1.5. I detta sammanhang måste man nämna det förbättrade initiativet från kommissionen om lärlingens europeiska status. Inom ramen för den fria rörligheten är lärlingen bara skyddad i den mån han kan falla tillbaka på arbetstagaers rättigheter till rörlighet. Speciellt i gränsområden förekommer det ofta att lärlingar eller de som söker lärlingsplatser får problem när de vill påbörja en utbildning i det andra landet eller en praktiktid som en del av lärlingsutbildningen. En europeisk lärlingsstadga kan avhjälpa detta. Därmed gör man det också lättare än hittills för unga människor, som utbildar sig för kvalificerat yrkesarbete samt service- och teknikeryrken på mellannivå, att utnyttja rätten att studera i alla länder

och att delta i de europeiska utbildningsprogrammen. Det är viktigt för ungdomarna och för utbildningsföretagen.

2.2. Betydelse för regionala och kommunala organ

2.2.1. Lärlingsutbildningens variationer är stora, inte bara mellan olika branscher, utan också mellan olika platser. Den bygger ju i huvudsak på att företagen inom respektive region engagerar sig och erbjuder utbildningsplatser och senare arbetsplatser, medan de regionala och kommunala organen ställer skolor med lärare och utrustning till förfogande. I detta sammanhang bör man förhandla fram avtal mellan de regionala och lokala myndigheterna och de företag eller sammanlutningar av företag som berörs av lärlingsutbildningen för att bättre kunna svara mot den lokala ekonomiska strukturens kunskapsbehov.

2.2.2. Lärlingsutbildningen blir framgångsrik endast om detta lokala nätverk är tätt vävt. Därför är de regionala och kommunala organens deltagande ett nödvändigt villkor, inte ett krav utan egentlig substans. Lärlingsutbildningen byggs av självklara skäl upp nedifrån. Det är något som olika regler måste ta hänsyn till, t.ex. genom att inte inskränka flexibiliteten för företag och skolor att finna lokallösningar.

2.2.3. Den här aspekten av lärlingsutbildningens institutionella ramar har inte behandlats tillräckligt i undersökningen. Kommittén kräver att detta tas upp i de planerade fortsatta undersökningarna. Denna fråga uppmärksammas inte heller i meddelandet.

2.2.4. I länder där lärlingsutbildningen av tradition har en stark ställning är den ett viktigt instrument för att stödja det regionala näringslivet. Som bekant är detta i dag mer avhängigt av social kompetens och yrkeskvalifikationer (dvs. av humankapital) än av realkapital. Det gäller i lika hög grad för missgynnade regioner som måste öka antalet arbetsplatser som för teknologiska föregångsregioner. Även denna aspekt berörs bara som hastigast i undersökningen och behandlas inte alls i meddelandet. Europeiskt centrum för utveckling av yrkesutbildning har i en serie regionala fallstudier under åttiotalet gjort viktiga förarbeten som nu borde aktiveras. Regionkommittén anser att detta tema måste behandlas vidare med hänsyn till yrkesutbildningens och speciellt lärlingsutbildningens lokala betydelse. De regionala och kommunala organen har ett ansvar för att tydliggöra och materiellt stödja denna aspekt av humankapitalpolitiken till förmån för den regionala utvecklingen.

2.2.5. Därför bör det redan i dag påpekas att den påbörjade diskussionen om strukturfondernas utformning tar hänsyn till detta tema. Den europeiska dialog som efterfrågas om lärlingsutbildning och om hur den

skall främjas skulle vara blodlös om de regionala och kommunala organen inte deltog.

3. Särskilda kommentarer

3.1. *Yttrande om nyckel nr 1 "Utvidga och utveckla nya former av lärlingsutbildning"*

3.1.1. Kraven att lärlingsutbildningen skall utvidgas och utvecklas genom fler utbildningsplatser (framför allt i tillväxtsektorer och i nya yrken) och genom att ny teknik utnyttjas, är riktiga. Särskilt viktigt är övertalningsarbete på företagen (inklusive små och medelstora företag) samt utbyggnad eller alternativ användning av skolor och andra former av stöd. Erfarenheter från länder med omfattande lärlingsutbildning visar att en gynnsam organisatorisk infrastruktur i regionen är särskilt viktig. Företagen måste få klart för sig att investeringar i lärlingsutbildning lönar sig, eftersom nyrekryteringen går friktionsfriare och anpassningen till ny teknik, marknadsföringsstrategier och produktinnovationer går snabbare.

3.2. *Yttrande om nyckel nr 2 "Höja kvaliteten på lärlingsutbildningen"*

3.2.1. Lärlingsutbildningens effektivitet grundar sig på mångfalden av erfarenheter av att fungera socialt i arbetslivet, av kraven på praktiska kvalifikationer och den teoretiska grunden från skolorna. Lärlingsutbildning måste vara inriktad på konkreta yrken, och inte bestå av en löst sammanfogad anhopning av delfärdigheter. Först när dessa villkor är uppfyllda kan det berättigade kravet på förberedelse inför det livslånga lärandet ställas med fullt eftertryck. Regionkommittén välkomnar kommissionens avsikt att öppna Leonardo-programmet (utbytesprogram för utbildare) för att främja detta mål.

3.2.2. Utbildningen av utbildare får inte glömmas bort när man kräver kvalitet i lärlingsutbildningen.

3.3. *Yttrande om nyckel nr 3 "Främja rörlighet för lärlingar"*

3.3.1. Regionkommittén stöder utan förbehåll kravet på rörlighet över gränserna för lärlingar. Det är för övrigt ett lämpligt område för åtgärder på europeisk nivå. Detsamma gäller insamling och bearbetning av information om lärlingsutbildning i medlemsstaterna. I detta sammanhang välkomnar Regionkommittén framtida förslag om en europeisk lärlingsstadga, som minskar de nuvarande hindren för rörlighet (även i inre och yttre gränsområden).

3.3.2. Det är ännu oklart i vilken grad detta förslag om "EUROPASS-utbildning" enligt kommissionens uppfattning är tillräckligt för att skapa en europeisk status för lärlingar. Enligt Regionkommitténs uppfattning kan detta förslag endast vara ett första steg för att

inom lärlingsutbildningen uppnå de mål man fastställt i grönboken om "Grundutbildning — vidareutbildning — forskning: Hinder för rörlighet över gränserna". I detta sammanhang hänvisas till kommissionens meddelande om kunskapsområdet som bl.a. behandlar lärlingsväsendets betydelse för att främja kunskap och sysselsättning.

3.3.3. Regionkommittén understöder kommissionens förslag till rådets beslut om främjandet av "Europeiska banor" för varvad utbildning och lärlingsutbildning, eftersom detta förpliktar medlemsstater och Europeiska gemenskapen att öka rörligheten när det gäller yrkesutbildning över gränserna. Intyget "EUROPASS-utbildning" är ett lämpligt sätt att formellt bekräfta den yrkeskunskap man erhållit i en annan medlemsstat.

3.3.4. Man borde dock överväga huruvida valet av begreppet "Europeiska banor" är lyckat. Det är inte frågan om självständiga utbildningsbanor, vilket begreppet "yrkesutbildningsbanor" ger intryck av, utan yrkesutbildningsperioder inom en form av yrkesutbildning som genomförs enligt de utbildningsförhållanden som råder i medlemsstaten i fråga.

3.3.5. Regionkommittén välkomnar att man vid utformningen av förslaget har varit så flexibel som möjligt (t.ex. beträffande varaktigheten). Endast på detta sätt kan man försäkra sig om att parterna (företagen, yrkesskolorna, ansvariga parter, arbetsmarknadsparterna osv.) finner lämpliga lösningar.

3.3.6. Regionkommittén påpekar att utbildningen i de mottagande medlemsstaterna inte enbart skall ges i företag, utan att utbildning i yrkesskolor eller i en kombination av skolor och företag skall kunna vara möjlig.

3.3.7. Regionkommittén påpekar att man kan befara att mindre företag av olika skäl (utbetalning av utbildningsbidrag trots att lärlingen är inte på plats) sannolikt kommer att bidra mindre till rörligheten över gränserna än större företag eller företag med filialer i andra medlemsländer. Man bör finna lämpliga lösningar för att klara av dessa problem beträffande små företag. I Danmark är t.ex. rätten att förlägga en del av yrkesutbildningen utomlands knuten till en fond ur vilken man erlägger utbildningskostnaderna under den tid lärlingen är frånvarande.

3.3.8. I samband med att den inre marknaden utvecklas i riktning mot ett enhetligt socialt och ekonomiskt område blir rörlighet och utbildningspartnerskap över gränserna allt viktigare. Att erhålla språkkunskaper inom yrkesutbildningen, att kunna orientera sig utanför sitt hemland och att känna till de sociala och ekonomiska förhållandena i arbetslivet blir vid sidan om de fackligt teoretiska och praktiska, teknologiska kunskaperna allt

viktigare beståndsdelar av program för yrkesutbildning. Dessa utbildningselement måste också införas i utbildningen av lärlingar. EU:s framtida yrkesutbildningsprogram måste därför ta hänsyn också till utbildningen av lärlingar.

3.4. *Yttrande om nyckel nr 4 "Engagera arbetsmarknadens parter"*

3.4.1. Av ovannämnda skäl måste även regioner och kommuner räknas in bland arbetsmarknadens parter och ansvariga organ.

3.5. *Yttrande om nyckel nr 5 "Mot verkliga strategier inom lärlingsutbildning"*

3.5.1. Regionkommittén stödet kravet på mer systematiskt bearbetad information (även om regionala skillnader i yrkesutbildningen för 15-24-åringar) eftersom den är nödvändig för att den eftersträvade europeiska dialogen skall kunna komma i gång. Eftersom lärlingsutbildningen är så olika utbyggd är Regionkommittén för närvarande tveksam till kravet att utarbeta ett normsystem (för att mäta kvaliteten genom benchmarking). Det är också en öppen fråga om artikel 127 i EG-fördraget ger stöd för sådana riktlinjer för nationell utbildningspolitik.

3.6. *Övriga ämnesområden*

3.6.1. Något som inte tas upp är frågan om lärlingsutbildningens värde och dess ställning i förhållande till konkurrerande utbildningsvägar. De som deltar i lärlingsutbildning måste få meningsfulla möjligheter att gå vidare till annan utbildning horisontellt och vertikalt. Först då är den jämställd med annan utbildning på gymnasienivå och dess framtid är säkrad (även med tanke på sjunkande födelsetal i framtiden).

3.6.2. De regionala skillnaderna i yrkesutbildningen generellt, och i lärlingsutbildningen speciellt, har hittills inte tagits upp. Detsamma gäller för utbildningens roll i strävan att skapa dynamik i näringslivet i regioner med olika ekonomisk situation och styrka.

3.6.3. Detsamma gäller för missgynnade personer, för vilka lärlingsutbildning ofta lyckas mycket väl — om den är individanpassad. Andra välkända frågor som

inte tagits upp handlar om att utbilda utbildare, att främja yrkesförberedande inslag i grundskolan, att ändra yrkesvalsmönstren (även hos kvinnor) liksom andra delar av lärlingsutbildningens sociala aspekter. Lärlingsutbildning kännetecknas av att läroplanen kan omfatta yrkeslivets hela bredd, från högteknologi till enkla yrken, och erbjuder därför möjligheter för personer med olika intresseinriktningar.

3.6.4. En fråga som måste behandlas djupare gäller diplomerna och deras godkännande i hela Europa, liksom frågan om språkstudier under lärlingsutbildningen samt frågan om att ge grundkunskaper i europeisk ekonomi och integration. Regionkommittén anser att det krävs fortsatta diskussioner om att föra över lärlingsutbildningens princip — kombinationen av företag och skola — till andra utbildningssektorer än den grundläggande yrkesutbildningen (vilket nämns i undersökningen).

3.6.5. I samband med den pågående diskussionen om strukturfondernas framtid måste man ta upp deras bidrag till att stärka lärlingsutbildningen. Regionalfonden kan användas för den fysiska infrastrukturen och socialfonden för utbildningsinsatserna.

3.6.6. Lärlingsutbildningens situation i Phare- och Tacis-länderna, liksom i de blivande medlemsstaterna, måste också tas upp.

4. *Slutsatser*

4.1. Regionkommittén ser — som tidigare nämnts — det föreliggande meddelandet som ett första steg i en europeisk diskussion om lärlingsutbildning. Den bör föras vidare med en grönbok och bör bygga på fortsatta empiriska undersökningar. Kommittén anser också att kommissionens förslag till rådets beslut om främjandet av europeiska banor för varvad utbildning och lärlingsutbildning endast kan vara ett första steg på vägen mot att lärlingsutbildningen erkänns på europeisk nivå samt välkomnar framtida förslag om hur man kan minska hindren för rörlighet på detta område.

4.2. Regionkommitténs ledamöter är beredda att lämna sitt bidrag till denna diskussion, som kommittén anser vara speciellt viktig för målet att alla områden inom EU och de blivande medlemsstaterna ska ha fri och effektiv tillgång till yrkesutbildning.

Brüssel den 12 mars 1998.

Regionkommitténs

ordförande

Manfred DAMMEYER

Yttrande från Regionkommittén om ”Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén — För ett kunskapens Europa”

(98/C 180/09)

BAKGRUND

- Meddelande från kommissionen ”För ett kunskapens Europa”⁽¹⁾.
- Europeiska kommissionens beslut av den 13 januari 1998 att remittera nämnda meddelande till Regionkommittén i enlighet med artikel 198c första stycket i EG-fördraget.
- Regionkommitténs beslut av den 15 januari 1998 att låta utskott 6 ”Utbildningsfrågor” ansvara för utarbetandet av detta yttrande.
- Utkast till yttrande (CdR 432/97 rév.) som antogs av utskott 6 den 16 januari 1998 (föredragande: Kenneth Bodfish).
- Enligt Amsterdamfördraget har EU:s medlemsstater åtagit sig att ”främja utvecklingen av högsta möjliga kunskapsnivå för unionens medborgare genom en bred tillgång till utbildning och kontinuerlig fortbildning”.
- I yttrandet över vitboken om ”Utbildning — Lära och lära ut — På väg mot kunskapssamhället”⁽²⁾ påpekade Regionkommittén att det föreligger en ökad efterfrågan på livslångt lärande, som bör göras tillgängligt för alla medborgare, samt uttryckte uppfattningen att investering i kunskap och färdigheter är av mycket stor betydelse för att bekämpa arbetslösheten, för att öka konkurrenskraften och för att förhindra social utslagning.
- I yttrandet över förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om ändring av beslut 819/95/EG om fastställande av gemenskapens åtgärdsprogram Sokrates⁽³⁾ underströk ReK att ökade investeringar i utbildningsprogram inte enbart skulle bidra till att förstärka den ekonomiska och sociala sammanhållningen i EU utan också till att skapa ett verkligt ”Medborgarnas Europa” genom att förstärka förståelsen av den kulturella mångfalden och solidariteten inom hela EU.

På grundval av ovanstående antog Regionkommittén vid sin 22:a plenarsession den 12-13 mars 1998 (sammanträdet den 13 mars) följande yttrande.

1. Inledning

1.1. I meddelandet ”För ett kunskapens Europa” återfinns riktlinjer för gemenskapens framtida insatser inom allmän och yrkesinriktad utbildning och ungdomsfrågor för åren 2000-2006. De nu löpande programmen Sokrates, Leonardo och Ungdom avslutas år 1999, och beslut kommer då att tas om de nya gemenskapsprogrammen för allmän och yrkesinriktad utbildning samt ungdomsfrågor så att de nya rättsakterna kan träda i kraft den 1 januari 2000.

1.2. Kommissionen påpekar att omfattningen av de utmaningar som förestår förutsätter en större integrering av områdena allmän och yrkesinriktad utbildning samt ungdomsfrågor. I meddelandet framhåller kommissio-

nen vidare behovet av att inrikta sig på ett begränsat antal mål: utbyggnad av de europeiska medborgarnas tillgång till europeiska utbildningsresurser, nyskapande inom ramen för dessa resurser samt bred spridning av goda lösningar inom utbildning.

2. Allmänna kommentarer

2.1. Regionkommittén välkomnar kommissionens engagemang för ett ”kunskapssamhälle” och dess försats att kunskapssamhället inte skall bli en ny källa till social utslagning. Kommittén delar engagemanget att främja en så hög kunskapsnivå som möjligt för Europas befolkning oavsett ålder och sociala omständigheter. ReK noterar det nödvändiga sambandet med en förbätt-

⁽¹⁾ KOM(97) 563 slutlig.

⁽²⁾ EGT C 182, 24.6.1996, s. 15.

⁽³⁾ EGT C 379, 15.12.1997, s. 17.

rad ekonomisk konkurrenskraft samt stöder prioriteringarna i Amsterdamfördraget samt de nya gemenskapsinitiativen för att minska långtidsarbetslösheten och särskilt ungdomsarbetslösheten. Kommittén skulle emellertid vilja understryka synpunkten att utbildning är en rättighet för alla europeiska medborgare, vilken äger giltighet och styrka bortom yrkesmässiga och ekonomiska hänsynstaganden.

2.2. Regionkommittén skulle vilja att kommissionen fortsatte att bygga på den filosofi och de strategier som utvecklades under det europeiska året för livslångt lärande 1996 samt dra fördel av det som uppnåddes under det året. Kommittén skulle i det sammanhanget vilja att termen "livslångt lärande" i största utsträckning förblir ett nyckelbegrepp i debatten om den framtida utbildningspolitiken.

2.3. Regionkommittén anser att den ökade användningen av detta begrepp förutsätter utvecklingen av ett "utbildningssamhälle" med en fortgående inläring, såväl formell som informell, under de olika perioderna i en individs liv. Begreppet är verkligen vittomfattande och inriktat på att öka delaktigheten i lärandet så att varje individ — oberoende av ålder, etnisk tillhörighet, kön eller ekonomiska omständigheter — kan utveckla sin förmåga att möta utmaningar i en värld som förändras mycket snabbt. Gemenskapsåtgärder bör inriktas på en ständigt pågående kunskapsinhämtning för alla samt bör omfatta utveckling av strategier för att uppmuntra de många europeiska medborgare som inte deltagit i allmän eller yrkesinriktad utbildning under många år att göra det. Detta åtgärdsprogram skulle inriktas på att utsträcka delaktigheten i utbildningssamhället till de grupper som för närvarande är underrepresenterade när det gäller att dra fördel av dessa möjligheter till lärande.

2.4. Regionkommittén välkomnar de värden som kommer till uttryck i dokumentet, såsom deltagande för alla, ett aktivt medborgarskap och lika möjligheter. Utbildningssamhället borde utgå från begrepp som rättvisa och tillgänglighet så att majoriteten av europeiska medborgare kan delta under hela livet. Även om man vidgår att en utbildad befolkning utgör en resurs i en alltmer ekonomiskt konkurrensutsatt värld, skulle ReK vilja understryka att tillgång till utbildningssamhället är en betydelsefull fråga för alla Europas medborgare, oavsett om skälen är ekonomiska, sociala eller personliga. Dessutom innebär den europeiska befolkningens

stigande ålder att gemenskapen kommer att behöva ta hänsyn till behoven hos grupperna av vuxna och gamla, vilka kommer att växa i framtiden.

2.5. Regionkommittén ser fram emot att det skapas ett öppet och dynamiskt europeiskt utbildningsområde inom sektorerna allmän och yrkesinriktad utbildning samt ungdomspolitik. Kommittén bejakar också att dessa sektorer integreras i större utsträckning i syfte att få till stånd en helhetssyn så att effekten av de insatser som görs på Europabasis blir så stor som möjligt.

2.6. Regionkommittén ansluter sig också till kommissionens inställning att främja ett större mått av samarbete mellan medlemsstaterna samt det stöd som erbjuds för medlemsstaternas insatser. Lokala och regionala myndigheter skulle uppskatta en möjlighet att få bidra aktivt till dessa strävanden.

2.7. Lokala och regionala myndigheter inom unionen har sedan lång tid tillbaka en roll som initiativtagare och pionjärer när det gäller tjänster inom hela utbildningsområdet, varvid dessa myndigheter också möjliggjort och svarat för försörjningen av sådana tjänster. De lokala/regionala myndigheternas ledande roll utgör en stolt tradition i alla medlemsstater, något som förklaras av att dessa myndigheter står närmast folket. Nya omständigheter och perspektiv på de lokala och nationella myndigheternas roll medför att dessa organs utvecklande funktion inte nödvändigtvis kommer att bli densamma som i det förgångna. Lokala och regionala myndigheter kommer dock att förbli centrala aktörer, och de ser optimistiskt på det positiva bidrag som de kan lämna i partnerskap och samarbete med andra parter på de sociala, ekonomiska och utbildningsinriktade områdena.

3. Särskilda kommentarer

3.1. *Del I: Att bygga ett kunskapens Europa*

3.1.1. Regionkommittén är starkt engagerad i att stegvis skapa ett öppet och dynamiskt europeiskt utbildningsområde, som bygger på begreppet livslångt lärande. Kommittén delar kommissionens uppfattning att kunskapsinhämtning är en dynamisk process som förutsätter möjligheter till lärande i alla skeden av en medborgares liv.

3.1.2. Kommittén håller med om att man bör främja ett förstärkt medborgarskap och att främjandet av ett aktivt medborgarskap är ett av de främsta sätten att motverka social utslagning. Initiativ som uppmuntrar deltagande i samhällslivet, i kulturlivet och i det politiska livet skulle välkomnas.

3.1.3. Ett förstärkt medborgarskap utgör en nödvändig komponent, och lokala/regionala myndigheter, med rötter i lokala och regionala samhällen, stöder framväxten av en känsla av att tillhöra ett gemensamt kulturellt och socialt område. En förutsättning för detta är dock en stark övertygelse om att Europas styrka i sig utgår från att den kulturella och språkliga mångfalden erkänns som ett uttryck för det europeiska arvets rikedom.

3.1.4. Inriktningen på interkulturell utbildning och fysisk/virtuell rörlighet skulle vara av betydelse i utvecklingen av gemensamma värderingar medlemsstaterna emellan, vilka skulle ge utrymme för större solidaritet mellan Europas medborgare och främja en ökad känsla av att tillhöra Europa. Detta skulle utgöra ett positivt initiativ för att begränsa rasism, främlingsfientlighet och intolerans, något som skulle leda till en starkare social sammanhållning i Europa, något som beskrivits framför allt i ReK:s yttrande om interkulturell utbildning⁽¹⁾.

3.1.5. Världsekonomin, förändringar i arbetets natur och organisationsmönster samt den teknologiska revolutionen innebär att de europeiska medborgarnas anställbarhet måste utvecklas. Denna borde utgöra grunden för ett kunskapens Europa men borde samtidigt vara begränsad i tiden och knuten till specifika ekonomiska mål. Kommittén håller därför med om att ett främjande av bred kompetens som stöd för anställbarhet och medborgarskap bör utgöra den pedagogiska grundvalen för livslångt lärande.

3.1.6. Inriktningen på anställbarhet utgör ett bekräftelse på den politiska prioritet som bekämpningen av arbetslöshet har inom EU, särskilt vad ungdomen beträffar. I syfte att utveckla och vidmakthålla anställbarheten är det nödvändigt att främja centrala färdigheter, förmåga till lagarbete och problemlösning samt förmåga att administrera och leda. Betoningen på en gedigen och bred utbildning som omfattar språk, entreprenörskap och en förståelse av den kulturella mångfalden bör välkomnas. Kommittén vill understryka att de lokala/regionala myndigheterna är väl lämpade att stödja initiativ på detta område, eftersom de ofta är de största arbetsgivarna i bygden och kan utveckla en efterföljansvärd praxis i fråga om planer för utvecklingen i anställningen, som utgör ett viktigt bidrag till livslångt

lärande. Dessa myndigheter skulle också vara väl lämpade att kanalisera alla parter ansträngningar i form av integrerade program för att lansera sysselsättningsinitiativ för ungdomar. Åtgärder för ungdom bör inriktas på behovet av program i områden med hög arbetslöshet och bör erbjuda yrkesvägledning, arbetspraktik och träning med särskilt stöd när det gäller centrala färdigheter.

3.1.7. Regionkommittén ser också optimistiskt på möjligheterna som fysisk och virtuell rörlighet erbjuder människor när det gäller att använda sin färdigheter på den större europeiska marknaden. Det skulle också underlätta utvecklingen av social sammanhållning inom EU.

3.1.8. En större integration mellan områdena allmän och yrkesinriktad utbildning samt ungdomsfrågor är av mycket stor betydelse. En mer holistisk inriktning skulle medföra att åtgärderna för att bekämpa social och ekonomisk utslagning fick större genomslag.

3.2. *Ett begränsat antal mål*

3.2.1. Regionkommittén välkomnar kommissionens inriktning på ett begränsat antal mål, något som medför att åtgärder blir mer målinriktade och att resurser används mer effektivt.

3.2.2. Ett ökat tillträde för Europas medborgare är av grundläggande betydelse för kommittén. En individs ekonomiska situation, kön, etniska tillhörighet, ålder eller kulturella bakgrund bör inte utgöra ett hinder för att förverkliga personliga och sociala mål som i sig uppnås genom livslångt lärande. Att identifiera och undanröja hinder för deltagande från de missgynnades sida borde utgöra ett centralt element i varje program, så att man undviker att gynnade institutioner, individer och orter dominerar.

3.2.3. Frågan om tillträde hör på ett grundläggande sätt samman med de allmänna frågorna om delaktighet och social utslagning. Kommittén skulle finna det olyckligt om den rådande ojämlikheten i fråga om tillträde till och deltagande i utbildning och yrkesträning skulle upprepas när det gäller tillträde till resurser på europeisk nivå och läget skulle förvärras i form av ytterligare utslagning. Det råder också oro beträffande frågan om tillträde genom, och till, informationsteknologi. Främjandet av lika möjligheter på detta område är av grundläggande betydelse, särskilt vad ålder beträffar, med hänsyn till den snabba tekniska utvecklingen.

⁽¹⁾ EGT C 215, 16.7.1997, s. 21.

3.2.4. Det finns också en oro över att det inte förefaller finnas någon strategisk ram under utveckling i syfte att stödja kommissionens huvudsakliga mål. Man kunde hävda att identifierade "initiativ" behöver omges av en sammanhängande åtgärdsram för att medge styrning av verksamheten. Det är viktigt att alla kan göra sig en föreställning om det egna bidraget till ramen och utvecklingen av en kunskapens Europa. En strategisk vision behövs som bro mellan målangivelse, de prioriterade åtgärderna och parterna som skall sätta det hela i verket. Det medges att detta är en svår uppgift med hänsyn till EU:s ökande omfattning. Det vore emellertid uppmanande att från kommissionen få höra att man är i färd med att ta fram en strategi såsom ram för beslutsfattande på mer central nivå. En revisionsmetodik kunde kanske användas för att identifiera aktuellt utbud och framgångsrika initiativ samt förse kommissionen med ett antal prioriteringar för att styra den regionala verksamheten. Detta kunde stödjas och främjas genom en iderik användning av ny teknik. En översikt över och en analys av allmän och yrkesinriktad utbildning skulle utgöra motorn för att driva de nya initiativen. Sammanhang, konsekvens och en på bred basis godkänd strategi är centrala element när det gäller att utveckla ett kunskapens Europa.

3.3. Mer koncentrerade insatser

Regionkommittén stöder kommissionens förslag till sex huvudsakliga typer av åtgärder.

3.3.1. Fysisk rörlighet

3.3.1.1. Dessa initiativ har fått ett gott mottagande i det förgångna och har varit mycket framgångsrika. Det har av alla berörda ansetts som värdefullt att bygga på den goda praxis som redan finns inom området. Intresset verkar öka allt eftersom fördelarna sprids. Kommittén vill understryka att det är av yttersta vikt att även framdeles säkerställa att ett rättvist tillträde till programmen aktivt eftersträvas.

3.3.1.2. Kommittén erinrar om sitt yttrande till stöd för ett förslag till program för en europeisk volontärtjänst för ungdomar, särskilt med hänsyn till möjligheten att använda programmet som en verktyg för utbildning av unga människor som av kulturella, sociala, ekonomiska eller geografiska skäl har svårt att delta i existerande program⁽¹⁾.

3.3.1.3. Såsom framgår av yttrandet över grönboken "Grundutbildning — Vidareutbildning — Forskning — Hinder för rörlighet över gränserna"⁽²⁾ stöder kommittén åtgärder som vidtas för att främja utvidgningen av överenskommelser om ömsesidigt erkännande och för att undanröja hinder för rörlighet, åtgärder som utgör hörnstenar när det gäller att skapa en ett öppet och dynamiskt europeiskt utbildningsområde.

3.3.2. Virtuellt rörlighet

3.3.2.1. Åtgärdsplanen 1996 "Att utbilda sig i informations-samhället" gav uttryck för den prioritet som behöver ges åt denna fråga, något som stöddes av Regionkommittén i dess yttrande i ämnet⁽³⁾. Kommittén välkomnar kommissionens målsättning att främja allmän tillgång till nya verktyg för utbildning och vill hävda uppfattningen att resurser bör göras tillgängliga för europeiska medborgare i alla åldrar och från alla socioekonomiska grupper i syfte att kunna förverkliga utbildningssamhället.

3.3.2.2. Kommittén ser positivt på framställningen och spridningen av produkter och tjänster inom europeiska multimedia och den europeiska audiovisuella sektorn. Detta skulle göra det möjligt att skapa internationella nätverk, stöd för språkundervisning och lärande samt främja kulturell medvetenhet på alla nivåer.

3.3.2.3. Denna utveckling skulle göra det möjligt för utbildningssektorn att utgå ifrån den infrastruktur som nu utvecklas, med möjlighet till riktad användning. Kommittén hyser emellertid oro vad beträffar bruket av ny teknik inom andra åldersgrupper och gemenskaper. Det är dessa frågor som behöver uppmärksammas ordentligt i samhällen där man håller på att utveckla en kultur med livslångt lärande. Man behöver hitta mer fantasifulla metoder för framställning i syfte att få fler att delta i utvecklingen av färdigheter inom IT. Åtgärder behöver vidtas för att utveckla program för de människor som för närvarande inte deltar i organiserad utbildning eller inte har sådant arbete som ger möjlighet till träning i IT. För närvarande är det oerhört många europeiska medborgare som potentiellt sett är utestängda från att utveckla kunskaper om informationsteknologins möjligheter. Man bör undvika faran av en generation med "IT-analfabeter" genom att skapa nya metoder som gör IT mer tillgänglig för dem som för närvarande står utanför.

⁽¹⁾ EGT C 244, 11.8.1997, s. 47.

⁽²⁾ EGT C 215, 16.7.1997, s. 1.

⁽³⁾ EGT C 116, 14.4.1997, s. 89.

3.3.3. Nätverk för samarbete

3.3.3.1. Regionkommittén välkomnar särskilt att nätverk för samarbete skapas på europeisk nivå. På så sätt kan man skapa en sammanhängande och effektiv länk till kommissionens strategi och målsättningar. Det kommer också att göra det möjligt att utveckla transeuropeiska projekt, vilka kanske kan avsätta intressanta resultat av jämförande natur. Dessa nätverk skulle göra det möjligt att identifiera den mest framstående kunskapen i Europa och snabbt verka för att få till stånd en verklig europeisk expertis. En sådan utveckling inom medlemsstaterna erbjuder spännande möjligheter och bidrar avsevärt till det ”mervärde” som kommissionen ställer till förfogande.

3.3.3.2. Kommittén vill understryka värdet av att utveckla strategiska nätverk på lokal och regional nivå. Ett sådant initiativ skulle underlätta för kommissionen att genomföra sin strategi och förverkliga sin vision. På denna nivå kunde följande aktiviteter genomföras:

- Kartlägga verksamhet.
- Planera och identifiera utveckling i enlighet med kommissionens strategiska ram.
- Identifiera luckor i tillförseln.
- Sätta igång gemensamma initiativ över institutionella gränser.
- Övervaka och utvärdera resultat i förhållande till angivna prioriteringar.
- Sprida god praxis.
- Återkoppla till de transeuropeiska nätverken.

3.3.3.3. I Regionkommitténs yttrande om ”Lokala och regionala myndigheters roll i samarbetet mellan utbildningsinstitutioner och arbetsliv”⁽¹⁾ understryker vi att lokala och regionala partnerskap ofta kan lämna ett värdefullt bidrag inom särskilda områden tack vare denna samordnade inriktning. Kommittén vill gärna upprepa denna inställning.

3.3.3.4. Kommittén vill hävda att lokala och regionala myndigheter borde spela en central roll i dessa nätverk, eftersom de har en viktig uppgift när det gäller att tillhandahålla en samlingspunkt för allsidiga initiativ, där man för närvarande går fram på flera vägar samtidigt. Det är allmänt känt att ett flertal institutioner ofta arbetar aktivt för att tillgodose behoven hos

särskilda grupper, eller är inriktade på särskilda, isolerade aktiviteter. I det förgångna har många europeiska initiativ genomförts på detta sätt inom geografiska områden, där andra aktörer med andra finansieringskällor tillhandahåller samma tjänster. Lokala och regionala myndigheter är väl skickade att införa ett mått av sammanhang och kan försöka att förena målen med de prioriteringar som kommissionen fastställt.

3.3.3.5. Lokala och regionala myndigheter kunde bereda vägen när det gäller att skapa konsortier för att stödja förverkligandet av kommissionens målsättningar. Det bör noteras att mångsidiga konsortier (bl.a. skolor, arbetsgivare, företag, universitet, högskolor, arbetsförmedlare och lokala myndigheter) ofta redan finns eller håller på att växa fram inom områden där det är klarlagt att samverkan på lokal nivå kan skapa verkliga samordningsvinster.

3.3.4. Språkkunskaper och förståelse av olika kulturer

3.3.4.1. Kommittén vill gärna att man bibehåller dessa initiativ och den stödjande roll som de kommer att spela för andra initiativ. Det är också klart att dessa frågor bidrar till att främja och förstärka rörligheten på arbetsmarknaden.

3.3.5. Insatser för nyskapande

3.3.5.1. Insatser för att utveckla transnationella pilotprojekt välkomnas. Man bör emellertid också ha klart för sig att det kan finnas ett antal projekt som antingen redan existerar eller som har upphört. Kommittén vill understryka att där det finns aktuell erfarenhet, bör man tillgodogöra sig, utvärdera samt strategiskt och systematiskt bygga på denna erfarenhet i syfte att inte slösa med resurser.

3.3.6. Gemenskapens referenspunkter

3.3.6.1. Kommittén erkänner betydelsen av att kontinuerligt förbättra utvecklingen av referenskällor för allmän och yrkesinriktad utbildning samt ungdomsfrågor. Åtgärdsprogram, databaser, data och annan kvalitativ information tillhandahåller den nödvändiga råvaran för analytiskt arbete. Dessa källor kommer att utgöra ovärderliga verktyg för internationella jämförande analyser och kommer möjligen också att stimulera till bruk av benchmarking när det gäller att sätta upp mål. Detta är särskilt tilltalande, eftersom resurserna redan finns och inga ytterligare kostnader därför kommer att uppstå.

⁽¹⁾ EGT C 116, 14.4.1997, s. 98.

3.3.6.2. Kommittén vill understryka nödvändigheten av att till fullo använda sig av bidraget på detta område från Europeiskt centrum för utveckling av yrkesutbildningen (Cedefop), särskilt för att utveckla erkännande av yrkesbehörighet.

3.4. *Aktörerna*

3.4.1. Kommittén stöder den centrala idén om att upprätta ett ramverk av gemensamt ansvar mellan medlemsstaterna och EU. Emellertid kan man inte nog betona betydelsen av att sammanlänka detta gemensamma ansvar med en strategisk ram som omfattar de grundläggande målsättningar som kommissionen lagt fast.

3.4.2. Kommittén noterar med entusiasm att de lokala och regionala nivåerna skall få en ökad roll i framtiden. Kommittén konstaterar samtidigt med besvikelse att det inte finns någon uttrycklig hänvisning till de lokala och regionala myndigheterna i detta sammanhang.

3.4.3. Kommittén vill fästa uppmärksamheten på den betydelsefulla roll som lokala och regionala myndigheter spelar inom utbildning och på det sociala området samt i egenskap av uttolkare av den nationella politiken på lokal och regional nivå. I många medlemsstater har lokala och regionala myndigheter omfattande befogenheter på områdena allmän och yrkesinriktad utbildning samt ungdomsfrågor. Det bör noteras att denna viktiga roll har erkänts av EU i utkastet till Amsterdamfördrag, där yrkesutbildning fogats till utbildning och ungdomsfrågor såsom ett område där Regionkommittén skall höras.

3.4.4. Lokala och regionala myndigheter har också en central roll i fråga om att tillhandahålla utbildningstjänster. En struktur för livslångt lärande har skapats genom att utbildningstjänster tillhandahålls i förskola och skola, för ungdom, för vuxna samt i det lokala samhället. Det bör också noteras att lokala och regionala myndigheter kan utveckla en inriktning på livslångt lärande genom alla de tjänster de tillhandahåller, det vill säga bostäder, sociala tjänster, kultur och fritid. Dessa myndigheter skulle vara synnerligen väl lämpade att leda utvecklingen av integrerade projekt. De befinner sig också nära den ungdomsinriktade verksamhet som utvecklar projekt med stöd av programmet Ungdom för Europa. Regionkommittén understryker dessutom de lokala och regionala myndigheternas betydelsefulla roll när det gäller att stödja människor som vill utveckla sig själva och delta i det civila samhället genom social och kulturell utbildningsverksamhet.

3.4.5. Det kan vidare hävdas att lokala och regionala myndigheter bekänner sig till värden och principer som uppmuntras av kommissionen och att det därför finns ett gemensamt intresse i förhållande till lokal/regional utveckling, tillväxt och konkurrenskraft, aktivt medborgarskap, kampen mot social utslagning och främjandet av lika möjligheter. Det bör likaså betonas att dessa myndigheter är demokratiska organisationer, som har ett nära samarbete med medborgarna på lokal nivå.

3.4.6. Den andra centrala rollen som lokala och regionala myndigheter ofta har är i egenskap en av de största arbetsgivarna i det egna området. De är särskilt väl lämpade att utveckla initiativ, dela med sig av goda rutiner på regional nivå och visa vägen för näringslivet i övrigt. De innehar en unik position när det gäller utbildning, yrkesutbildning, ungdomsfrågor och sysselsättning, vilken skulle kunna ge dem en central ställning i fråga om initiativ för att utveckla ett kunskapens Europa. I egenskap av central partner skulle de kunna verka som en "mäklare" och sammanföra skilda organisationer till partnerskap kring nyskapande utbildningsmetoder, genomföra åtgärder som främjar tillträde till ny teknik samt skapa gynnsamma förutsättningar för ekonomisk tillväxt i det egna området.

3.5. *Målinriktat internationellt samarbete*

3.5.1. Såsom kommittén angivit i tidigare yttranden, särskilt beträffande programmet Tempus II⁽¹⁾, bejakar den att gemenskapens program för allmän och yrkesinriktad utbildning samt ungdom stegvis öppnas för kandidatländerna som deltar i samarbetsstrategin inför anslutningen. Kommittén stöder också att Tempus ges en roll i att förbereda dessa länders deltagande i programmen. Kommittén upprepar att ett ökat samarbete på dessa områden, särskilt på lokal och regional nivå, kan stärka den ekonomiska, sociala och demokratiska reformprocess som pågår i dessa länder.

Del II: Ett mer integrerat system

3.6. *Rättsliga instrument*

3.6.1. Kommittén välkomnar kommissionens förslag att fastställa ett särskilt ramverk och gemensamma bestämmelser för åtgärder inom allmän och yrkesinrik-

⁽¹⁾ EGT C 34, 3.2.1997, s. 49.

ta utbildning samt ungdomsfrågor, eftersom detta kommer att uppmuntra större enhetlighet när det gäller att uppnå kommissionens huvudmål.

3.7. Budgetmedel

3.7.1. Kommittén välkomnar inställningen att budgetmedlen måste motsvara målsättningarna, såsom Europaparlamentet förordat. Ett kunskaps Europa innebär att skapa en dagordning med visioner som kan ha långtgående följder för de europeiska medborgarna vid en viktig tidpunkt i världens och Europas utveckling. Många av de frågor som behandlas avser problem som hittills befunnits olösliga. Det kan konstateras att allmän och yrkesinriktad utbildning utgör nyckeln till att ta itu med en del av dessa frågor och möta 2000-talets utmaningar. Om inte tillräckliga budgetresurser avsätts för gemenskapsprogrammen kommer inte stödnivån att svara mot de prioriterade mål som angivits. Dessa är synnerliga ambitiösa och kommer att kräva tillräcklig finansiering om de skall bära frukt.

3.7.2. Dessutom anser kommittén, såsom angivits i tidigare yttranden, att tilläggsfinansiering är nödvändig för att lämna utrymme för deltagande från associationsländerna i Central- och Östeuropa samt Cypern vad allmän och yrkesinriktad utbildning samt ungdomsprogram beträffar.

3.7.3. Kommittén välkomnar att man undviker dubbelarbete i fråga om finansiering. Andra källor för finansiering har visat sig sakna en röd tråd och har lett till överlappning mellan projekt, vilket inneburit slöseri med resurser. Varje försök att undvika detta kommer att tas emot mycket positivt.

3.7.4. Kommittén skulle däremot vilja uppmuntra att man skapar broar till andra former av europeisk finansiering, när det finns utrymme för komplementaritet i verksamheten, i syfte att använda knappa resurser så effektivt som möjligt.

3.7.5. Kommittén vill att man också ägnar uppmärksamhet åt den bristande balansen i fördelningen av medel mellan olika institutioner. De större, mera etablerade institutionerna kanske inte alltid har de bästa förutsättningarna för att gå i bräschen för den typ av idérika initiativ som behövs för att öka delaktigheten och förhindra social utslagning. Kommittén skulle välkomna varje finansieringsmekanism som åstadkommer en mer rättvis fördelning av medel i förhållande till effektiviteten i det bidrag som lämnas, varvid uppmuntran bör ges till de mer nyskapande pilotprojekten.

3.8. Ett förenklat genomförande

Förbättrade och förenklade förfaranden

3.8.1. Varje försök att förenkla förfaranden bör uppmuntras. Det står klart att ett stort antal mindre organisationer avhålls från att engagera sig aktivt, eftersom det krävs mycket komplicerad och detaljerad dokumentation samt en omständlig byråkratisk process för att få tillgång till relativt små belopp. Ironiskt nog är det ofta dessa organisationer, vilka befinner sig närmast den lokala befolkningen, som skulle vara mest lämpade att tillhandahålla nyskapande projekt som svarar mot människornas behov. Kommittén skulle se positivt på en förenklad och mer användarvänlig tillgång till gemenskapsstöd samt förbättrad rådgivning till de sökande från de nationella myndigheternas sida. En decentralisering av beslutsfattandet till en mer lokal nivå skulle också innebära ett större mått av sammanhang och konsekvens samt större hänsyn till lokala förhållanden.

3.8.2. Större flexibilitet skulle utgöra ytterligare en positiv förändring. En finansiering över flera år och i flera steg skulle göra det lättare att uppnå större jämnhet i tillhandahållandet av tjänster och ge tillräcklig tid för att förbereda nya initiativ.

3.9. Partnerskap

3.9.1. Regionkommittén stöder en rörelse i riktning mot mera samarbete och samråd. Förhållandet mellan de tre nivåer som skisserats (politiska myndigheter; samarbetsparter inom utbildning och näringsliv samt på det sociala området såväl som frivilligorganisationer; operatörerna som har hand om genomförandet) blir av avgörande betydelse när det gäller att säkerställa att kommissionens mål uppnås.

3.9.2. De politiska myndigheterna i medlemsstaterna på nationell, regional och lokal nivå kommer att vara av särskild betydelse vid utvecklingen av hållbara initiativ. Det har hittills varit ett problem att initiativ upphört, när gemenskapens finansiering upphört, eftersom de inte prioriterats av den nationella regeringen. Det behöver finnas ett visst mått av överensstämmelse mellan gemenskapens och medlemsstaternas prioriteringar, om initiativen skall kunna bli bärkraftiga och bli en del av den vanliga verksamheten.

3.9.3. Man bör också utforma mekanismer för att stärka den tredje nivån, eftersom många anser att utvecklingen på "gräsrotsnivå" offrats till följd av skillnaden i storlek och betydelse mellan samarbetsparter.

3.9.4. Kommittén vill betona att det strategiska förhållandet mellan dessa tre nivåer och hur det formuleras

och förvaltas av kommissionen kommer att ha en avgörande betydelse för kommissionens möjligheter att förverkliga sin Europavision.

4. Övervakning och bedömning

4.1. Även om regionkommittén kan stödja de nya procedurer som föreslås för att övervaka framsteg när det gäller att uppfylla programmen, finns det ytterligare en fråga som har att göra med det önskvärda i att kommissionen lägger fram en strategisk ram för verksamheten på gemenskapsnivå. Kommittén skulle vilja att man införde ett förfarande med vars hjälp kommissionen regelbundet kunde följa upp sina egna prestationer i förhållande till de strategiska mål som satts upp för perioden 2000-2006, så att kommissionen fortlöpande kan utvärdera sin egen effektivitet i akt och mening att förverkliga sin strategi.

5. Slutsatser

5.1. Regionkommittén välkomnar dokumentet "För ett kunskapens Europa" och ser mycket positivt på ett mer öppet och dynamiskt europeiskt utbildningsområde. Kommittén känner entusiasm inför att förbättra medborgarnas liv under 2000-talet genom att bygga på de avsevärda resurser som Europa förfogar över. En mer integrerad inriktning enligt vilken allmän och yrkesinriktad utbildning samt ungdomsfrågor länkas samman svarar till någon del mot den bredd som behövs för att ta itu med de frågor som vi ställs inför. Kommittén skulle emellertid vilja att dessa handlingsprogram ut-

vecklas inom en ram för livslångt lärande och att de inriktas på att skapa en utbildningskultur som omfattar alla Europas medborgare i alla livets skeden. De betydande ekonomiska, sociala, vetenskapliga och tekniska förändringar som påverkar människors sätt att leva och arbeta kräver att fler och fler människor har en så bred tillgång som möjligt till lärande.

5.2. Den andra frågan som kommittén skulle vilja att man utvecklar vidare är en mer strategisk ram i vilken man skulle knyta samman målformulering, de prioriterade åtgärderna och aktörerna som skall genomföra dessa. Förslaget om ett begränsat antal mål för de program som svarar mot EU:s politiska prioriteringar borde leda till större enhetlighet och genomslag. En förenklad förvaltning och förenklade förfaranden utgör också en positiv utveckling.

5.3. Kommittén ser mycket positivt på åtgärder för att utveckla partnerskap på grundval av överenskommelser om samarbete. Det bör noteras att de flesta förslagen påverkar lokala och regionala myndigheter. Fullt deltagande i förslagen borde eftersträvas. Lokala och regionala myndigheter har en central och strategisk roll när det gäller att främja livslångt lärande och skulle med entusiasm stödja en rörelse i riktning mot ett kunskapens Europa.

5.4. Slutligen bör en tilldelning av tillräckliga budgetmedel för de ändamål som kommissionen skisserat ligga till grund för strategi och genomförande. De förslag som presenterats utgör en stimulans och en utmaning till att utveckla omfattande strategier för att leda in Europa i 2000-talet. Realistiskt tilltagna resurser bör därför avdelas för att uppnå de fastställda målen.

Bryssel den 13 mars 1998.

*Regionkommitténs
ordförande*

Manfred DAMMEYER

Yttrande från Regionkommittén om "Ideella föreningsars roll — ett bidrag till ett europeiskt samhälle"

(98/C 180/10)

BAKGRUND

- Meddelande från kommissionen: "Föreningar och stiftelser i Europa"⁽¹⁾.
- Presidiets beslut av den 11 juni 1997 att, enligt EG-fördragets artikel 198c fjärde stycket, avge ett yttrande i frågan samt att ge utskott 7 "Medborgarnas Europa, forskning, kultur, ungdom och konsumenter" i uppgift att bereda yttrandet.
- Utkastet till yttrande (CdR 306/97 rév. 2), antaget av utskott 7 den 23 januari 1998 (föredragande: Kent Johansson).

Mot bakgrund av ovanstående antog Regionkommittén följande yttrande vid sin 22:a plenarsession den 12-13 mars 1998 (sammanträdet den 13 mars).

1. Inledning

1.1. Regionkommittén (ReK) beslöt den 11 juni 1997 att avge ett eget yttrande i frågan om "Ideella föreningsars roll i Europa, ett bidrag till ett europeiskt samhälle". Detta initiativ är en av utgångspunkterna för föreliggande yttrande.

1.2. Den andra utgångspunkten är kommissionens "Meddelande om föreningar och stiftelser". I detta meddelande beskrivs den tredje sektorns speciella särdrag, roll och omfattning i Europa. Man konstaterar att de ideella organisationerna och de privata stiftelserna spelar en viktig roll inom nästan varje samhällssektor i Europa. De bidrar till att skapa arbetstillfällen, aktivt medborgarskap, demokrati, tillhandahåller en rad viktiga servicetjänster, spelar en avgörande roll inom idrottsvärlden, representerar medborgaropinioner i förhållandet till olika myndigheter samt verkar för mänskliga rättigheter och bistånds- och utvecklingshjälp till tredje världen. I meddelandet tar kommissionen även upp olika problem och utmaningar som tredje sektorn möter. Slutligen lägger man fram en del rekommendationer på nationell nivå, förenings- och EU-nivå.

1.3. ReK välkomnar på det varmaste kommissionens initiativ och den i grunden positiva inställningen till sektorn som svarar väl mot ReK:s eget synsätt. I den fortsatta texten involverar vi därför såväl egna principiella ställningstaganden som kommentarer till kommissionens meddelande.

1.4. Terminologin på detta område kräver en del preciseringar. I föreliggande yttrande används för tydlig-

hetens skull begreppet "ideell förening" eller "ideell sektor" för att beskriva den grupp av kollektiva samhällsliga aktörer som förekommer mellan det privata näringslivet och den offentliga sektorn. I termen "tredje sektor" ingår även de privata och allmännyttiga stiftelserna. Den bredaste definitionen "social ekonomi" innefattar förutom ideella föreningar och privata stiftelser även ömsesidiga bolag och kooperativ. Gemensamt för alla tre kategorierna är att aktörerna inte i första hand eftersträvar ekonomisk vinst i sin verksamhet, utan drivs av ideella intressen. När ingenting annat nämns i texten åsyftas ideell förening. I yttrandet — liksom i kommissionens meddelande — behandlas dock inte politiska partier, religiösa samfund eller arbetsmarknadens parter.

1.5. ReK vill i sitt yttrande understryka att de flesta föreningar är aktiva på det lokala och regionala planet. Många menar dessutom att den sociala ekonomins styrka ligger i dess lokala förankring. Därför kan man säga att det föreligger särskilda skäl för att just ReK kommenterar meddelandet samt redogör för hur man själv vill stödja och befrämja sektorn.

1.6. De ideella föreningsarnas roll i kulturlivet har tidigare uppmärksammats av ReK i ett eget yttrande om kultur och sammanhållning. I detta yttrande konstaterade man att också föreningar spelar en viktig roll i det europeiska kulturlivet. Men i övrigt har inte ReK nämnvärt uppmärksammat föreningsarnas roll och betydelse inom regionalpolitiken och för social sammanhållning. Nu vill därför ReK utveckla sitt resonemang angående föreningarna och deras betydelse samtidigt som man kommenterar kommissionens meddelande i frågan. ReK vill också göra en del egna rekommendationer vilka framgår av yttrandet.

⁽¹⁾ KOM(97) 241 slutlig.

1.7. ReK anser att det är viktigt att man tydligt redogör för motiven till varför frågan om föreningar och stiftelser nu lyfts fram på en europeisk nivå. Som särskilda skäl för en europeisk belysning vill ReK bl.a. ange sektorns innovativa karaktär som är av stor betydelse för samhället. Det är ofta föreningarna som först upptäcker och kommer i kontakt med nya behov i samhället och som försöker möta dem. För att förverkliga Medborgarnas Europa bör medborgarnas egna samman- slutningar uppmärksammas och stödjas.

1.8. Vidare kunde betydelsen av ett aktivt medborgarskap lyftas fram. Det är viktigt för hela samhället — och inte minst för de regionala och lokala myndigheterna — att medborgarna visar intresse — och även aktiverar sig för de gemensamma frågorna. Att detta, enligt kommissionens undersökning, nu sker i allt större utsträckning i föreningarna är därför en positiv sak som gynnar hela samhället och som med fördel kan studeras och kommenteras också av de europeiska institutionerna.

1.9. Det bör alltså påpekas att yttrandet inte enbart är en kommentar till kommissionens meddelande utan också ett yttrande på eget initiativ. Detta förklarar varför yttrandet i vissa stycken går längre i sina ställningstaganden än vad en regelrätt kommentar om kommissionens meddelande skulle föranleda. Det är framför allt tre frågeställningar som yttrandet skulle vilja lyfta fram för en grundligare diskussion:

- Vilken är den principiella "ansvarsfördelningen" mellan offentlig sektor — i synnerhet de regionala och lokala myndigheterna — och de ideella föreningarna beträffande t.ex. politiskt beslutsfattande, social välfärd och sysselsättning?
- Hur kan de ideella föreningarna bevara sin fria och spontana opinionsbildande verksamhet i förhållandet till myndigheterna samtidigt som de själva blir allt mer involverade i produktionen av den offentliga samhällsservicen?
- På vilket sätt skall den ideella sektorns betydelse beskrivas, mätas och värderas av det offentliga samhället när det gäller dess betydelse för åsiktsmångfald, deltagardemokrati och sysselsättning?

2. Allmänna kommentarer

2.1. *Introduktion och syfte*

2.1.1. ReK noterar med intresse att kommissionen har låtit utföra en undersökning om den tredje sektorns omfattning och roll i Europa. Som ett komplement till den nationella statistiken efterlyser ReK dock en tydligare fokusering på de regionala och lokala dimensionerna av den tredje sektorn.

2.1.2. ReK noterar kommissionens tekniska avgränsning beträffande tredje sektorn som för tydlighetens

skull fokuserar på föreningar och stiftelser trots att den sociala ekonomin förvisso är bredare än så och även innefattar kooperativ och ömsesidiga bolag. Hela den sociala ekonomins betydelse har tidigare uppmärksamats i EU:s vitbok om tillväxt, sysselsättning och konkurrenskraft där man framförallt betonar sektorns betydelse för arbetsmarknaden. I vitboken konstateras bl.a. att man genom den sociala ekonomin kan få in svårplacerad arbetskraft i permanenta arbetstillfällen på arbetsmarknaden. Sektorns betydelse har nyligen även betonats i samband med de s.k. territoriella sysselsättningspakterna.

2.1.3. ReK anser att man i undersökningen varit alltför konkret. En analys av praxis och bestämmelser vad gäller relationerna mellan offentliga myndigheter, inklusive de regionala och lokala, i varje medlemsstat och sektorn, i synnerhet när det gäller finansiella bidrag, skulle tillåta att man förfinade kommissionens förslag och skapade en bas för utbyte av god praxis mellan bidragsgivande offentliga myndigheter i medlemsstaterna.

2.2. *Omfattning*

2.2.1. ReK noterar kommissionens beskrivning av den stora mångfalden inom den tredje sektorn. I detta sammanhang är det viktigt att värna om en fortsatt balans. I de fall banden till offentliga sektorn är starka bör man framförallt försöka slå vakt om fortsatt oberoende. Men i förhållandet till de redan oberoende och självständiga — ibland t.o.m. radikala — organisationerna bör däremot en konstruktiv dialog och demokratiska arbetsmetoder betonas. Endast när en förening kan uppvisa fungerande medlemsdemokrati och i övrigt respekterar det öppna samhällets spelregler, bör den uppfattas som en legitim röst för sina medlemmar och sympatisörer.

Radikala idéer som sådana bör inte uppfattas negativt eftersom föreningarna uttryckligen har till uppgift att arbeta för förändring och innovation. Paradoxen kan sägas vara att det man vill bevara måste man många gånger helt enkelt förändra för att det skall fortleva och utvecklas.

2.2.2. ReK noterar att det stora flertalet föreningar är aktiva på det lokala och regionala planet och att de där utför ett viktigt arbete för att öka livskvaliteten. ReK uppmanar kommissionen att i alla beslut och åtgärder som berör den ideella sektorn fästa särskild vikt vid denna tydliga lokala och regionala dimension samt inom ramen för EU:s regionalpolitik inbjuda intresserade föreningar till ett aktivt samarbete.

2.2.3. ReK noterar kommissionens genomgång av de rättsliga förhållandena för föreningar och stiftelser i medlemsländerna och uppfattar den som en korrekt beskrivning.

3. Särskilda kommentarer

3.1. Föreningarnas och stiftelsernas roll och betydelse

3.1.1. ReK noterar att det de senaste åren har gjorts ett flertal undersökningar (förutom EU:s egen) där man med statistiska uppgifter belyser tredje sektorns storlek och utbredning — samt även rapporter om hur föreningslivets egna representanter upplever sin situation. Det som däremot fortfarande saknas är en utförligare analys av hur det offentliga samhället uppfattar och vill utveckla sitt förhållande till den frivilliga tredje sektorn. På denna punkt efterlyses en livligare debatt och klarare ställningstaganden.

3.1.2. Som meddelandet klart visar bidrar föreningarna till sysselsättning och ekonomisk tillväxt. Detta vill kommittén också understryka, eftersom de ideella föreningarnas betydelse på sysselsättningsområdet kan komma att öka ytterligare med hänsyn till samhällsutvecklingen. Störst betydelse kan föreningarnas sysselsättningspolitiska åtgärder ha bland marginaliserade grupper i samhället. Dessa kan genom föreningarna i många fall erbjudas arbetstillfällen som på nytt slussar in dem i arbetslivet. ReK anser att det är viktigt att man bevarar de speciella villkor, bl.a. gällande beskattning, som gäller för den sociala ekonomin så att den även framdeles kan utvecklas och skapa nya arbetstillfällen. Det är framför allt viktigt att bevaka att en eventuell ändring av lagstiftningen beträffande mervärdesskatten inte får ett negativt utfall för de ideella föreningarna. I beskattningsfrågor kunde man med fördel tillämpa närhetsprincipen så att man lokalt inom skatteadministrationen kan ansvara för tillämpningen av skattereglerna.

3.1.3. Det är ReK:s åsikt att den offentliga sektorn även fortsättningsvis ska ha det övergripande ansvaret för den sociala välfärden. Men det hindrar inte att den offentliga sektorn kan ingå partnerskap med ideella föreningar för att bättre förverkliga sina åtaganden. I flera länder, däribland Tyskland, är detta redan en väl fungerande modell som med fördel kunde studeras av andra länder. Men också i detta hänseende bör man respektera subsidiariteten och rätten till nationella och regionala sär lösningar.

Betydelse för samhället

3.1.4. ReK vill gärna tillägga att den ideella sektorn, utöver de många viktiga sociala funktioner som nämns i meddelandet, även har en viktig social betydelse när det gäller att stärka den regionala och lokala identiteten. Bl a inom ramen för EU:s olika program för lands-

bygdsutveckling har detta kommit klart till uttryck. Kommittén vill därför stödja ett aktivt deltagande av de lokala och regionala föreningarna i det regionala utvecklingsarbetet.

3.1.5. Bland övriga former av samverkan mellan offentliga myndigheter och den ideella sektorn kan nämnas att föreningarna i många europeiska kommuner svarar för majoriteten av kulturarrangemangen och kulturaktiviteterna. Dessa funktioner bidrar på ett avgörande sätt till att stärka den lokala och regionala identiteten.

Politisk betydelse — medborgarskap

3.1.6. ReK vill understryka att stärkandet av det europeiska medborgarskapet även — och kanske framför allt — måste inkludera regionala och lokala aktörer. Föreningarnas medlemmar finns lokalt och de flesta bedriver sin verksamhet lokalt och regionalt. Samtidigt som allt flera nationella organisationer har väl utbyggda internationella nätverk saknar många regionala och lokala föreningar dessa viktiga transnationella kontakter. ReK efterlyser därför konkreta program och förslag för att underlätta kontakten mellan regionala och lokala föreningar. I samband med det planerade temaåret kring föreningar och europeiskt medborgarskap bör därför de lokala och regionala myndigheterna ges en aktiv roll.

3.1.7. I en del föreningssammanhang har frågan om att upprätta regionala institut, med uppgift att främja medborgarkontakten och bredda föreningssamarbetet mellan olika regioner i Europa diskuterats. Speciellt har betydelsen av fungerande föreningskontakter mellan Nord- och Sydeuropa samt Öst- och Västeuropa betonats. ReK uppmanar berörda regioner att i samarbete med föreningarna upprätta och pröva på och stimulera dylika samarbetsmönster.

3.1.8. ReK anser vidare att det civila samhället kräver ett flertal arenor för medborgarinflytande. För att slå vakt om mångfalden och pluralismen i samhället måste alla involverade parter — föreningar och myndigheter på olika nivåer — förvissa sig om att inte denna viktiga pluralism hotas.

Politisk betydelse — att stärka demokratin

3.1.9. ReK vill värna om frivilligföreningarnas möjligheter att fortsättningsvis föra en kritisk dialog med makthavarna. Den offentliga sektorn bör inte genom ekonomisk styrning eller andra metoder begränsa föreningarnas handlingsutrymmen. Ett ökat ekonomiskt beroende av den offentliga sektorn bör inte leda till någon utslätning av den egna profilen eller den kritiska analysen.

ReK uppmanar därför föreningarna att undersöka nya möjligheter till att bredda den finansiella basen. Bl.a. ett bättre samarbete mellan de privata stiftelserna och de

regionala och lokala myndigheterna kunde erbjuda en sådan diversifiering. Ett konkret exempel på ett sådant nytänkande utgörs av brittiska "Community foundations" vilka med fördel kunde studeras av andra länder. Inom ramen för dessa lokala stiftelser samverkar offentliga myndigheter med privata sektorn för att finansiera de allmännyttiga föreningarnas verksamhet på en bestämd ort.

3.1.10. ReK noterar att de frivilliga föreningarna spelar en viktig roll när det gäller att stärka den lokala demokratin och att de även är en förutsättning för en fungerande öppen och representativ demokrati. Innan det fanns politiska partier fanns det i de flesta länder (frivilliga) föreningar. Med tanke på den kommande EU-utvidgningen österut förespråkar ReK därför ett utbyggt regionalt och lokalt utbyte mellan ideella föreningar i ansökarländerna och de nuvarande EU-medlemsländerna för att främja den demokratiska processen — i synnerhet på regional och lokal nivå — i dessa länder.

3.1.11. ReK uppmanar kommissionen att i sina kommande medlemskapsförhandlingar med de nya ansökarländerna fortsätta fästa uppmärksamhet vid de ideella föreningarnas juridiska ställning som en indikator på utvecklad demokrati och respekt för mänskliga fri- och rättigheter.

3.1.12. ReK uttrycker sin tillfredsställelse över att samarbetet mellan de politiska beslutsfattarna och föreningslivet i de flesta medlemsländer tycks ske i en positiv anda. Föreningarna hörs regelbundet som experter och sakkunniga eftersom dessa kan erbjuda åsiktsmångfald och kompletterade synsätt. ReK delar kommissionens uppfattning om att det slutliga ansvaret för de politiska besluten också i fortsättningen bör ligga kvar hos de politiskt valda beslutsfattarna.

3.2. *Samarbetet mellan sektorn och de europeiska institutionerna*

3.2.1. ReK noterar att den ideella sektorn och EU redan har många väl fungerade kontakter inom en mängd olika områden. ReK önskar även för egen del delta mer aktivt i detta samarbete samt undersöka på vilket sätt man själva kunde medverka i den civila dialogen med föreningarna och då speciellt belysa situationen ur lokalt och regionalt perspektiv.

3.2.2. Detta kan göras åtminstone på två sätt: Det ena är att i sin roll i den rådgivande processen inom EU spegla den lokala och regionala nivåns förutsättningar och arbetssätt genom att också i kommande yttranden ta med och belysa villkoren och möjligheterna för de lokala och regionala frivilligorganisationerna. Det andra är att ReK genom speciella seminarier (likt idrottsseminariet i september) men framförallt genom medlemmarnas egna aktiviteter medverka till att det lokala och regionala föreningslivet på ett mera direkt sätt kan ha

utbyte sinsemellan för att utveckla sina egna aktiviteter men också för att stärka det europeiska utbytet, samarbetet och förståelsen.

3.2.3. Regionkommittén konstaterar att det i förklaring nr 23 i Maastrichtfördraget med avseende på socialpolitiken hänvisas till den stora betydelsen av samarbete mellan gemenskapen och frivilliga organisationer och stiftelser, såsom institutioner med ansvar för sociala inrättningar och tjänster. Kommittén anser att man även inom andra områden av gemenskapens politik bör eftersträva ett samarbete mellan gemenskapen och berörda allmännyttiga organisationer.

3.2.4. ReK noterar även att föreningar i det nya Amsterdamfördraget inte fick den roll som erkänd samarbetspartner som hade varit angeläget. ReK vill inför framtiden stödja föreningarnas önskan om att få en tydligare roll som erkänd samarbetspartner i den pågående dialogen med de europeiska institutionerna. Detta kunde exempelvis ske genom att även låta föreningsrepresentanter delta i de olika rådgivande organ som de europeiska institutionerna konsulterar. Speciellt angeläget skulle detta vara i förhållandet till socialfonden och de regionalpolitiska programmen.

3.2.5. ReK vill också fästa uppmärksamhet vid det faktum att ett stort antal sektorer har egna rådgivande europeiska paraplyorganisationer som konsulteras av kommissionen. I vissa fall har dessa organisationer sett det angeläget att bredda sin medlemsbas till att även innefatta föreningar från andra europeiska länder än de nuvarande medlemsländerna. Detta har i vissa fall tyvärr lett till att den konsultativa statusen har sänkts. ReK anser det angeläget att föreningssektorn kan gå före när det gäller att involvera föreningar i de nya ansökarländerna i EU-samarbetet och ser inga hinder för att konsultativa organ kan ha medlemmar från EES-länderna och ansökarländerna utanför de nuvarande EU-medlemmarnas krets.

3.2.6. Ett sätt att stimulera intresset för europeiskt föreningssamarbete kunde vara att vid officiella EU-finansierade föreningsmöten där inte resebidrag betalas ut tillämpa idén om solidarisk resefördelning. I annat fall riskerar organisationer i perifera länder och regioner att ytterligare marginaliseras. Inom den ideella sektorn — där deltagardemokrati och solidaritet är honnörsord — torde detta vara av största betydelse. En speciell fond för detta kunde eventuellt upprättas i samarbete med de privata fonderna.

3.2.7. ReK vill uppmana den nybildade konsultativa kommittén för kooperativ, ömsesidiga bolag, föreningar och stiftelser att vid sidan av nationell representation och sektoriell indelning även beakta regionala aspekter. ReK anser att den rådgivande kommitténs betydelse är viktig och att dess roll kan stärkas ytterligare genom att man breddar medlemsbasen.

3.2.8. I det europeiska föreningssamarbetet bör EU även beakta de språkliga villkor som gäller. Deltagande i europeiska föreningsmöten borde rimligtvis inte kräva större språkliga färdigheter än vad som är fallet i det mellanstatliga samarbetet där tolkning till alla medlemsspråk i regel kan garanteras. Ifall enbart språkkunskaper blir utslagsgivande i det europeiska föreningssamarbetet hotas det lätt av tilltagande elitism och professionalisering vilket rimmar illa med sektorns övriga ambitioner. ReK anser därför att paraplyorganisationer med konsultativ status kunde ges möjlighet till att vid speciella tillfällen använda sig av EU:s tolkningstjänster.

3.3. *Problem och utmaningar*

3.3.1. ReK håller i stort med om kommissionens analys av de problem och utmaningar som hör i hop med den offentliga sektorns nedskärningar och överföringen av nya uppgifter på de frivilliga föreningarna. ReK vill understryka att föreningarna måste stödjas för att bättre kunna anta nya utmaningar. I de fall den offentliga sektorn beslutar att anförtro föreningar uppdrag inom offentlig service bör finansieringen vara adekvat. Samarbetet med föreningar på detta område utgår primärt från behovet att öka användarinflytandet och bör inte främst ses som ett sparinitiativ. Samarbetet bör bygga på ömsesidig respekt, ekonomiskt hållbara kontrakt och långsiktighet på rimliga finansiella grundvalar.

3.3.2. I ljuset av sektorns nya utmaningar och behov av träning och fortbildning uppmanar ReK kommissionen att låta föreningarna bättre utnyttja EU:s utbildningsprogram bl.a. så att man stimulerar uppbyggnaden av nätverk. Onödigt byråkrati eller ovana att arbeta tillsammans med frivilliga föreningar bör inte hindra dessa från att utnyttja EU-medel. Kommissionen bör notera att föreningarna i många fall spelar en avgörande roll i utbildningen och omskolningen av arbetslösa eller andra utsatta grupper.

3.3.3. ReK erkänner att det för närvarande finns vissa brister och kunskapsluckor hos de regionala och lokala myndigheterna gällande den tredje sektorn. Men ReK vill genom sin verksamhet och sitt kontaktnät bistå genom att medverka till att erbjuda sektorn en aktivare roll ute i regionerna.

3.3.4. ReK känner igen och omfattar de problemställningar som kommissionen presenterar men vill gärna att man åtgärdar problemet med EU:s sena utbetalningar som för många ideella föreningar utgör ett allt för stort hinder för att effektivt kunna ta del av EU:s olika stödprogram. Kommissionens handläggare bör i detta

fall bättre anpassa sig till de annorlunda förutsättningar och arbetsvillkor som gäller för föreningssektorn och som framför allt har med de obetydliga ekonomiska marginalerna att göra och som i sin tur beror på att ideella föreningar per definition inte ska gå med vinst.

3.3.5. Men föreningarna kunde även undersöka möjligheten till att stärka sitt samarbete med privata stiftelser. Bl a i Finland har man erfarenhet av hur en privat stiftelse upprättat ett stödssystem där man för beviljade projekt förskotterar likvida medel till ideella föreningar för att underlätta deras samarbete med kommissionen. Denna typ av säkerhetsfond kunde med fördel tillämpas i flera andra länder och regioner.

3.3.6. ReK delar kommissionens uppfattning om att avsaknaden av ett juridisk erkännande av föreningar i andra länder är ett växande problem. ReK har tidigare [Regionkommitténs yttrande "Kulturella aspekter"⁽¹⁾] tagit upp frågan om föreningars svårigheter att p.g.a. rådande nationell lagstiftning samarbeta över nationsgränserna i EU. Därför stöder ReK kommissionens förslag till en stadga för europeiska föreningar i syfte att ge föreningarna status av juridisk person i andra länder i Europeiska unionen.

3.3.7. Utvecklingen inom informationsteknologin har varit explosionsartad. Den får även en allt större betydelse i föreningarnas dagliga verksamhet och rutiner. Framför allt i relation till samarbetspartner i andra europeiska länder kan tillgången till egna elektroniska system underlätta kontakten. Den ideella sektorns speciella behov och önskemål bör därför uppmärksammas och tas till vara när de regionala och lokala myndigheterna utvecklar sina egna elektroniska datanätverk.

3.4. *Jämställdhet*

3.4.1. ReK är för övrigt medveten om att sysselsättningen som skapas inom föreningssektorn är mycket osäker på grund av sätten att finansiera denna sektor. Det medför att denna typ av arbete ofta går till kvinnor som vanligtvis innehar arbeten med låg status. Kommittén uppmanar därför de ansvariga nationella, regionala och kommunala myndigheterna att införa finansieringsmetoder som är bättre ägnade att skapa varaktig sysselsättning inom sektorn.

4. *Regionkommitténs slutsatser: på nationell nivå, förenings — och EU-nivå*

4.1. ReK vill avslutningsvis betona betydelsen av en dialog och aktiv samverkan med ideella föreningar och stiftelser. ReK anser det angeläget att den civila

⁽¹⁾ EGT C 116, 14.4.1997, s. 65.

kontakten inte enbart berör de övriga EU-institutionerna utan även Regionkommittén. ReK bör därför för egen del undersöka hur frågor som berör den ideella sektorn kan tas upp till fortsatt belysning och diskussion. Detta är särskilt angeläget eftersom det i många lokala och regionala politiska församlingar pågår en aktiv diskussion om hur den ideella sektorn kan bidra till att stärka och utveckla samhället. Hur formerna för en sådan kontakt ska organiseras är än så länge en öppen fråga. ReK vill i detta skede enbart erinra om möjligheterna att tillsammans med kommissionen och de regionala och lokala myndigheterna ordna hearings och arbetsseminarier kring olika frågor där även föreningsrepresentanter kunde delta.

4.2. Regionkommittén stöder i stort sett kommissionens slutsatser i meddelandet men med följande kompletteringar:

Nationell nivå

4.3. ReK vill markera att tredje sektorns problem fortfarande kan lösas bäst i nära samarbete med föreningarna på nationell, regional och lokal nivå, men ReK ser det som positivt att också kommissionen visar ett aktivt intresse för frågorna.

4.4. Det är ReK:s klara uppfattning att föreningarna bör bevara sitt oberoende även när de arbetar i nära samarbete med offentliga myndigheter. Detta hindrar dock inte att föreningar som tar på sig offentliga uppdrag kan och bör in ta en aktivare roll även i politisk planering på de områden där de är verksamma.

4.5. ReK stödjer ideella föreningars aktiva deltagande i regionalpolitiken och i synnerhet i EU:s omfattande program inom ramen för strukturfonderna.

Förenings- och fondnivå

4.6. ReK uppmanar föreningar att bevara sitt oberoende samt att söka nya vägar till att diversifiera den ekonomiska basen för sin verksamhet.

4.7. ReK önskar att föreningslivet också i fortsättningen skulle värdesätta demokratiska arbetsmetoder och en konstruktiv dialog med offentliga myndigheter. Detta bör däremot inte hindra föreningar från att uttrycka radikala och annorlunda idéer.

EU-nivå

4.8. ReK vill uppmana EU att i sin dialog med frivilligsektorn även fästa uppmärksamhet vid regionala och lokala aspekter. Detta kunde exempelvis komma till uttryck i den nybildade konsultativa kommittén för tredje sektorn men även i övriga europeiska föreningsmöten genom att tillämpa solidarisk res fördelning och i sin mötesverksamhet även beakta de mindre språken.

ReK ser det vidare som en fördel — och inte som ett hinder — att europeiska paraplyorganisationer som konsulteras av kommissionen har medlemsföreningar från EES-länderna och de nya ansökarländerna.

4.9. ReK önskar ge lokala och regionala föreningar bättre möjligheter till gränsöverskridande kontakter. Program för att främja den lokala demokratin kunde med fördel tillämpas i anslutning till de nya ansökarländerna i Öst- och Centraleuropa.

Även i övrigt kunde kommissionen se över möjligheterna att upprätta speciella utbytesprogram för anställda inom tredje sektorn.

4.10. ReK önskar ge den ideella sektorn en aktivare roll i EU:s strukturpolitik samt i andra relevanta EU-program: ReK uppmanar EU:s olika organ att visa en smidig inställning till de ideella föreningarnas annorlunda villkor och arbetsförhållanden.

4.11. ReK föreslår att kommissionen, som en del av de socio-ekonomiska forskningsaktiviteterna inom det femte ramprogrammet, tar initiativ till ett särskilt program i syfte att studera den tredje sektorns roll och förutsättningar.

4.12. ReK anser slutligen att kommissionen samt de nationella, regionala och lokala myndigheterna bör medverka till att skapa gynnsamma villkor för den europeiska föreningssektorn så att den även framdeles kan utvecklas och skapa nya arbetstillfällen.

Bryssel den 13 mars 1998.

Regionkommitténs

ordförande

Manfred DAMMEYER

Yttrande från Regionkommittén om ”Kultur och kulturella skillnader och deras betydelse för Europas framtid”

(98/C 180/11)

BAKGRUND

- Regionkommitténs beslut av den 11 juni 1997 att enligt artikel 198c fjärde stycket i EG-fördraget utarbeta ett yttrande om ”Kultur och kulturella skillnader och deras betydelse för Europas framtid” och att ge utskott 7 ”Medborgarnas Europa, forskning, kultur, ungdom och konsumenter” i uppgift att bereda ärendet.
- Utkastet till yttrande (CdR 447/97 rév.), som antogs av utskott 7 den 23 januari 1998 (föredragande: Irma Peiponen och Dimitrios Efstathiadis).

Regionkommittén antog vid sin 22:a plenarsession den 12-13 mars 1998 (sammanträdet den 13 mars) följande yttrande enhälligt.

1. Inledning

1.1. Detta yttrande utgör Regionkommitténs bidrag till den kulturdebatt som för närvarande pågår inom EU.

1.2. ReK vill framföra sina synpunkter beträffande gemenskapens åtgärder på det kulturella området och vilka de viktigaste målen för sådana åtgärder bör vara (artikel 128.1-128.3). Vidare önskar ReK fortsätta debatten om följderna av att kulturella aspekter beaktas inom olika politikområden (artikel 128.4).

1.3. Yttrandet vill också utvidga begreppet kultur till att omfatta mer än vad som vanligtvis anses vara kultur. Genom att se längre än enbart till yttre kulturmanifestationer kan vi kanske lättare förstå andras tankesätt och beteendemönster. Detta kan vara till hjälp för oss alla i det dagliga livet och för företag vars verksamhet präglas av den pågående globaliseringen. Det är också till praktisk nytta för lokala och regionala myndigheter. Viktigast av allt är att förståelse för andra kulturer befäster social sammanhållning och ömsesidig förståelse mellan folk. Kulturell förståelse är även i ekonomiskt hänseende en viktig förutsättning för EU:s utvidgning. ReK stöder en definition av kultur som låter regionala och lokala myndigheter utforma nya strategier som syftar till att integrera alla kulturgrupper i lokalsamhället⁽¹⁾.

1.4. Den tid vi lever i gör det nödvändigt för medborgarna att överskrida kulturella gränser och att kunna leva i ett pluralistiskt samhälle. Den förutsätter att vi gradvis inser att ett liv som präglas av gemenskap,

samarbete och kulturell samverkan förbättrar alla folks möjligheter och kreativitet, samt att man inte förorsakar förändringar för någon kultur, än mindre hotar att utplåna något språk, någon nationalitet eller någon kultur. Bredden på och rikedomen i den europeiska kulturen, vilken är äldre än uppdelningen av vår kontinent i nationalstater, kan i lika hög grad härledas till likheter som till skillnader i de många olika kulturer som existerar sida vid sida.

1.5. Det är Europas kulturarv som gör oss till europeer. Under århundraden har vi påverkats genom handel och annan fredlig samverkan. Drag av bestående kulturella utvecklingstendenser kan spåras i olika delar av Europa. Detta gäller både materiella och andliga former av kultur. Frihet, demokrati, humanism och mänskliga rättigheter är särdrag som inte ens de mörkaste perioderna i vår historia helt har kunnat utplåna. Det är tvärt om så att efter perioder av diktatur och våldsamheter har våra bästa värderingar alltid återtagit sin dominerande roll.

1.6. Kulturen i alla mänskliga samhällen uppstår ur samverkan med den naturliga miljön och med andra samhällen. De enskilda individerna lär sig de sedvanor, trosuppfattningar, värderingar och kommunikationsformer — till exempel och icke-språkliga symboler — som förekommer i deras omgivande miljö. Det är just på så sätt de blir samhällsmedlemmar. De formas till en återspeglning av den egna kulturen.

1.7. Interkulturell samverkan har tagit sig många former. I det förgångna har kulturella skillnader använts mot andra grupper och folk. Vi kan inte förneka de mörka perioderna i vår historia. De faktorer som ledde fram till dem måste belysas, och samtidigt måste vi finna sätt att förhindra uppkomsten av våldsamheter och fientliga attityder. Vi får inte glömma de många negativa händelser som har inträffat i det förgångna. Medvetenhe-

⁽¹⁾ Ett exempel på en definition av kultur ingår i publikationen ”In from the Margins”, som gavs ut av Europarådet år 1997.

ten om kulturella skillnader är inte i sig någon garanti för fred och harmonisk samexistens. Vi måste göra ett val. Låt oss inte glömma bort att många av de negativa fenomen vi upplever i dag har förekommit tidigare. Den europeiska traditionen är inte i sig tillräcklig för att garantera att samhällsfreden bevaras.

1.8. Det är viktigt att notera att kulturen även har spelat en viktig roll vid sökandet efter lösningar på globala problem. FN:s kulturårionde (1988-1997) och Unesco-rapporten "Vår skapande mångfald" utarbetad av världskommissionen för kultur och utveckling utgör ett försök att lyfta fram kulturfrågor i den internationella debatten. Europarådet har svarat genom att lägga fram en egen rapport, "In from the Margins".

1.9. I detta sammanhang uppmanar ReK till erkännande av Europas kulturella mångfald i ordets vidaste mening när EU skall lämna sitt eget bidrag i den pågående kulturdebatten.

1.10. Europeiska unionen kan inte existera, än mindre uppfattas som ett begrepp, utan folkens kultur. Den utgör unionens grundval och sammanhållande länk.

2. Kulturbegreppet

2.1. Kultur i ReK:s tidigare yttranden

2.1.1. I sina ansträngningar att främja den sociala sammanhållningen i Europa har ReK försökt utveckla ett bättre utformat kulturbegrepp och att inbegripa kulturen på ett medvetet och integrerat sätt. Nedan ges en kort beskrivning av ReK:s tidigare yttranden om kultur i kronologisk ordning för att på så sätt dokumentera utvecklingen av denna process.

2.1.2. I sitt yttrande om programmet Kalejdoskop 2000⁽¹⁾ markerade ReK sin besvikelse över avsaknaden av en enhetlig definition av kulturbegreppet och över bristen på erkännande av den roll samhällen och regioner spelar för att skapa, utforma och stödja olika typer av kulturrikedomar. Kommittén kritiserade också programmet för att det gynnade storskaliga projekt på bekostnad av småskaliga projekt för utveckling och främjande av kunskaper på det lokala planet.

2.1.3. Vad gäller Rafael-programmet⁽²⁾ ansåg ReK att det gynnade "finkultur" och enbart materiella former av kultur genom koncentration på bevarande av monument. Kommittén påpekade att även materiella konstformer alltid har en symbolisk eller "andlig" dimension

som ger dem mening. Det är särskilt viktigt att ha ett dubbelriktat förhållande till kultur: man måste lära sig förstå andra kulturer, samtidigt som man är medveten om och förstår de egna kulturella rötterna.

2.1.4. Yttrandet om interkulturell utbildning⁽³⁾ betonade kommittén att utbildningen spelar en nyckelroll för att undanröja kulturella fördomar och diskriminering. Interkulturell utbildning måste börja på förskolenivå. Projekt för att ta fram undervisningsmaterial som behandlar Europas språkliga och kulturella mångfald bör stödjas. Fortbildningen av lärare och andra pedagoger måste ges en multikulturell inriktning, både vad gäller valet av elever och innehållet i kursplanen. Samarbetet inom EU och med internationella organisationer bör intensifieras. De lokala och regionala myndigheterna måste ges ett särskilt ansvar för att se till att rätten till utbildning för medlemmar av nationella och etniska minoriteter respekteras och att dessa grupper ges möjlighet att lära känna den egna kulturens värderingar. ReK betonade i synnerhet behovet att beakta de migrerande arbetstagarnas och invandrarnas kulturella och språkliga rättigheter i utbildningen.

2.1.5. I sitt yttrande om beaktandet av kulturella aspekter inom gemenskapens åtgärder⁽⁴⁾ välkomnade ReK att kulturen inkluderades i EU:s kompetensområde som motvikt till överbetoningen av ekonomiska frågor. Kommittén beklagade emellertid starkt att kommissionen inte gjorde några försök att definiera vad kulturella aktiviteter innebär. Även om framställningen av den potential som olika konstformer, inklusive industriell och audiovisuell konst, kan erbjuda vid utvecklingen av projekt på lokal och regional nivå var positiv i sig, ansåg ReK ändå att detta skulle leda till en smal definition av kultur som endast koncentreras till språk, kulturarv i form av byggnader och konsthantverk samt till audiovisuell kultur.

2.1.6. Yttrandet om sammanhållningspolitik och kultur⁽⁵⁾ visar tydligt ReK:s målsättning att förstärka de utmärkande dragen i samhällen och regioner med hjälp av den kulturella dimensionen snarare än med hjälp av strategier som styrs av rent ekonomiska överväganden. ReK medger å andra sidan att det utrymme för potentiellt lönsamma ekonomiska aktiviteter som uppkommer genom en kombination av lokala tillgångar och industriell och audiovisuell konst är en välkommen sysselsättningsskapande utveckling. Detta yttrande belyser därigenom uppfattningen att socioekonomisk utveckling både är en ekonomisk och en kulturell process.

⁽¹⁾ EGT C 100, 2.4.1996, s. 30.

⁽²⁾ EGT C 100, 2.4.1996, s. 119.

⁽³⁾ EGT C 215, 16.7.1997, s. 21.

⁽⁴⁾ EGT C 116, 14.4.1997, s. 65.

⁽⁵⁾ EGT C 379, 15.12.1997, s. 21.

2.2. *Kulturens roll i samhället*

2.2.1. Kultur kan betraktas som en inlärd process för mental programmering som särskiljer en grupp människor eller en samhällsklass från andra grupper eller klasser. För att vi skall kunna kommunicera måste vi förstå varandra och våra kulturella skillnader.

2.2.2. Kulturer grundar sig på symboler som människor uppfattar som gemensamma för dem, tillsammans med en förståelse för vad dessa symboler står för i samhället. Dessa symboler kan vara materiella (till exempel byggnader, flaggor, kläder, mat), energibundna (till exempel sånger, färger och kombinationer av dessa), sociala (till exempel offentliga ceremonier och sammankomster, seder och institutioner) eller icke-materiella (till exempel en känsla av samhörighet, samma typ av humor, ett gemensamt språk och gemensamma etiska värderingar). En nödvändig förutsättning för att en kultur och dess symboler skall utvecklas är uppkomsten av och allmän förståelse för gemensamma kommunikationsmönster och regler, som på sikt leder till att samhällsfreden och välståndet bevaras i hela regionen. Demokrati är en sådan kulturform.

2.2.3. För att vi skall kunna uppfatta den verkliga innebörden i dessa kulturella symboler och bättre förstå skillnader i våra sedvanor och beteendemönster behöver vi ta några begreppsmässiga verktyg till vår hjälp. Ett av de mest användbara verktygen är kulturdimensionsmodellen⁽¹⁾. Man kan skilja mellan följande fyra kulturdimensioner:

- makthierarki: markant-obetydlig,
- individualism-kollektivism,
- manlighet-kvinnlighet,
- toleransnivå: låg-hög.

2.2.4. Makthierarkin beskriver medborgarnas inställning till dem som utövar makt. I länder med en markant makthierarki är samhället tydligare uppdelat i politiskt och ekonomiskt hänseende än i länder med obetydlig makthierarki.

2.2.5. Individualism hänför sig till samhällen där banden mellan de enskilda individerna inte är så starka. Motsatsen är kollektivism, som hänför sig till samhällen där människorna redan från födseln är integrerade i starka, sammanhållna innesgrupper.

2.2.6. När man behandlar den tredje dimensionen, manlighet — kvinnlighet, bör man hålla i minnet att detta endast är ett metodiskt verktyg, och att termerna inte har den betydelse som de vanligtvis har.

2.2.7. I manliga kulturer tävlar människorna med varandra och misslyckanden är katastrofala. Koncentrationen ligger på individuella färdigheter och konflikter löses genom en ”kamp”. I kvinnliga kulturer däremot

försöker man finna kompromisser och undviker att ”lova för mycket”. Manliga kulturer strävar efter ett samhälle där betoningen ligger på prestationer, medan kvinnliga kulturer försöker skapa ett välmående samhälle.

2.2.8. För det fjärde finns det slående skillnader mellan kulturer när det gäller människors tolerans inför skillnader. Osäkerhet är alltid en subjektiv erfarenhet, även om det kan vara en erfarenhet som man delar med andra samhällsmedlemmar. Extrem osäkerhet ger upphov till ångest, och våra samhällen har med tiden utvecklat metoder för att lindra ångesten — teknologier, lagar, normer och religioner är exempel på detta. Det är av avgörande betydelse att människors förmåga att tolerera skillnader förbättras i ett multikulturellt Europa, och interkulturella kontakter och nätverk spelar en viktig roll för detta.

2.3. *Kultur och miljö*

2.3.1. De allvarligaste problemen som Europa med angränsande områden står inför gäller miljön. Lösningen på problemen kräver bland annat förståelse för kulturella processer, och därför bör detta ämne ges särskild uppmärksamhet i detta yttrande.

2.3.2. Kultur hänger tätt samman med de sätt på vilka den naturliga miljön formas och omvandlas i städerna och på landsbygden. Bortsett från dess materiella och intellektuella former, formas kulturen också av det ekonomiska förhållandet mellan människan och hennes omgivning⁽²⁾. Användning av vissa material och förkastande av andra beror inte enbart på nyttoinriktade, ekonomiska faktorer, utan även på djupare värderingar, regler och symboliska sedvanor i det samtida samhället.

2.3.3. Miljökrisen har påvisat behovet av att erkänna att vi av kulturbetingade skäl upprepar handlingar som är skadliga för miljön och som på lång sikt leder till irreparabla skador, till exempel hålet i ozonskiktet, öknarnas utbredning över stora områden på jorden, skogsskövlingen och så vidare. Det är välkänt att sådana kulturekonomiska faktorer får störst följder för de fattigaste folken på jorden. I det industrialiserade samhället blir på motsvarande sätt låginkomsttagare och socialt utstötta som bor i förorter och innerstadsområden mest lidande. I de flesta fall saknar dessa grupper nya kulturella perspektiv som skulle kunna få dem att övergå till alternativa sätt att behandla sin miljö.

⁽¹⁾ Denna har utvecklats av Geert Hofstede.

⁽²⁾ Sociologen Elisabeth Heidenreich har riktat uppmärksamheten på detta faktum.

2.3.4. Det bör vara ett prioriterat mål för EU att bevara och utveckla kulturella modeller och regler för en miljövänlig användning av naturresurserna och att undvika och begränsa kulturella modeller som har onödigt skadliga ekologiska effekter som förorsakar irreparabla skador.

2.4. *Stora regionala områden i Europa*

2.4.1. Geografiska förhållanden, en gemensam historia, sociala villkor, religion och språk tillhör de faktorer som har varit avgörande vid utformningen av områden i Europa som kan sägas ha någonting mittemellan en europeisk och en nationell identitet.

2.4.2. Det finns tre maritima samverkansområden i Europa, vilka alla har olika särprägel. Det äldsta av dessa tre består av kulturerna i kustområdena vid Medelhavet. Medelhavsområdets historia visar att invånarna vid Medelhavet kunde ha kulturellt utbyte och samarbeta med hjälp av tvärkulturell kommunikation och kulturella nätverk samtidigt som de skapade sin egen nationella, religiösa och regionala kulturella identitet.

2.4.3. Kulturerna vid Atlantkusten och Östersjön har skapat egna speciella områden för utbyte och samverkan. Atlanten har möjliggjort samverkan långt utanför Europas gränser, medan det i Östersjöområdet har ägt rum ett intensivt utbyte och samspel som varit begränsat till detta havsområde i Europa.

2.4.4. På senare tid har kulturen, och då särskilt strävan efter en konkurrensinriktad civilisation, utgjort en betydande faktor vid de politiska och militära konflikter som har uppstått på grund av utstakningen av fysiska gränser mellan nya stater som har tillkommit under de senaste decennierna i olika delar av Europa och i andra världsdelen. På samma sätt utgör talet om olika kulturers äkthet och renhet en "defensiv" aggressionsstrategi som ofta leder till våldsamma sammandrabbningar. Detta slags retorik är ofta en politisk handling som syftar till att införa en ordning som ensidigt gynnar de starkaste kulturella och religiösa gruppernas eller staternas intressen.

2.4.5. Uppmärksamheten fokuseras ofta till religiösa gränser och till den betydelse de har. När allt kommer omkring är religion och kultur i vid mening intimt förknippade med varandra. Det är ofta svårt att veta om en viss religiös rörelse har format kulturen eller om vissa kulturella särdrag har utgjort grogrund för utbredningen av en viss religion.

2.4.6. Under vår gemensamma historia har romarna, bysantinerna och karolingerna på liknande sätt präglat

de områden som kom under deras herravälde. Om man till detta lägger två historiska milstolpar, nämligen feodalsamhällets sönderfall och industrialismens inträde, är det möjligt att förklara kulturens sociala dimensioner. Kulturella likheter förklarar i hög grad varför olika länder har en liknande social och ekonomisk struktur. Detta är en följd av en interaktiv och interstrukturell process mellan kulturer. Det är ett faktum att kulturen även i de stater som betraktas som homogena i kulturellt hänseende enbart är en syntes av kulturella element som är gemensamma även för andra europeiska regioner.

3. **Multikulturella samhällen och en multikulturell union**

3.1. *Källor till kulturell identitet*

3.1.1. Alla bär vi med oss tankemönster, känslor och beteenden som vi lärt oss under livet alltsedan barndomen. Källan till dessa mönster är den sociala miljö där vi har vuxit upp och gjort våra livserfarenheter. Denna kulturella kunskapsbank har insamlats i familjen, i den miljö vi lever i, i skolan, under fritidsaktiviteter, på arbetsplatsen etc. När man talar om lokal kultur bör den inte ses som någonting enhetligt, även om man kan finna vissa utmärkande drag i alla samhällen. I sina tidigare yttranden om kultur har ReK betonat att vi inte kan fälla värdeomdömen om olika gruppers kultur, utan att vi snarare måste respektera allas kulturella identitet. Detta är ingen enkel uppgift, för vi har alla en benägenhet att döma andra med utgångspunkt i våra egna värderingar.

3.1.2. Man bör observera att kulturrelativism inte innebär en total avsaknad av måttstockar, varken beträffande enskilda individer eller det samhälle de tillhör. Innan man fäller ett omdöme är det nödvändigt att man skaffar information om de kulturella skillnadernas art, ursprung och konsekvenser. Kulturrelativism innebär inte heller att man kan acceptera vad som helst i sin egen eller i andras kultur.

3.1.3. Mänskliga rättigheter är en måttstock som kan användas för att bedöma vår egen och andras kultur. Att vara människa och att upptäcka människan i en annan person är att höja sig över kulturrelativism. I ett mångkulturellt samhälle är det nödvändigt att aktivt skaffa information om andra samhällsgrupper för att lära sig förstå hur de tänker och betar sig. Information och kunskap om andra är utgångspunkten för förståelse. Förståelse i sin tur är nyckeln till tolerans och ömsesidig respekt. Äkta interkulturell kommunikation uppkommer ur ömsesidig respekt. Pluralism och kulturrelativism har en tydligt koppling till demokrati.

3.1.4. Kulturell identitet har många lager och utgör den grund på vilken en enskild individ definierar sig själv i förhållande till andra. Det dominerande inslaget i en individs identitet kan variera vid olika tidpunkter och i olika situationer. De enskilda individernas kulturella identitet beror också på de många sociala och kulturella nätverk som de kan vara integrerade i.

3.1.5. Till grund för kulturen ligger språket. Det är det viktigaste kommunikationsmedlet för medlemmar i ett samhälle och därför en förutsättning för sammanhållning. Om människor skall kunna kommunicera med varandra och ta till sig kulturinformation måste det finnas ett system med gemensamma språkliga symboler. Språket är ett förråd av kultursymboler och därigenom av information. All den information som krävs för att ett samhälle skall bestå lagras i det talade eller tecknade språket. Skriftspråk gör det möjligt att överföra kulturinformation och kulturmeddelanden i tid och rum.

3.1.6. EU har haft som princip att ge det förhärskande språket i varje medlemsstat status som officiellt språk. Även minoritetsspråk i de olika länderna har givits en stark ställning. Alla måste garanteras rätten att få en utbildning på sitt modersmål. God behärskning av modersmålet ger självförtroende och gör det lättare att förkovra sig i andra språk. Mångspråkighet anses vara berikande och en kulturell tillgång som man bör uppmuntra människor att eftersträva, till exempel genom att tillhandahålla lämplig språkutbildning, såsom man föreslår i vitboken om utbildning och praktik. När allt kommer omkring är språk en kommunikationsform och människor med olika modersmål måste kunna kommunicera med varandra i ett mångkulturellt samhälle och i ett mångkulturellt Europa.

3.1.7. Genom de stora framsteg när det gäller teknik och kommunikation som gjorts under de senaste decennierna har den grundval på vilken lokala kulturer vilar genomgått dramatiska förändringar. De kunskaper och färdigheter och den världsbild som barn och ungdomar tidigare förvärvade av sina föräldrar inom den egna kulturen, och som i hög grad kontrollerades och utövades på lokal nivå, har ersatts av information som förmedlas av massmedia utanför deras lokala kultur. Detta har försvagat de kulturella band som gjorde det möjligt för ungdomar att själva skapa sig en bild av sin samhörighet med lokalsamhället.

3.1.8. På ett parallellt plan skapar informationsteknologi nya möjligheter för bredare kulturellt samarbete och utbyte mellan lokala kulturer. Dessutom får Europas medborgare större möjligheter att utveckla innovativa kulturplaner och nätverk.

3.1.9. Kulturella skillnader innebär ofta även sociala skillnader. Utbildning och arbete är viktiga källor till kulturkännedom, vilket ger människor kunskaper och

färdigheter som ger dem möjlighet att försörja sig och få kontroll över sitt liv. Ur social jämlikhetssynpunkt är det viktigt att se till att medlemmar av alla etniska, religiösa och sociala grupper i samhället har samma möjlighet att lära sig behärska de symboler som förekommer i den nationella kulturen. Man måste därför ta hänsyn till kulturella värden och symboler i kampen mot diskriminering.

3.2. *De lokala och regionala myndigheternas roll i en multikulturell union*

3.2.1. Lokala och regionala myndigheter spelar en central roll för att främja förståelse, tolerans och respekt mellan olika subkulturer. De måste hela tiden söka kontakt med sociala och kulturella grupper inom sina respektive områden. Detta ligger även i de lokala och regionala myndigheternas intresse, för olika kulturer kan ha en berikande inverkan på varandra och hjälpa till att skapa en innovativ atmosfär där även företagargandan kan blomstra. Kulturutbyte kan betraktas som ekonomiska transaktioner, som om det handlade om varor. Med hjälp av informationsteknologi, multimedia och audiovisuella hjälpmedel kan denna process påskyndas. Kultur kan leda till ekonomisk verksamhet och bör därför stödjas.

3.2.2. Rådet har uppmanat medlemsstaterna att främja sådana förändringar i undervisningen och i läroplanerna som bidrar till att utveckla begrepp som fred, demokrati, respekt och jämlikhet mellan kulturer, tolerans och samarbete. Som framgår av yttrandet om interkulturell utbildning anser ReK att utbildningen spelar en nyckelroll för att främja förståelse, respekt och tolerans mellan kulturer. ReK betonade dessutom att människor bör ges interkulturell utbildning under hela livet, i enlighet med principen om ett livslångt lärande. Barn och ungdomar bör lära sig respekt för mänskliga rättigheter, och i vuxenutbildningen bör det även förekomma moment med interkulturell utbildning. Den inlärning som sker på fritiden spelar också en viktig roll för en samlad kulturkunskap. Samarbete med andra aktörer, särskilt med Europarådet, är betydelsefullt.

3.2.3. Medborgarna måste vara medvetna om den egna kulturella identiteten. Likgiltighet inför kulturfrågor kan lätt inverka menligt på självkänslan, vilket kan leda till anti-sociala attityder. Interkulturell utbildning i linje med EU:s program Sokrates, Erasmus och Ungdom för Europa bör även införlivas inom ramen för programmen Tacis och Phare i avsikt att öka förståelsen mellan människor i kulturhänseende. ReK vill peka på problemet med de små budgetmedel som ägnas åt kultur på nationell och europeisk nivå. Detta är ett hinder för den kulturella utvecklingen och för den interkulturella utbildningen.

3.2.4. Människor rotar sig i ett samhälle där de känner att de kan påverka sin omgivning och där förändringar äger rum. Samhällsorganisationer, projekt för ungdomsutbyte, utbildning, praktik och partnerskap etc. spelar en viktig roll i en multikulturell union, om man önskar stärka demokratin och toleransen i Europa. Lokala och regionala myndigheter har ett stort ansvar för att organisera sådana aktiviteter. Det är därför viktigt att det skapas goda ramvillkor för initiativ som ökar det tvärkulturella samarbetet mellan lokala och regionala myndigheter.

3.3. *Massmedias roll i ett pluralistiskt samhälle*

3.3.1. Media spelar en nyckelroll i ett pluralistiskt samhälle. Deras sätt att välja rubriker och att presentera nyheter har stor inverkan på olika gruppers förhållnings-sätt gentemot varandra och på den information de får om varandra. Kommunikationsteknologins framsteg har ytterligare stärkt den "tredje statsmaktens" ställning. Det kommer vidare att bli lättare för regionala och lokala kulturer att hävda sig och delta i EU:s kulturprocesser, om de lär sig hantera informationsteknologin på ett framgångsrikt sätt. Av alla dessa skäl bör de regionala myndigheterna kunna skapa nödvändiga tekniska och intellektuella förutsättningar för att främja utvecklingen av dessa informations- och medianätverk.

3.3.2. Modern teknik — informationsnätverk, lokalradio, kabel-TV, video etc. — måste tillvaratas för att ge samhällets olika sociala och kulturella grupper ett medel för att göra sin röst hörd, både bland de egna anhängarna och i vidare kretsar. Det ligger i linje med de demokratiska principerna att alla sociala och etniska grupper själva kan påverka vilken typ av information som sprids om dem till omvärlden. Detta kräver naturligtvis ett de berörda grupperna själva följer demokratiska spelregler.

3.3.3. Lokala och regionala myndigheter kan främja utvecklingen av nätverk som förbättrar kulturkunskaperna. Det krävs nätverk som opererar både inom och mellan olika regioner och utanför EU:s yttre gränser. Kunskap om andra regioner och människor ökar medborgarnas intresse för europeiska frågor och bidrar till att skapa ett slags "kulturmedborgarskap" som kan tjäna som utgångspunkt för byggandet av det nya Europa.

4. Framtida utmaningar

4.1. Det föreligger ett behov av initiativ som strävar efter att betona de positiva och berikande aspekterna av skillnaderna mellan olika kulturer, eftersom man även

har antagit att framtida konflikter mellan olika civilisationer kommer att förorsakas av kulturella skillnader snarare än av ekonomiska eller ideologiska faktorer.

4.2. Utan att ta ställning till någon särskild teori anser ReK att risken för konflikter mellan olika kulturer bör tas på allvar⁽¹⁾.

4.3. Det mångkulturella samhället inom EU och EU:s externa relationer är två sidor av samma sak. I ett verkligt mångkulturellt samhälle kan olika minoritetsgruppers expertkunskaper tas tillvara vid gränsöverskridande samarbete. Man inser sällan vilken positiv effekt för ekonomin som kännedom om andra kulturer kan ha. Sådana kunskaper är också värdefulla när man vill samarbeta för att stärka de mänskliga rättigheterna och demokratin.

4.4. Vi måste hela tiden bestämma oss för om vi vill låta kulturella skillnader förhindra samarbete mellan människor, eller om vi vill inse att mångfald är ett berikande och inspirerande element i vårt samhälle. Det finns exempel på bådadera i vår historia. I tider av stora förändringar kan osäkerhet inför framtiden leda till att gamla fientligheter blossar upp igen.

4.5. Man måste kunna kräva att myndigheter och folkvalda representanter visar prov på klokhet genom att förena fakta och värderingar. Nationella myndigheter bör stödja lokala och regionala myndigheter i deras ansträngningar för ökad kulturkännedom. Likaså bör EU ge sitt bidrag till förbättrade kulturkunskaper och nätverk, samtidigt som subsidiaritetsprincipen beaktas.

4.6. En berikad kultur, med utgångspunkt i bättre kunskap om andra kulturer, bör ha som syfte att ge större tyngd åt europeiska kulturer som helhet och bidra till framväxten av en europeisk identitet.

5. Avslutande kommentarer: Kulturprogrammets framtid

5.1. Enligt ReK:s uppfattning bör EU genomföra en vidare studie av begreppet kultur än tidigare. Vi måste känna till de värderingar som ligger till grund för yttre kulturmanifestationer för att kunna förstå varandra. En sådan undersökning skulle även vara av vikt för handeln och industrin. Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt kultur i andra program och dess inflytande över den lokala utvecklingen och handeln. Det är också oerhört

⁽¹⁾ En teori om kulturkrockar presenterades av professor Samuel P. Huntington år 1993.

viktigt att utforska förhållandet mellan kultur och teknologi och den roll det spelar för lokalsamhällets utveckling och välbefinnande. Det vore värdefullt om alla teknologiska program som får EU-stöd även kunde innefatta en kulturell dimension i syfte att utveckla kulturkommunikationen mellan Europas regioner och att på samma gång befästa den mångkulturella karaktären i dessa program (till exempel Esprit).

5.2. EU bör uppmana medlemsstaterna att ge kulturen en starkare ställning i de lokala, regionala och nationella budgetarna, att använda ordet kultur i dess vidaste mening samt att finansiera kulturaktiviteter för att på så sätt ge ett konkret bidrag till lokala och regionala kulturer.

5.3. Europa är utsatt för stark konkurrens från andra regionala ekonomiska grupperingar. Vi måste sträva efter att bli framgångsrika i denna konkurrens med hjälp av europeiska värderingar, till exempel genom att visa respekt för människovärdet på våra arbetsplatser. Interkulturell samverkan i ett mångkulturellt samhälle kräver en djupare kulturell förståelse. Om man vill förhindra att fientliga attityder uppkommer krävs det samarbete inom många olika kulturområden, till exempel med konstnärliga, vetenskapliga och religiösa grupperingar. Europaomfattande nätverk kan ge ett värdefullt bidrag i detta sammanhang.

5.4. Det är också viktigt att belysa det faktum att Europas kulturer under många århundraden har haft en

fredlig samverkan med berikande effekter för alla berörda parter. Mänskligheten har redan tillräckligt med problem. Varken problemet med fattigdom och utslagning eller miljöproblemen kommer att kunna lösas genom provocerande konfrontationer mellan olika kulturer, utan endast genom ett allt tätare samarbete dem emellan.

5.5. EU bör också se över sina egna kulturvärderingar och ge ordet kultur en vidare innebörd i gemenskapens åtgärder. Endast genom att stärka det "kulturella medborgarskapet" blir det möjligt att skapa en starkare union och att bygga upp bestående externa relationer.

5.6. ReK uppmanar kommissionen, enligt rådets begäran, att lägga fram förslaget om ett integrerat kulturprogram och en kulturfond. ReK anser det i detta sammanhang vara viktigast att kulturbegreppet ges ett brett perspektiv och att kulturfonden ges tillräckliga ekonomiska medel.

5.7. ReK anser följaktligen att reformen av EU:s kulturprogram medvetet bör inriktas på att stärka den kulturella dimensionen som grundval för integration. När allt kommer omkring kan detta endast åstadkommas genom att man samtidigt stöder kulturell mångfald och främjar kunskap och förståelse för olika kulturer.

Bryssel den 13 mars 1998.

*Regionkommitténs
ordförande*

Manfred DAMMEYER

Yttrande från Regionkommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om inrättandet av ett gemenskapsinitiativ till förmån för evenemanget "Europeisk kulturhuvudstad"

(98/C 180/12)

BAKGRUND

- Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om inrättandet av ett gemenskapsinitiativ till förmån för evenemanget "Europeisk kulturhuvudstad" ⁽¹⁾.
- Rådets beslut av den 5 december 1997 i enlighet med artikel 128 och artikel 198c.1 i EG-fördraget att rådfråga Regionkommittén i denna fråga.
- Presidiets beslut av den 8 mars 1996 att ge utskott 7 i uppdrag att utarbeta yttrandet i fråga.
- Utkast till yttrande (CdR 448/97 rév.) som antogs av utskott 7 den 23 januari 1998 (föredragande: Dimitrios Efstathiadis).

Med beaktande av ovanstående antog Regionkommittén följande yttrande vid sin 22:a plenarsession den 12-13 mars (sammanträdet den 13 mars).

1. Inledning

1.1. Det är den allmänna uppfattningen att kulturen utgör det bästa sättet att överbrygga olikheter mellan olika samhällen. Kulturen är en förutsättning för förståelse och följaktligen för ett fungerande samarbete mellan olika nationer.

1.2. Samarbete och ömsesidig förståelse på det kulturella planet, som grundar sig på en respekt för varje folks och etnisk grupps identitet, kommer att förbättra möjligheterna att få till stånd en fungerande ekonomi och social rättvisa och utgöra ett värdefullt bidrag även på de politiska områden där man har svårigheter att nå samförstånd i Europa.

1.3. Ett europeiskt styrinstrument på det kulturella området är evenemanget "Europeisk kulturhuvudstad". Regionkommittén välkomnar kommissionens förslag att införliva evenemanget i gemenskapens ram och att inrätta ett gemenskapsinitiativ till förmån för evenemanget.

2. Allmänna kommentarer

2.1. Varje stad som utsetts till europeisk kulturhuvudstad har på sitt sätt och med sina specifika möjligheter visat hur man kan framhäva betydelsen av stödet till kulturellt skapande och mångfalden i ett enat Europa.

2.2. Vissa värdefulla iakttagelser kan göras med hjälp av erfarenheterna från den första grupp av städer som tilldelats det europeiska kulturhuvudstadsevenemanget mellan 1985 och 1999.

2.3. Detta evenemang utgör ett bevis på kulturens internationella karaktär och är en avgörande och tongivande komponent i processen att skapa en europeisk identitet.

2.4. Genom att stödja lokala kulturella värderingar och särdrag framhävs Europas kulturella mångfald, som är en avgörande faktor för att man skall kunna utveckla den sociala sammanhållningen, bekämpa rasism och främlingsfientlighet samt främja samarbete.

2.5. ReK föreslår att initiativet öppnas för alla medlemsländer i det europeiska ekonomiska samarbetsområdet och för kandidatländerna och Schweiz.

3. Särskilda kommentarer

3.1. *Urvalsprocedur*

3.1.1. Kommissionen föreslår att en rådgivande jury inrättas. Jurn skall bestå av sju oberoende personer, varav två skall utses av Europaparlamentet, två av rådet, två av kommissionen och en av Regionkommittén. Denna jury skall granska kandidaturena och rapportera till kommissionen, som utarbetar det officiella förslaget

⁽¹⁾ KOM (97) 549 slutlig - 97/0290 COD — EGT C 362, 28.11.1997, s. 12.

till kulturhuvudstad. Regionkommittén välkomnar denna sammansättning av juryn, som tilldelar de lokala och regionala representationsnivåerna en aktiv roll.

3.2. Urvalskriterier

3.2.1. I syfte att fastställa lämpliga kriterier som garanterar evenemangets originalitet, lödighet och trovärdighet bör man slå vakt om behovet av att bevara kulturhuvudstädernas prestige samt se till de konkreta möjligheter som bildar underlag för varje ansökan och till de behov som finns.

3.2.2. År 2000, då nio städer står som värd för evenemanget samtidigt, bör betraktas som en engångsföreteelse med hänsyn till att detta år har en symbolisk betydelse. Gemenskapsprogrammen bör normalt ge de kandidatstäder som inte valts ut möjlighet att organisera kulturella aktiviteter på olika teman i ett europeiskt sammanhang.

3.2.3. Det bör också betonas att det inte enbart är huvudstäder som kan ta del i den europeiska kulturrörelsen och på så sätt bli en referenspunkt för framtida arrangemang — Thessaloniki utgör ett utmärkt exempel på detta.

3.2.4. Med hänsyn till evenemangets betydelse när det gäller att föra fram den europeiska samarbetstanken på det intellektuella planet — där Europa kan göra sitt fantastiska kulturarv gällande och peka på en positiv nutid och en lovande framtid — är det viktigt att understryka att kulturen i form av det europeiska kulturhuvudstadsevenemanget utgör en viktig del i en fredlig och fruktbar dialog mellan både Europas stater och hela världens folk.

Regionkommittén ser därför mycket positivt på kommissionens förslag att kandidaturena skall presentera ett europeiskt kulturprojekt som fokuserar ett specifikt

europeiskt tema och som grundar sig på kulturellt samarbete.

3.2.5. Kommissionen föreslår att det i ansökan skall framgå på vilket sätt staden avser att:

- framhäva gemensamma kulturströmningar som staden gett upphov till eller gett ett betydande bidrag till,
- främja kulturevenemang där aktiva på kulturområdet från andra städer i unionens medlemsstater deltar,
- ta emot medborgare från unionen och sprida de planerade aktiviteterna via multimedia och genom att satsa på mångspråkighet,
- främja en dialog mellan europeisk kultur och andra kulturer i världen.

Regionkommittén samtycker till dessa kriterier men vill föreslå att medborgarnas direkta engagemang och minoritetskulturernas roll och betydelse uttryckligen inkluderas bland kriterierna.

3.2.6. Regionkommittén kräver att Weimar skall få det sedvanliga EU-stödet som europeisk kulturhuvudstad under 1999 oberoende av om Kaleidoskopprogrammet kommer att fortsätta och oberoende av om pilotprojekten om förberedelser av ramprogrammet om kultur genomförs.

ReK föreslår att man för kommande europeiska kulturhuvudstäder eftersträvar ett punktligt och i tiden näraliggande stöd.

4. Slutsatser

4.1. Regionkommittén stöder kommissionens initiativ att inrätta ett gemenskapsinitiativ till förmån för ett årligt europeiskt kulturhuvudstadsevenemang.

4.2. Regionkommittén vill betona den europeiska kulturens regionala och lokala mångfald och uppmuntra kommissionen i dess strävan att inom en nära framtid lägga fram ett förslag till samlat kulturprogram, i vilket även detta initiativ bör ingå.

Bryssel den 13 mars 1998.

*Regionkommitténs
ordförande*

Manfred DAMMEYER

Yttrande från Regionkommittén om "Förslag till rådets direktiv om ramavtalet om deltidarbete undertecknat av UNICE, CEEP och EFS"

(98/C 180/13)

BAKGRUND

- Kommissionens beslut om att, enligt protokollen om social- och arbetsmarknadspolitiken (artikel 3), tillfråga arbetsmarknadens parter om huruvida de vill förhandla i frågan om deltidarbete/atypiska anställningsvillkor.
- UNICE:s, CEEP:s och EFS:s ramavtal av den 6 juni 1997 om deltid.
- Kommissionens förslag av den 23 juli 1997⁽¹⁾ att göra UNICE:s, CEEP:s och EFS:s avtal till europeiskt gemenskapsdirektiv.
- Ordförandeskapets slutsatser i Amsterdam den 16-17 juni 1997.
- ReK:s beslut av den 26 november 1997 att i enlighet med artikel 198c fjärde stycket i EG-fördraget avge ett yttrande i denna fråga och att ge utskott 8 "Ekonomisk och social sammanhållning, sociala och arbetsmarknadspolitiska frågor" i uppdrag att utarbeta yttrandet.
- Det utkast till yttrande (CdR 389/97) som utskott 8 antog den 27 november 1997 (föredragande: Ulla Olander och Søren Andersen).

Vid sin 22:a plenarsession den 12-13 mars 1998 (sammanträdet den 12 mars 1998) antog Regionkommittén följande yttrande.

1. Inledning

Avtalen om deltid utgår från kommissionens förslag av den 16 augusti 1990, som bl.a. också omfattade kommissionens handlingsprogram för uppföljning av gemenskapens stadga om arbetstagarnas grundläggande sociala rättigheter.

Det ursprungliga förslaget innehöll tre förslag till direktiv, ett om arbetsvillkor i samband med vissa anställningsförhållanden, ett förslag, som antogs, om förbättringar för tillfälligt anställdas säkerhet och hälsa samt ett förslag om snedvridning av konkurrensen i samband med vissa anställningsförhållanden.

Förslaget omformulerades sedan av det belgiska ordförandeskapet och lades fram för rådet som förslag till direktiv om särskilda anställningsformer. Detta förslag antogs inte. Det tyska ordförandeskapet som tog vid arbetade vidare på det belgiska förslaget och förde fram nya kompromissförslag, som inte heller antogs.

Först då kommissionen tillfrågade arbetsmarknadens parter på europeisk nivå, CEEP, UNICE och EFS, enligt protokollen om social- och arbetsmarknadspolitiken (artikel 3), skedde några verkliga framsteg på området.

Arbetsmarknadens parter tog på sig uppgiften att inleda förhandlingar med den tidsfrist på nio månader som fördraget fastslår i protokollen (artikel 3.4).

2. Förhandlingarnas genomförande

Eftersom det är avsevärda ekonomiska intressen förbundna med förhandlingarna om villkoren för deltidarbete, är det inte överraskande att parterna inte blev färdiga före tidsfristens utgång.

Parterna begärde därför utsträckt tid, vilket beviljades av kommissionen.

I mitten av april 1997 lyckades parterna enas och avtalen skrevs under den 6 juni 1997, efter att ha godkänts av behöriga organ i de tre organisationerna.

3. Ramavtalens syfte

Avtalens syfte är att motarbeta diskriminering på grund av deltidarbete och förbättra kvaliteten på deltidarbete. Dessutom syftar avtalen till att underlätta utvecklingen av deltidarbete på frivillig basis och främja en flexibel anpassning av arbetstiderna som tar hänsyn till både arbetsgivarnas och arbetstagarnas behov.

4. Ramavtalens omfattning

Avtalen gäller deltidsanställda enligt nationell praxis.

⁽¹⁾ KOM(97) 392 slutlig.

5. Ramavtalens innehåll

Huvudinnehållet är principen om icke-diskriminering och principen om konkreta möjligheter till deltidsanställning.

Ramavtalen utgör alltså ett väsentligt bidrag till förbättring av kvinnornas ställning på arbetsmarknaden och bidrar därmed positivt till jämlikheten på arbetsmarknaden. För oerhört många kvinnor utgör deltidsarbete en möjlighet att komma ut på arbetsmarknaden.

Eftersom avtalen är ramavtal är det viktigt att det på lokal nivå görs en anpassning till de faktiska förhållandena på arbetsmarknaden lokalt och regionalt.

6. Sammanfattning och slutsats

Med detta andra europeiska avtal mellan arbetsmarknadens parter på europainivå har man gjort en fin insats för att främja effektiviseringen av den europeiska arbetsmarknaden. Avtalen ger uttryck för en god jämvikt mellan arbetsgivar- och löntagarintressen. Denna jämvikt måste man se till att inte förstöra.

Även om man kan ha förståelse för vissa krav på förbättringar för deltidsanställda, t.ex. på pensionsområdet, så bör avtalet i dess nuvarande form respekteras, om vi skall fortsätta att avtalsvägen utveckla arbetsmarknaden.

Den europeiska arbetsmarknaden skiljer sig väsentligt från den amerikanska och japanska. Men kraven på effektivitet och prestationer är desamma som på arbetsmarknaderna överallt i vår globaliserade värld.

Den europeiska arbetsmarknaden kan utvecklas positivt och effektivt genom att man sluter avtal. Det är därför viktigt att man välkomnar detta ramavtal som ett konstruktivt bidrag till lokal och regional utveckling.

Landsting, kommuner och regioner är alla betydelsefulla, stora arbetsgivare på den europeiska arbetsmarknaden. En mycket stor andel av de deltidsanställda är anställda i landsting, kommuner och regioner. Därför är det avgörande, men samtidigt även mycket positivt, att avtalet är ett ramavtal.

Regioner, landsting och kommuner får i och med detta avtal möjlighet att effektivisera och anpassa sina arbetsmarknader i syfte att främja ökad sysselsättning.

Medarbetarna kan bara garanteras trygghet genom en effektiv ekonomi som kan bevara och öka antalet arbetstillfällen. Och en effektiv ekonomi kräver en anpassning till lokala och regionala förhållanden, samt att eventuella ekonomiska belastningar skall behandlas på sedvanligt vis i de olika medlemsländerna.

Det nya ramavtalet om deltid bidrar betydligt till detta. Regionkommittén välkomnar därför det nya ramavtalet om deltidsanställning.

Bryssel den 12 mars 1998.

Regionkommitténs

ordförande

Manfred DAMMEYER